

Täysistunto

Torstai 17.11.2016 klo 15.59—21.34

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 21.34.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (15.59—17.54), toinen varapuhemies Arto Satonen (17.54—19.59) ja puhemies Maria Lohela (19.59—21.34).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. Pyydän edustajia kohdistamaan kysymyksen asianomaiselle sektoriministerille.

2.1. Suullinen kysymys korvausten maksamisesta lastensuojelun sijaishuollossa kaltoin kohdelluille (Maria Guzenina sd)

Suullinen kysymys SKT 117/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäinen kysymys, edustaja Guzenina.

Keskustelu

16.01 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Käynnistin ministerinä ollessani laajan selvityksen maamme lastensuojelun menneisyydestä. Selvitystyön tulokset julkistettiin viime keväänä. Lapsia pidettiin epäinhimillisissä oloissa. Heillä teetettiin pakkotöitä, heitä pahoinpideltiin, käytettiin seksuaalisesti hyväksi, ja heihin kohdistettiin jatkuvaa mielivaltaa.

Hallitus ilmoitti vihdoinkin kaksi viikkoa sitten, että Suomi aikoo pyytää anteeksi näiltä vuosikymmenten aikana lastenkodeissa ja koulukodeissa kaltoinkohdelluilta. Olemme

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

varmasti kaikki samaa mieltä siitä, että on hyvä, että hallitus on päätenyt tunnustamaan näiden lapsuutensa menettäneiden kohtalon.

Olellaisena osana tämän tutkimuksen käynnistämistä oli kuitenkin myös se, että näille kaltoinkohdelluille maksettaisiin kaikesta kokemastaan korvauksia, kuten sivistysvaltio Ruotsissa ja sivistysvaltio Norjassa on tehty. Suomi ei halua maksaa korvauksia. Arvoisa peruspalveluministeri, miksi?

16.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Noin kolmeltasadalta suomalaiselta on kysytty siitä, kun he ovat olleet vuosien 37 ja 83 välillä sijaishuollossa. Raportti, joka keväällä tuli julki, on semmoista luettavaa, että siitä voi muutaman sivunkin luettuaan todeta, että ihmisarvo on ollut loukattu, voisi sanoa, unohdettuna.

Toisekseen, nyt ollaan tekemässä valtiollinen anteeksipyyntö tulevana sunnuntaina. Se on yksi osa ja yksi tapa sitä vastausta niille ihmisille, jotka ovat tulleet kaltoinkohdelluiksi. Jokainen elämä on ainutlaatuinen ja tärkeä, ja tämäkin on ollut yksi viesti, joka, kun tämä anteeksipyyntö tehdään, on tullut palautteena. Se on helpotus ainakin joillekin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.03 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissa valtiolta yritti ensin samaa lähestymistapaa kuin ministeri Rehula, että anteeksi kyllä pyydetään mutta korvauksia ei makseta. Asiasta nousseen julkisen kohun takia Ruotsin silloinen pääministeri teki sivistyneesti ja pyörsi ministerinsä päätöksen ja myönsi korvaukset. En ymmärrä, miksi Suomi ei voisi tehdä samoin.

Arvoisa puhemies! Myös lastensuojelun nykyisyydessä on ongelmia. Surullinen Eerikan tapaus on edelleen kaikilla muistissa, kuten on myös äskettäinen Oulun inesti-isän tapaus, jossa tyttö jätettiin pelastamatta, vaikka kaikki merkit olivat näkyvillä. Lastensuojelun menneisyyden tutkimuksen lisäksi Suomessa tehtiin demareiden toimesta viime vaalikaudella laaja selvitys lastensuojelun nykyisyyden tilasta. Voisitteko, ministeri Rehula, kertoa meille tämän selvityksen paljastamat epäkohdat — varmasti tiedätte ne — ja sen, missä vaiheessa niiden korjaamisessa ollaan?

16.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ruotsissa on oltu tilanteessa, jossa päätöksenteko on vellonut, se on ollut prosessi, jossa on tehty ratkaisuja korvauksen puolesta, on tehty ratkaisu, että ei makseta, ja sitten on taas tehty toisenlaisia ratkaisuja. Näitä verrokkimaita ja verrokkipäätöksiä löytyy, kun kansainvälisesti tämänkaltaista tilannetta verrataan.

Toisekseen, on nämä lastensuojelun yksittäiset tapaukset, joista jokainen on liikaa. Se, mitä tapahtui Eerikan tapauksessa, mitä tapahtui sen jälkeen tai mitä on tapahtunut Oulun tilanteen jälkeen, on käyty hyvin huolellisesti läpi. Ja esimerkiksi Helsingin kaupunki tuon Eerikan tapauksen jälkeen uudisti lastensuojelussa käytäntöjä sellaisella tavalla, että tuollaisen tilanteen ei pitäisi enää koskaan, eikä se saa koskaan, toistua.

Mitä hallitus on tehnyt? Eiköhän se ollut edellinen hallitus, joka laittoi asioita liikkeelle, selvitystyötä sosiaalineuvos Aulikki Kananon johdossa, 55 kohtaa. (Puhemies koputtaa) Me olemme omalla kärkihankkeellamme puuttumassa tähän palveluverkon tilanteeseen.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

16.05 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni on erittäin hyvä, että olemme tehneet tutkimuslähtöisesti selvityksiä lasten ja nuorten elämästä. Esimerkiksi juuri julkaistussa kouluterveyskyselyssä selvisi, että 8.- ja 9.-luokkalaisista nuorista noin puolet koki, ettei opettaja tai koulun aikuinen ole kiinnostunut heidän elämästään tai heidän mielipiteistään ja kuulemisestaan. Noin 65 prosenttia heistä koki, etteivät koulun aikuiset puuttuneet erilaisiin kiusaamistilanteisiin. Tämän lisäksi eilen julkaisutussa lapsibarometrissa todetaan, että 6-vuotiaista pojista noin 20 prosenttia kokee, etteivät he saa aikuisilta kannustusta eivätkä kehuja tai positiivista palautetta. Nämä samat viitteet on olemassa myös erityislapsilla ja lastensuojelulapsilla. He ovat kokeneet, että he eivät ole tulleet kuulluksi, he ovat jääneet yksin. (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Rehulalta: miten hallitus aikoo puuttua näihin epäkohtiin, (Puhemies koputtaa) jotta lapsia ja nuoria kuultaisiin paremmin?

16.07 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on voimassa oleva lastensuojelulainsäädäntö vuodelta 2008, ja sen lain ytimessä — ei vain hengessä vaan lain ytimessä — on se, että lasta pitää kuulla. Lapsen pitää tulla kuulluksi.

Kun te kysytte, miten tilanteeseen puuttua, meillä on äskeiseen kysymykseen ja vastaukseenkin liittyen tämä hallituksen kärkihanke lapsien ja perheiden osalta, joka puuttuu nimenomaan siihen, että kyettäisiin hyödyntämään olemassa olevia toimintatapoja, jotka on moneen kertaan perattu ja joissa on hyviä malleja, niin että koko maassa nämä hyvät mallit olisivat käytettävissä.

Toisekseen lastensuojelulainsäädännön yksi ydin on se, että viranomaisten pitää vaihtaa tietoja. Tämä tiedon vaihtaminen ja vaihtuminen on aivan keskiössä silloin kun lapsen edusta puhutaan.

Kiitos viime hallituskauden, olen eilen lukenut uutisen, että lapsiperheiden kotipalvelujen käyttö on lisääntynyt, ja sehän on ollut parasta ennalta ehkäisevää työtä, (Puhemies koputtaa) jota näiltä osin voi tehdä.

16.08 **Pekka Haavisto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina kiinnitti kysymyksellään huomiota tärkeään asiaan. Toimin itse romaniasiaain neuvottelukunnan puheenjohtajana aikaisemmin ja olin hyvin yllättynyt, kun aikuiset, isot miehet tulivat kertomaan romanilastenkotien kokemuksistaan, miten systemaattinen väkivalta, kiusaaminen, joskus joillakin nuorilla jopa hengenlähtö oli silloin arkipäivää näissä lastenkodeissa. Heille oli äärimmäisen tärkeä se asia, että tällaista pyydetään anteeksi, ja he kokivat, että näitä asioita ei ole Suomessa nostettu päivänvaloon, vaikka ennen kaikkea joidenkin tällaisten vähemmistöryhmiemme osalta on ollut poikkeuksellisen voimakkaat keinot aikoinaan käytössä. Mitä ajatuksia tämä ministerissä herättää, ja ovatko nämä romanilastenkotien kohtalot ja asiat tulleet myös ministerin tietoon, ja voidaanko vielä erityisesti näille ryhmille kohdistaa tällaista anteeksipyyntöä, menneisyyden sovitusta, jollakin tavalla?

16.09 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jokainen meistä on yksilö, ja niissä lastenkodeissa ja sijaishuollon paikoissa, joissa on koettu kaltoinkohtelua, samoissakin toimipisteissä ja paikoissa ihmiset ovat kokeneet ne hyvin eri tavoilla. Se on hyvin henkilökohtainen kokemus.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Minä olen saanut eilen illalla viimeksi eräältä romanitaustaiselta henkilöltä kiitoksen kutsusta tulla Finlandia-talolle sunnuntaina ja siitä, että hänet tällä tavalla valtiovallan taholta huomioidaan. Se on iso asia, että ainakin osa siitä joukosta, joka on nyt tämän huomion ja anteeksipyyntönsä kohteena, on voinut kokea näin.

16.09 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän lastensuojelulaitoksista raportoidaan edelleen toistuvasti lasten nöyryyttävästä kohtelusta ja oikeuksien laittomasta rajoittamisesta. Lakisääteiset valvontavelvoitteet ovat kuitenkin kyllä suurin piirtein kunnossa, mutta käytännössä aluehallintoviranomaisilla ei resurssipulan vuoksi ole mahdollisuutta oma-aloitteeseen tarkastustoimintaan ja kunnissa tarkastustoiminta on hyvin vaihtelevaa ja satunnaista. Suomalaiset autot katsastetaan säännöllisemmin ja vaakaammin kuin suomalaiset lastensuojelulaitokset. Mitä me nyt voisimme tehdä, jotta 50 vuoden päästä Finlandia-talossa ei tarvitse järjestää uutta vastaavaa tilaisuutta?

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ilmoitusvelvollisuudessa pitää olla nollatoleranssi. Lainsäädäntö lähtee täysin selkeästi siitä, että tilanteessa, jossa havaitaan epäkohtia, ammattilaisten, ovat ne sitten koulussa, kouluterveydenhuollossa, terveydenhuollossa tai poliisissa, tulee tehdä asianmukaiset ilmoitukset. Pitää olla nollatoleranssi.

Toinen asia, ja se olennainen asia, on se, että lapsia ja nuoria kuullaan. He ovat oman elämänsä parhaita asiantuntijoita, ja rohkeus siihen, että näistä asioista ei vaieta vaan niistä puhutaan, pitää olla.

Edustaja Haaviston kysymyksen yksi osa, joka liittyy suoraan myös tähän, oli se, että vaikeneminen ja asioitten pohtiminen itse ei johda hyvään lopputulokseen mutta jo sillä, että niistä asioista puhutaan, on merkitystä.

16.11 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos, hyvä hallitus, että esitätte julkisen anteeksipyyntönsä.

Täällä nostettiin lasten seksuaaliset hyväksikäyttöririkokset myös esille ja Oulun tapaus. Kiitos myös siitä, että eduskunnassa ensimmäistä kertaa mainitaan Oulun tapaus. Olin viikko sitten vastaanottamassa tämän uhrin, Marlenen, adressin Temppeleaukiolla. Hän soitti ja pyysi, että "tule vastaanottamaan minun adressini, vie se eteenpäin".

Arvoisa hallitus, minulla on Marlenen adressi, missä hän on nostanut epäkohtia, mitä hän on havainnut liittyen hyväksikäyttörikoksiin. Otatteko vastaan tämän adressin?

Toinen kysymykseni: Olen tehnyt lakialoitteen lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten alarajan korottamisesta. Missä vaiheessa Suomessa on tämä tutkimus, missä luvattiin selvittää niitä yleisiä tuomioita, millaisia Suomessa muun muassa seksuaalirikoksista annetaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaha, taitaa olla ministeri Lindströmin vastattava kysymys.

16.12 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhutaan erittäin vakavasta, tärkeästä asiasta, ja se on ihan selvä, että nämä kysymykset ovat sellaisia, joihin hallitus suhtautuu äärimmäisen vakavasti. Kun kysytte, otamme meko adressin vastaan, otamme sen viestin vastaan ja suhtaudumme siihen vakavasti ja

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

ryhdymme kaikkiin niihin toimenpiteisiin, mihin me pystymme. Me selvitämme jatkuvasti lapsen oikeuksia, lapsen tapaamisoikeutta. Me selvitämme näitä lapsiin kohdistuvia rikoksia: mitä niille voidaan tehdä, onko lainsäädäntö kunnossa? Ja haluan tässä yhteydessä mainita myös tämän niin sanotun oikeustajuhankkeen, joka ensi keväänä valmistuu. Silloin me voimme vetää ensimmäistä kertaa johtopäätöksiä tutkitusti siitä, onko tämä lainsäädäntö suhteessa eri rikoksiin kunnossa.

16.13 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsen huostaanotto on aina viimesijainen keino. Ensisijaisesti lasta ja hänen perhettään autetaan muulla tavoin, esimerkiksi tukihenkilön, terapian tai kotipalvelun avulla. Viime hallituskaudella säätämämme sosiaalihuoltolaki on siirtänyt painopistettä tähän ennalta ehkäisevään varhaiseen tukeen, jotta perheet saisivat apua hyvissä ajoin ja jotta lasten huostaanottoja ei niin usein tarvittaisi. Lapsiasiavaltuutetun mukaan näyttää kuitenkin siltä, että lapsiperheiden kotipalvelua on edelleen vaikea saada, vaikka tilanne onkin parantunut. Sosiaalityöntekijöillä on myös usein aivan liikaa asiakasperheitä, jopa 70 perhettä yhdellä työntekijällä. Hallituksen kärkihanke, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, tulee toivottavasti aikanaan tuomaan tähän muutoksen. Emme voi kuitenkaan jäädä odottamaan sen tuloksia, velvoite toimia ennalta ehkäisevästi lapsi- ja perhetyössä on jo nyt voimassa olevaa lainsäädäntöä. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta lastensuojelun tilanne ja varhainen tuki perheille saadaan kuntoon pikaisesti?

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi kuluvan viikon uutisista on ollut se, että viime vaalikaudella tehdyt säännökset siitä, että lapsiperheiden kotipalveluun panostetaan, ovat tuottamassa tuloksia ainakin jossain päin maata. Tämä oli Vantaan kaupunki, ihan nimeltä mainiten, luin uutisen, ja kiitos Vantaalle, toivottavasti näitä vantaita on muuallakin.

Toisekseen meillä on Imatra yhtenä esimerkkinä, jota toistetaan kerta toisensa jälkeen hyvästä käytännöstä siitä, että on saatu lastensuojelun menot yhtäältä vähenemään, toisaalta saatu lapsen perheen kannalta parempi tilanne kuin muutoin olisi. Mitä Imatra on tehnyt toisin: siellä on panostettu ennalta ehkäisevään työhön. Millä tavalla tätä yritetään nyt koko maahan levittää ja muistuttaa, että ennalta ehkäisevä perhetyö on tärkeää? Ensinnäkin tämä hallitus on osaltaan lisännyt kyseisiä määrärahoja, ja toisekseen tämä kärkihanke on nimenomaan siksi, (Puhemies koputtaa) että hyvät käytännöt monistetaan koko maahan.

16.15 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että lastensuojelun toimintoja ja käytäntöjä on muutettava ja että koko järjestelmä on rukattava. Tästähän kertovat toimiva lastensuojelutyöryhmä, johon ministerikin viittasi, ja lastensuojelun laatusuosituksen. Eli tietoa meillä on, mutta nyt meidän pitäisi kerta kaikkiaan varmistaa se, että kunnissa näitä asioita oikeasti uudistettaisiin. Usein ei ole kysymys rahasta, vaikka yleensä on, mutta tässä tapauksessa voin kyllä sanoa, että esimerkiksi valta- ja vastuusuhteet lastensuojelussa monissa paikoissa, valitettavasti Helsingissäkin tämän pikkueerikan tapauksen yhteydessä, eivät olleet selvät. Hänestäkin tehtiin parikymmentä lastensuojeluilmoitusta, mutta ne eivät johtaneet mihinkään. Kyllä silloin kysymys on siitä, että järjestelmä ei toimi.

Minä nyt kysynkin ministeriltä: todellakin, ennen kuin tämä Lape-ohjelmakin ehtii puuttua näihin palvelujen sisältöihin ja siihen kuulemiseen ja osallisuuteen, niin lisätäkö

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

valvontaa tai voidaanko sitä jotenkin tehostaa, jotta voitaisiin nähdä, että menevätkö nämä uudistukset oikeasti eteenpäin?

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valvonnalla on toki oma roolinsa, mutta se, mitä ministeriön päässä voidaan tehdä ja tehdään, on se, että me saamme seurantatietoa, saamme tietoa sieltä kentältä, mitä siellä ihan oikeasti tapahtuu. Näitten ikävien esimerkkien kautta on osaltaan perattu, — kuten totesin, minulla on tieto siitä, että esimerkiksi Helsingin lastensuojelusta vastaavat toimijat perkasivat koko prosessin läpi — mitä siellä tapahtuu, että tällainen, mitä on tapahtunut, ei enää koskaan toistuisi.

Valvonnalla pääsee johonkin asti, mutta toisinpäin, kyllä se arjen tekeminen ja siihen liittyvien moniammatillisten työryhmien — tässä kohtaa, jos missä, on tärkeää se, että osaamista on riittävästi — toiminta on keskiössä. Ja aivan keskeistä on: tiedon pitää kulkea, ei pidä pelätä, vaan pitää kertoa asioista eteenpäin, ammattilainen toiselle, salassapitovelvollisuudet toki muistaen.

16.18 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaltoinkohtelua lapsia ja alaikäisiä kohtaan on paitsi lastensuojelussa myös terveydenhuollossa muutoin. Hiljakkoin Oulussa esiin tullut monen vuoden aikana jatkunut kaltoinkohtelu, toistuneet raiskaukset lähipiirissä, toistuneet abortit ja viimein synnytys — kukaan ei pysähtynyt riittävästi, kukaan ei kysynyt tarpeeksi, kenelläkään ei ollut riittävästi aikaa tai paremminkin riittävästi rohkeutta pysähtyä vaikean asian eteen, ja kaltoinkohtelu sai jatkaa. Aivan käsittämätöntä.

Kyysisinkin opetusministeriltä: eikö olisi aika huolehtia, että myös gynekologian koulutuslalle pääsisi jatkossa myös vakaumuksellisia työntekijöitä, joilla on halua ja joilla on rohkeutta pysähtyä myös vaikeiden ja monimutkaisten asioiden eteen meidän lasten ja nuorten parhaaksi?

16.18 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin vakavien ja tärkeiden asioiden äärellä ollaan tämänkin aiheen ympärillä. Pidän tärkeänä sitä, mitä ministeri Rehula jo nostikin esiin, että meidän pitää pystyä sitä ammattilaisuutta vahvistamaan ja tuomaan niitä moniammatillisia yhteistyömalleja ja -muotoja, joilla voidaan puuttua vakaviin tilanteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ja sitä kautta sitten saadaan puututtua tilanteisiin. Ja tietenkin koulutus on tässä keskeisessä roolissa, kun niitä ammattilaisia koulutetaan, että saadaan riittävät valmiudet puuttua tilanteisiin. Tältä osin tietysti koko ajan pyrimme kehittämään koulutusjärjestelmää siten, että se vastaa myöskin näihin erilaisiin tarpeisiin, mitä moniammatillinen tekeminen ja lasten oikeuksien toteutuminen vaativat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tästä teemasta puheenvuorot edustajille Sarkomaa ja Henriksson ja sitten tämän kysymyksen ensimmäiselle esittäjälle, edustaja Guzeninalle.

16.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan lastensuojelusta, niin ei voi olla tärkeämpää asiaa, ja kun puhutaan lapsista, niin aina pitää myöskin puhua perheistä. Ja on mainiota, että meillä on uusi sosiaalihuoltolaki, joka pai-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

nottaa juuri sitä ennaltaehkäisyä ja perheiden tukemista varhaisessa vaiheessa. Me kansanedustajat olemme vastaanottaneet useita lähetystöjä, joista ollaan kerrottu, että kunnissa ei tunneta tätä lakia, että kotipalvelua pitää antaa ennalta ehkäisevästi. Syöpää sairastava yksinhuoltajaäiti, jolla on useampi lapsi, ei ole saanut tätä apua. Ja kun me otimme yhteyttä lapsiasiavaltuutettuun, niin hän sitten sen jälkeen otti yhteyttä ministeriöön, ja mekin kirjelmöimme. Toivoisin, että vielä vastaava ministeri kertoisi, mihin toimiin on ryhdytty. Tämä lapsiperheiden kehittämishanke on hyvä, mutta sekin vie aikaa. Onko jotain konkreettista, mitä voisitte tehdä tässä ja nyt, etteivät ne perheet jäisi yksin, ettei yksinhuoltajaäiti jäisi yksin syöpänsä kanssa ja saisi sitä kotiapua ennalta ehkäisevästi?

16.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kunnallinen itsehallinto on asia, jossa kunnilla on tässä vastuuta ja roolia niiltä osin kuin ministeriössä pystytään asiaan puuttumaan ja on itse asiassa puututtu. Meillä on parastaikaa kenttäkierros menossa siitä, minkälaisia hyviä käytäntöjä on olemassa. Meillä on olemassa henkilöitä, jotka ovat kuntien viranhaltijoitten tukena siinä työssä, jossa sitä kuntatason työtä pyritään kohentamaan, että siellä pystyttäisiin aikaansaamaan muutoksia. Ja sitten se lause, joka ei tässä kohtaa paljon lämmitä mutta on kuitenkin totta: kyllä me kuntapäätäjät osaltamme olemme vastuussa siitä, kun me budjettipäätöksiä teemme, millä tavalla ymmärretään se, että se ennalta ehkäisevä työ, aivan kuin esimerkiksi Imatran mallissa on toteutettu, todellisuudessa säästää ison määrän euroja.

16.21 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! On mielestäni hienoa, että ministeri Rehula ja hallitus ovat esittämässä valtiollisen anteeksipyyntöä. Tästä kiitos hallitukselle. Tästä korvausten maksatuksesta ja maksamisesta ylipäänsä meillä on kokemusta viime hallituskaudelta, kun oikeusministeriössä valmisteltiin silloinen laki, joka mahdollisti sen, että ne ihmiset, jotka internoitiin jatkosodan jälkeen, saivat korvauksen. Eduskunta hyväksyi tämän lain 2014, ja näille käytännössä silloisille lapsille annettiin mahdollisuus nyt hakea korvausta, ja se umpeutui viime vuonna 2015. Näillä valtion maksamilla korvauksilla internoiduille tunnustettiin, että suomalaisten viranomaisten toiminta oli kohtuutonta. Nyt kysynkin hallitukselta: olisiko nyt syytä ottaa mallia tästä viime kauden tapauksesta?

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On mallinnettavissa, mutta se, että ollaan tänään, tässä ja nyt, tilanteessa, jossa tämä virallinen valtiollinen anteeksipyyntö tulevana sunnuntaina tehdään, on nyt se polku, jota on päätetty edetä. Se asia, jonka edustaja Henriksson otti esiin: te tiedätte minua paremmin sen, kuinka pitkän prosessin päässä sitten olivat nuo ratkaisut, missä päätettiin siihen, että maksettiin niin sanottua täyttä korvausta, joka oli 3 000 euroa, ja puolikasta korvausta, joka oli 1 500 euroa. Se oli pitkän valmisteluprosessin tulos. Mutta opiksi otettavaa tästä varmasti on.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Guzenina, viimeinen kysymys.

16.23 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä prosessit pitää jostain aloittaa, jotta ne saadaan myöskin päätökseen, ja on todella hyvä, että hallituk-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

sen piiristä annetaan nyt tunnustusta viime hallituskaudella aikaansaadusta sosiaalihuolto-laista. Sitä ei silloin nimittäin millään tavalla yksimielisesti kannatettu.

Mutta lastensuojelun nykyiset resurssit täytyy saada kuntoon, ne eivät ole läheskään sillä tasolla kuin sivistysvaltiossa kuuluisi olla. Lisäksi on toimittava kunniallisesti niitä ihmisiä kohtaan, joita yhteiskunta ei lastensuojelun menneisyydessä suojannut niiltä karmivilta kokemuksilta, joiden takia monet heistä kantavat edelleen sisällään elinikäistä traumaa. Arvoisa pääministeri Sipilä, eikö olisi nyt kuitenkin kunniallisempaa, että te peruisitte tämän päätöksen olla maksamatta korvauksia lastensuojelun menneisyyden kaltoin kohdelluille, kuten kolleganne Ruotsissa aikoinaan teki?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Rehula. (Maria Guzenina: Se oli pääministerille!) — Anteeksi, jos se oli pääministerille ja hän katsoo aiheelliseksi vastata, niin hyvä niin.

16.24 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ei ole tietenkään päätöstä, mikä voitaisiin perua. Me olemme tämän raportin käyneet huolella läpi, ja se on hurjaa luettavaa, tämä, mitä kauan sitten on tapahtunut. Kun minä olen jutellut henkilöiden kanssa ja saanut palautetta siitä, niin tämä anteeksipyyntö ja sen asian huomioiminen on näiden ihmisten mielessä se ensisijainen toimi, jota valtiovalalta nyt odotetaan. Tartuimme tähän, ja haluamme sen nöyrästi tehdä aiempien päätösten takia ja kunnioittaen sitä, mitä nämä ihmiset ovat joutuneet kokemaan. Se, mitä tehdään nyt tästä eteenpäin: tästä pitää ottaa opiksi, meidän pitää puuttua varhaisemmin näihin asioihin, ja meidän pitää varmistaa, että viranomaisten välillä tieto kulkee silloin, kun on lapsen asiasta kysymys.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys Guggenheim Helsinki -museon rahoituksesta (Silvia Modig vas)

Suullinen kysymys SKT 118/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Modig.

Keskustelu

16.26 **Silvia Modig vas:** Arvoisa puhemies! Yhdysvaltalainen Guggenheim-säätiö on pyrkinyt pitkään saamaan oman museonsa Helsinkiin. Helsingin päättäjät ovat suhtautuneet hankkeeseen kriittisesti ja jo kertaalleen sen hylänneet. Nyt kuitenkin hanke on jälleen ajankohtainen. Aiemmin Helsinki ja Guggenheim-säätiö asettivat edellytykseksi sen, että valtio osallistuu hankkeen rahoitukseen. Te, pääministeri Sipilä, sanoitte, että valtio ei aio tukea hanketta. Ja te, ministeri Soini, sanoitte hyvin selvästi: Guggenheim ei saa valtiontukea. (Naurua)

Nyt kuitenkin hanke on taas meidän helsinkiläisten päättäjien edessä, koska opetus- ja kulttuuriministeri Grahn-Laasonen on luvannut, että Guggenheim pääsee valtionosuuksien piiriin ja sille olisi luvassa 1,3 miljoonan euron vuosittainen tuki. Siinä päätöksessä,

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

mikä meillä helsinkiläisillä on edessämme, on edellytyksenä tämä valtiontuki VOSin muodossa. Ja koska hallitus on antanut asiasta nyt niin ristiriitaista tietoa, niin kysyisin teiltä, arvon hallitus, onko Guggenheim saamassa valtion rahoitusta vai ei.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sopinee, että opetusministeri vastaa.

16.27 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Guggenheim-hanke on nyt paljon esillä siitä syystä, että se on tulossa päätöksentekovaiheeseen nimenomaan siellä Helsingin kaupunginvaltuustossa. Hallituksena olemme päättäneet siitä, että valtio ei osallistu rakentamisen kustannuksiin. Tämä uusi malli, joka on kaupungin päätöksentekoelimissä, perustuukin aiempia malleja huomattavasti suuremmalta osin yksityisiin lahjoituksiin, ja olen hyvin iloinen siitä, että meiltä Suomesta löytyy tahoja, jotka haluavat rahoittaa kulttuuria Suomessa. Eli sitä kautta kiitokset näille tahoille.

Siihen, mitä tälle hankkeelle tulee tapahtumaan ja menestykö se Helsingin kaupunginvaltuustossa, voi ainoastaan Helsingin kaupunginvaltuusto vastata. Se ei meidän asiamme täällä tänään ole. Mutta mitä opetus- ja kulttuuriministeriöstä olemme maailmalle antaneet: emme lupausta vaan ennakkollisen näkemyksen siitä, millä edellytyksillä, aivan niin kuin muutkin museot Suomessa, voivat päästä valtionosuuksien piiriin, ja se tulee ajankohitaiseksi siinä vaiheessa, kun sellaista hakemusta sitten tehdään, mikäli tämä hanke etenee. Ja sen lisäksi... (Puhemies koputtaa) — Jatketaan hetken kuluttua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Oli niin reippaasti yli minuutin. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.28 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei tästä nyt saanut selvää hallituksen linjasta. Hankehan edelleen toteutetaan valtaosin julkisilla varoilla ja veronmaksajien rahoilla. Tässä muodossa teidän lupauksenne valtionosuusjärjestelmään pääsystä on olennainen syy siihen, että tämä ylipäänsä on esityksenä meidän edessämme.

Valtionosuusjärjestelmä on suomalaisen kulttuurirahoituksen selkäranka, ja vuoden 2014 jälkeen siitä on leikattu 3,3 miljoonaa, mutta nyt yhtäkkiä on löytynyt 1,3 miljoonaa lisää per vuosi annettavaksi yhdysvaltalaisen säätiön hankkeelle, ja sanotte myös, että tämä ei ole pois muilta tuensaajilta. Tämä herättää suuria kysymyksiä ja suurta hämmennystä. Kun on leikattu 3,3 miljoonaa olemassa olevilta toimijoilta, eikö olisi kohtuullista tällä uudella rahalla kompensoida jo tehtyjä leikkauksia ja tukea meidän kotimaista taidekenttäämme, eikä antaa yhdysvaltalaisen säätiön päästä yhdeksi suurimmaksi valtionosuusnauttivaksi museoksi?

16.29 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, ne leikkaukset, joihin tässä viitattiin, tehtiin edellisen hallituksen aikana, ja silloin taisi olla vasemmistoliitolla kulttuuriministerin salkku. Että sellaista. (Hälinää) Ja sen jälkeen sitten vielä sosialidemokraattinen kulttuuriministeri näitä jatkoi ja toi sinne kehyksiin.

Jos katsotaan maailmalle, niin siellä luovat alat ja matkailu ovat kasvavia aloja, ja tietenkin toivon, että myöskin Suomi pääsisi näistä rahoista ja matkailuvirroista osalliseksi ja

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

panostaisi luoviin aloihin. Meillä on aivan upea kulttuurikenttä Suomessa, ja esimerkiksi vaikkapa Helsinki ja pääkaupunkiseutu ovat tehneet aivan upeata työtä siinä, millä tavalla kulttuuria on voitu tuoda vahvemmin vielä osaksi tuomaan myöskin sille kaupungille elinvoimaa. Esimerkkejä siitä on vaikkapa se, että tämän hallituksen aikana on jo tehty päätöksiä muun muassa Tanssin talon rahoittamisesta, joka on aivan upea projekti. Se, mitä Helsingin kaupunginvaltuusto päättää, on Helsingin kaupunginvaltuuston asia, mutta itse toivoisin, (Puhemies koputtaa) että Suomessa olisi rohkeutta tehdä vahvoja (Puhemies koputtaa) kulttuuri-investointeja tulevaisuuteen.

16.30 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen itsekin tietää, että se, mitä hän sanoi näistä 3,3 miljoonan leikkauksista, ei koske silloista kulttuuriministeri Arhinmäkeä, koska ne tehtiin sen jälkeen, kun en ollut enää ministeri. Tiedätte sen hyvin itsekin, mutta hyvähän totuutta on kiertää.

Oleellista on se, että ensi vuonnakin leikataan museoiden valtionosuuksia, ja tämä vaikuttaa siihen, että museot saavat itse asiassa vain kaksi kolmasosaa niistä valtionosuuksista, joita ne saavat tämän VOS-järjestelmän mukaan. VOSia ei anneta sillä perusteella, että tuo mahdollisesti matkailutuloja, vaan sitä annetaan taideperustein. Eli eihän tämä voi olla peruste VOSien antamiselle.

Eikä tässä vielä kaikki. Guggenheim-museon rakentaminen edellyttää sitä, että museon rakentamisen aikaisia arvonlisäveroja ei tarvitse maksaa. Jos joku uskoo, että tämä rakentaminen maksaa sen 130 miljoonaa, niin silloin puhutaan 31 miljoonasta.

Arvoisa puhemies! Kysynkin hallitukselta: pitääkö teidän mielestänne Guggenheim-museon maksaa (Puhemies koputtaa) arvonlisäverot, noin 31 miljoonaa, rakentamisen aikana?

16.32 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Guggenheim-säätiö on jättänyt hakemuksen, jossa se hakeutuu arvonlisäverovelvolliseksi, ja tämä hakemus käsitellään aivan normaaliin tapaan ja käsitellään samaan tapaan kuin muidenkin vastaavien yhteisöjen aikaisemmin. Tämä on puhtaasti veroviranomaisten tehtävä päätös.

16.32 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan sivistysjaosto on myös käsitellyt tähän teemaan liittyvää kokonaisuutta. Suuri huolestus on se, että suomalaisesta kulttuurista on säästetty nyt pitkän matkaa, ja ymmärrämme, että niin vähistä rahoista kun säästetään, niin iso kysymys on se, voidaanko tätä säästämisen linjaa jatkaakin. Ensi vuonna säästäminen jatkuu erittäin kovana, ja monet museot ja kulttuuritoimijat ovat hyvin tiukoilla.

Samaan aikaan ei näytä hyvältä, että hallitus ei osaa kertoa, mikä on kulttuuritoimijoihin ja näihin museotoimijoihin kohdistuva yhteinen linja. Me olemme pistäneet merkille, että ei anna hyvää kuvaa se, että täällä on monenlaisia äänenpainoja siinä, suhtaudutaanko yksityisen museon uuteen mahdollisuuteen saada valtionapua samalla tavalla kuin ministeri Grahn-Laasonen on julkisuudessa linjannut. Vähistä, vielä säästettävistä euroista kohdennettäisiin uudelle yksityiselle museolle (Puhemies koputtaa) lisää rahaa. Lisäksi me emme vielä tiedä, käytetäänkö tähän Veikkauksen voittovaroja (Puhemies koputtaa). Siihen olisi hyvä saada nyt vastaus, mikä on hallituksen linja.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen pahoillani, että joudun joskus tulemaan puheen päälle, koska niin selvästi ylittyy sovittu aikaraja.

16.33 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen hallitusohjelmaan ei sisälly uusia suoria leikkauksia kulttuuriin, eli ne, mitä nyt joudumme toteuttamaan, jotka siellä kehyksissä ovat, ovat edellisiltä hallituksilta perintöä ja erittäin valitettavaa sellaista.

Sen sijaan me olemme pyrkineet kulttuuripolitiikassa käynnistämään rakenteellisia uudistuksia, jotka ovat jääneet edellisiltä hallituksilta työpöydälle — prosessia on ollut, mutta ei ole viety päätökseen — ja jotka liittyvät muun muassa valtionosuus- ja valtionavustusten uudistamiseen. Sitten siellä on lainauskorvauksien korottamista, mikä on ollut erittäin positiivinen asia kirjastoväelle — uusi kirjastolaki tuli juuri — ja av-kannustin tuomaan elokuva-alan tuotantoja Suomeen.

Elikkä kulttuurikentällä meillä on erittäin paljon myös myönteisiä uutisia, mutta totta kai on myöskin näin, että aina toivoisi, että niitä resursseja voisi olla enemmän. (Ben Zyskowiec: Ei saanut Arhinmäki aikaiseksi!) Toivottavasti myöskin sitten löytyy jatkossakin valtion lisäksi niitä tahoja, jotka haluavat investoida vahvasti kulttuuriin, niin kuin tässä Guggenheim-tapauksessa ilahduttavasti on käynyt.

16.34 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Las Vegasissa, Vilnassa, Berliinissä Guggenheim-projekti ei ole ihan putkeen mennyt. Veronmaksajat pelkäävät, että tästä projektista, jos se toteutuu, jää suuri siivu veronmaksajien maksettavaksi. (Silvia Modig: Niin jääkin!) Niinpä kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: Meillä on kymmenen kotimaista museota, jotka täyttävät kyllä kriteerit mutta rahoitusta odottavat, kun ei ole rahaa. Tuntuu aika oudolta, että olisimme Guggenheimin kannalla tässä kohtaa, kun omat kansalliset museomme eivät ole tarpeellista rahoitusta saaneet.

16.35 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varmastikin niin, että kun kulttuuripolitiikan historiaa katsoo, niin aina kaikkiin isoihin kulttuurihankkeisiin on liittynyt voimakas vastustus. Ja tässä Guggenheim-tapauksessa toivon tietysti, että päättäjät siellä Helsingin kaupunginvaltuustossa tekevät harkittuja ratkaisuja sen suhteen, mikä se malli on ja esimerkiksi miten se on kehittynyt niistä ensimmäisistä malleista, jotka silloin aikoinaan olivat julkisuudessa, ja tältä osin luotan täysin siihen Helsingin kaupunginvaltuuston arviointikykyyn tässä asiassa.

Mutta meillä Suomessa on hieno kulttuurikenttä. Esimerkiksi museot voivat tällä hetkellä sitä kautta erittäin hyvin, että esimerkiksi Museokortin kaltaisten uusien innovaatioiden kautta kävijämäärät ovat todella korkealla ja meillä on paljon avattu uusia museoita ja uudistettu museoita. Muun muassa omassa kotikaupungissani Forssassakin on valittu Forssan museo Vuoden museoksi tässä pari vuotta sitten, ja siellä on tehty aivan upeata työtä.

Jos tästä keskustelusta ehkä jotain jäisi käteen, niin se, että kannustan ihmisiä käymään museoissa ja kuluttamaan kulttuuripalveluja.

16.36 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Helsingin kaupunkinvaltuutetuille kysymys siitä, aikooko hallitus tukea Guggenheim-museon perustamista, ei ole ollenkaan vähäpätöinen. Me kuitenkin Helsingissä olemme

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

sitten käytännössä siinä tilanteessa, että jos valtuuston enemmistö päättää Guggenheimin rakentaa ja jos osoittautuu, että hallitus ei valtionosuuksilla tulekaan vastaan, niin silloin valtuusto on helposti sitten siinä tilanteessa, että pohditaan, mistä sen museon käyttökustannukset rahoitetaan. Itse pelkään Itä-Helsingissä asuvana kansanedustajana ja valtuutettuna sitä, kuinka meidän lähikirjastoille, lastenkulttuurille, asukastaloille ja niin edelleen käy, jos olemme siinä tilanteessa, että hallitus ensin antaa ymmärtää, että kyllä tuetaan, ja sitten ei käytännössä tuetakaan. Koska hallituksesta nyt on eri ministereiltä tullut niin erilaisia kantoja (Puhemies koputtaa) tähän Guggenheimin valtionrahoitukseen, kysyisin pääministeri Sipilältä: mikä on Suomen hallituksen kanta tämän museon rahoittamiseen? (Eduskunnasta: Ja Soinin!)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Haluaako pääministeri vastata?

16.37 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on käsitellyt Guggenheim-investoinnin tukemista valtion rahoista, ja olemme päättäneet, että emme tue Guggenheim-investointia. Sen sijaan olen pannut ilolla merkille sen, että tällaisiin hankkeisiin on löytymässä yksityistä rahaa. Kyllä Helsinki tarvitsee sellaisia kohteita, johon matkailija voi pysähtyä. Se on selvä asia. Mutta valtion tässä tilanteessa ei ole mahdollista tukea tuota investointia — tulkoon se nyt selväksi kaikille tässä. Jos Helsingin kaupunki haluaa panna investointiin rahaa, se on Helsingin kaupunginvaltuuston asia. Yksityiset tahot jos haluavat satsata siihen, se on yksityisten tahojen asia. Jokainen voi tehdä oman päätöksensä.

Mitä tulee toiminnan tukemiseen, niin toimintahan alkaa seuraavan hallituskauden aikana. Seuraavat hallitukset tekevät sitten toiminnan tukemisesta omia päätöksiään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä ministerille puheenvuoron tästä.

16.38 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin, elikkä totean vielä, mitä on meidän puolelta tällä hetkellä viestitty: Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyynnöstä antanut ennakkollisen näkemyksen niistä kriteereistä, joilla voi päästä valtionosuuden piiriin, ja arviomme ja virkamiesnäkemyksen mukaan se olisi noin 1,3 miljoonaa euroa. Tietenkin on niin, aivan niin kuin edustaja Alanko-Kahiluoto varmasti kulttuuripolitiikkaa tuntevana hyvin tietää, että museoiden, niin kuin teattereiden ja orkestereidenkin, henkilötyövuodet vahvistetaan joka vuosi erikseen. Eli jokaisen museon osalta siihen liittyy sellainen poliittinen riski, että ne voivat muuttua vuosi toisensa jälkeen, ja tältä osin tämä Guggenheim-ratkaisu ei millään tavalla poikkea muista museoista.

Olen todennut veikkausvoittovarojen käytöstä, että meillä on onnellinen tilanne siinä, että veikkausvoittovarat ovat kehittyneet myönteisesti, jolloin on voitu investoida entistä vahvemmin kulttuuriin sillä rahoituksella, ja arvioin, että se voisi olla yksi keino esimerkiksi sille, että voitaisiin Guggenheimia tulevaisuudessa (Puhemies koputtaa) rahoittaa, mikäli se rakennetaan siten, että se ei olisi muiden museoiden rahoituksesta pois.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä keskustelussa puheenvuorot edustaja Heinäluomalle ja sen jälkeen tämän kysymyksen ensimmäiselle esittäjälle edustaja Modigille.

16.40 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihminen ei elä yksin leivästä, kyllä tarvitaan myös tätä hengen ja sielun ravintoa, ja siinä kulttuuri antaa meille kaikille, paitsi näille supertaitenharrastajille, modernin taiteen ystäville myös kaikille muillekin. Tällä hankkeella on tietysti myös iso matkailullinen merkitys, niin kuin on New Yorkin ja Bilbaon vastaavista museoista nähty, (Hälinää) siellä on miljoonia kävijöitä.

Mutta sitten on eri asia, että tätä kohtaan voidaan esittää epäilyksiä. Päätöksenteko on nyt Helsingillä. En itse osaa helsinkiläisenä veronmaksajana ja helsinkiläisenä olla kaupan tyytymätön, jos hallitus olisi tässä mukana, niin kuin se on muissakin museohankkeissa. Mutta yhtä selvää on, että kyllä hallituksen linjan pitää olla selvä sekä suhteessa investointiavustuksiin että mahdollisuuteen saada käyttökustannuksiin avustuksia, niin kuin museot yleisesti saavat. Pääministerin vastaus oli selvä, hän on ministeri Soinin kannalla, että investointiavustuksia ei tule, mutta toivoisin, että pääministeri voisi vahvistaa tämän, että teille hyvin sopii se, että tämä museo voi saada samat käyttökustannuksiin liittyvät avustukset kuin muutkin museot Suomessa. Se helpottaisi päätöksentekoa, ettei tule epävarmuutta valtion linjasta näin isossa hankkeessa.

16.41 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me nyt käymme ympyrää saman kysymyksen äärellä. Opetus- ja kulttuuriministeri vastasi tuohon kysymykseen. Ennakollinen päätös on täältä annettu, ja seuraavat hallitukset tekevät sitten vuosittain ja budjetissaan päätöksiä, juuri niin kuin opetus- ja kulttuuriministeri tuossa kertoi. Investointiin tämä hallitus ei anna avustusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Modig, viimeinen kysymys.

16.41 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hankkeen yksityisen rahoituksen määrää on hyvin onnistuneesti onnistuttu lioittelemaan. Jokainen, joka on tähän taloudelliseen suunnitelmaan tutustunut, tietää, että suurin vastuu rahoituksesta nojaa Helsingin kaupunkiin. Vastuu siitä, jos hanke menee mönkään, on Helsingin kaupungilla eli helsinkiläisillä veronmaksajilla.

Me emme vastusta missään nimessä kulttuurihanketta Helsingin paraatipaikalle. Toivomme sen jollain tavalla heijastavan ehkä Suomea tai suomalaisuutta ja meidän omaa osaamistamme.

Te sanoitte nyt, Sipilä, että tästä on siis ennakkopäätös. Eli, ministeri Soini, eikö valtionosuuden kautta tuleva tuki ole valtion rahaa? (Eduskunnasta: Kyllä!) Kiitos tästä, te selvensitte tämän, ministeri Sipilä.

Mutta Grahn-Laasoselle haluan sanoa, että kun te kritisoitte tässä sitä, että edelliset hallitukset ovat jättäneet teille päätöksiä taakaksi, niin kyllä te aikamoisen taakan tässä jätätte seuraaville hallituksille. Tätä projektia suunnitellaan 20 vuodeksi, 1,3 miljoonaa vuodessa: 26 miljoonaa valtiontukea, ministeri Soini.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Löysikö ministeri Grahn-Laasonen tästä kysymyksen?

16.42 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Modig on muistaakseni myöskin Helsingin kaupunginvaltuutettu ja pääsee tästä asiasta päättämään (Silvia Modig: Toisin kuin maan hallitus!) — toisin kuin maan hallitus — eli tästä rakentamisesta nyt tässä yhteydessä.

Totean vielä kerran siis sen, minkä olen jo aikaisemminkin tässä keskustelussa sanonut: eli olemme antaneet ennakkollisen näkemyksen siitä, millä kriteereillä olisi mahdollista päästä valtionosuuden piiriin ja mikä se taso voisi olla. Ja tietenkin, aivan niin kuin sanoin tässä, ratkaisut tehdään vasta siinä vaiheessa, kun meillä on olemassa hanke, jota tukea. Eli katsotaan sen jälkeen sitten asiaa.

Tietysti itse ajattelen niin, että jos on mahdollista — yksityistä rahaa mahdollisimman hyvin hyödyntäen — saada elinvoimaa, työllisyyttä, uusia työpaikkoja, matkailuvirtoja Suomeen, niin kyllä se vähintäänkin harkitseminen arvoinen ehdotus silloin on.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys Talvivaaran kaivoksen rahoittamisesta (Touko Aalto vihr)

Suullinen kysymys SKT 119/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Aalto.

Keskustelu

16.43 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt valtavia leikkauksia ihmisten perusturvaan ja koulutukseen. Yhteen riskisijoitukseen riittää silti kerta toisensa jälkeen rahaa. Talvivaaran pohjattomaan rahareikään on karrätty yhteensä jo lähes miljardi euroa sen koko elinkaaren aikana, eikä loppua näy. Tämä Talvivaaran ihme maksaa veronmaksajille 10 miljoonaa euroa kuussa. Hallitus perustelee Talvivaaran jatkoaikaa ja 100 miljoonan euron lisärahoitusta sillä, että kaivoksen toiminta olisi kenties talouden ja ympäristön kannalta kestäväällä pohjalla. Kysyn pääministeriltä: kuinka paljon veronmaksajien tai sijoittajien rahaa kaivos tarvitsee ennen kuin yhtiön kassavirta on positiivinen, ja onko yhtiön kuvaavassa kassavirtaennusteessa vuoteen 2018 otettu huomioon ympäristölupien erittäin todennäköisesti vaatimat investoinnit ja velvoitteet?

16.44 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastuuministeri ei ole paikalla, pääministeri yrittää nyt olla tässä yleisministeri.

Ensinnäkin sitä, mitä tuolla Terrafamessa on tehty reilun vuoden aikana, voi kutsua ihmeksi. Valtion omistamien yritysten työntekijöitä harvoin kiitetään. He joutuvat olemaan, tekemään töitä tavallista suuremman julkisuuden paineen alla, ja sitä, mistä siellä lähdettiin ja mihin nyt on päästy, voidaan kyllä kutsua ihmeksi.

Ympäristöasiat ovat aivan erilaisessa kunnossa kuin vuosi sitten. Prosessissa olevia riskejä ja prosessissa olevia ongelmia on saatu valtava määrä ratkaistua vuoden aikana. Mut-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

ta totta kai taloudelliseen toimintaan, yritystoimintaan sisältyy aina taloudellinen riski. Sekin on pienentynyt nyt vuoden aikana, siellä on päästy hyvin suunnitelman mukaan eteenpäin. Yhtiön arvio on tällä hetkellä, että se tarvitsee rahoitusta 150 miljoonaa euroa ennen kuin se pääsee kassavirtaposiitiviseksi (Puhemies koputtaa) ja tämä hetki olisi vuoden 18 kesällä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.46 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terrafamen aikana Talvivaaran kaivoksen vesiongelmaa on ratkaistu pääosin vain ympäristöluvan ja ympäristölain vastaisilla lisäjuoksutuksilla. Jo kaivoksen perustamisesta lähtien tarpeen ollut jätevesien puhdistustekniikka on vasta pilotointivaiheessa. Teollisen mittakaavan vedenpuhdistamoa voidaan joutua odottamaan jopa useita vuosia. Arvoisa pääministeri: millä perusteella Talvivaaran kaivoksen ympäristöasiat on hoidettu Terrafamen aikana hyvin?

16.46 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näissä jätevesissä olevien metallipäästöjen arvo on suurin piirtein yksi kymmenesosa ympäristöluvan sallimista arvoista, eli mennään kirkkaasti niissä rajoissa. Alueella oleva vesitase eli vesivarannot ovat 10 miljoonasta kuutiosta vähentyneet 4,2 miljoonaan kuutioon. Pääasia siinä on se, että se prosessi nyt toimii, haihduttaa vettä noin 300 000 kuutiota kuukaudessa. Eli se prosessi toimii sillä tavalla, että se kuluttaa vettä eikä tuota säilöttäväksi tuolle alueelle jätevesiä ja vesiä, jotka ovat muodostaneet tuon riskin. Koska alue on valtavan suuri, sinne sataa vettä, ja tämän vesitaseen täytyy pysyä kunnossa sillä tavalla, että ympäristöön ei pääse pilaantuneita vesiä.

16.47 **Pertti Salolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuluneina vuosina on siellä Talvivaaran ympäristössä aika monta järveä tuhoutunut todella heikkoon kuntoon. Nyt kysymys kuuluu: Mikä on todellisuudessa tämä Nuasjärven tilanne, koska sinnehän johdetaan nyt näitä jätevesiä, valtavia määriä on johdettu sitä putkea pitkin? Nuasjärvi on erittäin herkkä ekosysteemi. Vaikka pitoisuudet ovat hyvin vähäisiä, niin siitä voi aiheutua korvaamattomia vahinkoja, ja tämä on sitten yhteydessä vesistöjen kautta suuriin vesistöihin, Oulujoen vesistöön ja niin pois päin. Onko pääministeri täysin vakuutunut, että tässä nyt ollaan turvallisella tiellä? (Touko Aalto: Hyvä kysymys!)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän pääministerille puheenvuoron. Totean samalla, että ympäristöministeri ei ole paikalla. Tässä mennään kohta aikalaisiin substansseihin, mutta pääministeri niin halutessaan toki voi vastata. — Olkaa hyvä.

16.48 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myöskin Nuasjärveen menevä vesi täyttää kirkkaasti tiukentuneet ympäristölupavaatimukset. Olen saanut vakuutuksen myöskin ympäristöministeriöstä, että näin on. Keskustelin tästä pitkään ympäristöministeriön kansliapäällikön kanssa, ja hän myöskin todisti tämän saman, kun hän on tietenkin käynyt kaivoksella sen eri vaiheissa, ja hän sanoi, että vuoden aikana siellä on tapahtunut nimenomaan ympäristönäkökulmasta ihme.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

16.49 **Lauri Ihalainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tämän kokonaisharkinnan perusteella päätyneet siihen, että Terrafamen kaivostoiminnan jatkamiselle on perusteita lähinnä kolmesta syystä: Ylösajo on sujunut suunnitelmien mukaisesti, ja nyt tarvitaan myös aikaa sille, että tätä uutta ulkopuolista omistajuutta saadaan yhtiöön ankkuriomistajaksi, ja se vaatii nyt vähän vielä ponnisteluja. Toiseksi, näissä ympäristöasioissa on kuitenkin edetty toivotulla tavalla. Ja meidän ajattelussamme painaa yksi asia melkein yli muiden, ja se on se, että tässä on kysymys 1 500 ihmisen työpaikasta ja heidän perheittensä toimeentulosta. Tämäkin on aika tärkeä asia. Kainuun alueelle, jos tämä menee nurin, ei näille ihmisille synny uutta työtä välittömästi. Me ajattelemme, että pitää olla työtä ja toimeentuloa, ja tämä on iso joululahja näille perheille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Haluaako pääministeri kommentoida?

16.50 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juuri näin, ja se vielä, että ne työntekijät, jotka kaivoksella ovat töissä, ovat tehneet todella hyvää työtä viimeisen vuoden aikana ja pidemmälläkin ajalla, että nämä asiat saadaan kuntoon. Työntekijät kertoivat, että he ovat olleet kovan paineen ja painostuksen alla myöskin yksityiselämässään johtuen tästä yhtiön huonosta maineesta ja tästä julkisesta keskustelusta. Minusta he ansaitsevat nyt tässä yhteydessä kiitoksen siitä hienosta työstä, mitä siellä Kainuussa on tehty. Tämän merkitys koko Kainuulle myöskin työpaikkoina on valtavan suuri. Tämä kaivos toimiessaan täydellä kapasiteetilla on yli 10 prosenttia koko Kainuun bruttokansantuotteesta. Sillä on todella iso merkitys siellä.

16.51 **Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terrafame on onnistunut kiistattomasti näissä ympäristökysymyksissä, aivan kiistattomasti. Huomenna muuten Terrafamella käynnistetään mittava uusi keskusvedenpuhdistamo, ja siellä on useita vesipilotteja käynnissä, jotka kaikki edelleen vievät tätä Terrafamea eteenpäin. Eilen julkaistun vaikuttavuusselvityksen mukaan Terrafame on tiellä, jonka myötä se tulee työllistämään Suomessa yli 4 000 ihmistä vuosittain, Kainuussa noin 1 500 ihmistä. Sen tuotantovaikutukset ovat Suomessa vuositasona yli miljardi euroa, siis valtava suomalainen työllistäjä. Tällä hetkellä uudella päätöksellä Terrafamea pääomitetään 100 miljoonalla, siihen on pistetty nytten vajaa puoli miljardia. (Puhemies koputtaa) Kun näitä mainitsemiani lukuja ajatellaan, pääministeri, (Puhemies koputtaa) miltä tämä 100 miljoonan pääomitus vaikuttaa?

16.52 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on totta. Alueella otetaan käyttöön uusi keskuspuhdistamo, siellä tehdään jatkuvasti töitä sen eteen, että se prosessi paranee ja että ympäristöasioissa päästään yhä eteenpäin. Tämä vesitase esimerkiksi on todella nopeasti parantunut kuntoon.

Minun täytyy sanoa sillä tavalla, että jos me suhtautuisimme kaikkiin ongelmiin, varsinkin niihin ongelmiin, jotka ovat kovin kovin negatiivisessa sävyssä julkisuuden käsittelyssä, samalla tavalla kuin tuo sinnikäs joukko tuolla Sotkamossa on suhtautunut, niin minä uskon, että Suomi olisi ihan erinäköinen maa tänä päivänä. He ovat näyttäneet meille sinnikyydellä esimerkkiä siinä, että mahdottomasta voidaan tehdä mahdollinen.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Mitä tulee tähän jatkorahoitukseen, niin hallituksen edellytyksenä on ollut se, että siihen rupeaa löytymään yksityistä rahaa. Nyt olemme (Puhemies koputtaa) saaneet varmuuden, että sitä löytyy, mutta toinen asia on sitten se, millä ehdoilla tuota rahaa kannattaa ottaa ja missä vaiheessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä puheenvuorot edustajille Sarkkinen ja Järvinen.

16.54 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talvivaaran kaivokseen on käytetty paljon veronmaksajien rahaa ja rahaa joudutaan joka tapauksessa vielä käyttämään, joko toiminnan tukemiseen tai toiminnan alasajoon. Kainuun työllisyyden kannalta parasta olisi, että kaivos voisi jatkaa ja työpaikat voisivat siellä pysyä. Toiminnan tulee kuitenkin täyttää ympäristön reunaehdot. Enää ei ympäristöä voida pilata, ja vanhat ympäristövahingot täytyy korvata. Lisäksi kaivoksen tulee olla taloudellisesti kannattava, veronmaksajien rahoja ei sinne voida enää pitkään laittaa.

Haluankin kysyä ministeriltä: milloin johtopäätökset lopullisesti vedetään, jos yksityisiä sijoittajia ei mukaan saada, eli mikä on se lopullinen päivämäärä? Lisäksi haluan kysyä pääministeriltä: Mikä on oleellisesti muuttunut kevään ja tämän päivän välillä, kun sanoitte, että siellä on tapahtunut ihme? Mikä tämä ihme nyt on, (Puhemies: Nyt on pääministerillä puheenvuoro!) kun hallituksen linja on muuttunut?

16.55 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuli montakin kysymystä.

Aloitan täältä loppupäästä eli siitä, mikä on muuttunut vuodessa. Silloin kun teimme viime kesänä, viime keväänä päätöksiä, meillä oli kolme isoa riskiä käsillä: meillä oli ympäristöriski, meillä oli prosessiriski, ja meillä oli taloudellinen riski. Siinä olosuhteissa, kun käsitelimme asiaa, me tulimme siihen tulokseen, että sulkeminen on ensisijainen vaihtoehto. Jätimme oven auki sille, että jos nämä asiat saadaan kuntoon ja ulkopuolista rahoitusta löytyy, niin toiminta voi jatkua. Nyt ympäristöriski on pienentynyt merkittävästi, asioita on saatu kuntoon. Prosessiriski on pienentynyt merkittävästi, asioita on saatu kuntoon, siitä on jo näyttöä. Ja taloudellinen riski pienenee nyt suunnitellussa aikataulussa. Tämä on se iso muutos, mikä tässä on tapahtunut.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä valtiovarainministeri haluaa tähän jotain sanoa.

16.56 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tosiaan varanneet tähän täydentävään budjettiesitykseen, joka annetaan eduskunnalle lähiaikoina, 100 miljoonaa euroa, ja kun tätä pohtii valtiontalouden näkökulmasta, kun katsoo nämä vaihtoehdot, niin tässä tilanteessa ja sen kehityksen valossa, jota siellä Kainuussa on tapahtunut, tämä oli järkevä päätös.

Mutta aivan yhtä selvää on se, että jollakin näkyvässä olevalla aikavälillä se kassavirta pitää saada positiiviseksi ja kaivostoiminta kannattavaksi, koska pidemmän päälle ei tietenkään valtio voi tukea kannattamatonta liiketoimintaa. Mutta kun nyt se kehitys on ollut niin hyvää, kuten pääministeri tässä totesi, ja kun vaihtoehtoiskustannus olisi vielä se (Pu-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

hemies koputtaa) 1 500 työpaikkaa plus se valtava isku siihen ilmapiiriin, niin nyt tämä oli ainut oikea ratkaisu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Järvinen, viimeinen puheenvuoro.

16.56 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruralia-instituutti on arvioinut, että Talvivaara työllistää jopa 2 000 ihmistä, ja on ilman muuta selvää, että Kainuun alueelle tämä on aivan elintärkeä kysymys myös työllisyyden näkökulmasta.

Kun se toinen puoli totuutta on se, että valtio on pistänyt siihen rahaa lähes miljardi euroa, voi kieltämättä puhua ehkä tämän maan kaikkein kalleimmasta työllisyysprojektista. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että yhtä työpaikkaa kohden valtion rahaa on kulutettu noin 400 000 euroa. Siihen olisi päästy muillakin keinoilla, ja samalla ympäristö olisi säästynyt pilaantumatta. Tälle tielle on kuitenkin lähdetty.

Nyt kaksi kysymystä. Ministeri Lindström, tiedätkö ainoatakaan mittakaavaltaan yhtä suurta työllisyysprojektia kuin Talvivaara on, missä yhtä työpaikkaa kohden rahaa on käytetty näin merkittävästi? Ja pääministeri Sipilä, te sanoitte, että rahoitusta jatketaan vuoden 18 puoliväliin asti, jolloin toiminnan pitäisi olla kannattavaa. (Puhemies koputtaa) Jos näin ei ole, oletteko valmis silloin lyömään jarrut pohjaan?

16.58 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myöskin vihreiden hallituksen aikana kaivosta on tuettu, ja sieltä koostuu, useamman hallituksen ajalta, se, mitä on tehty. Silloin kun me saamme tämän yhtiön ja ongelman ja haasteen käsiimme, me joudumme punnitsemaan vaihtoehtoja. Toisessa kädessä on vaihtoehto sulkemisesta, jonka arvioitu kustannus liikkuu 250—500 miljoonan paikkeilla, ja toisessa kädessä on sitten se, saadaanko ne asiat siellä kuntoon ja onko se halvempi ja yhteiskunnan kannalta järkevämpi tie edetä. Olemme päätyneet siihen, että asiat on saatavissa ja saatu sitä vauhtia kuntoon kuin olemme odottaneet ja edellyttäneet ja silloin tämä tie, mitä nyt etenemme, on myöskin ympäristön kannalta pitkässä juoksussa se järkevämpi tie. Päätöksiä tehdään aina niillä faktoilla ja siinä tilanteessa, missä ollaan.

16.59 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä en tätä näe niinkään pelkkänä työllisyysprojektina vaan tämmöisenä elinkeinoprojektina. Me olemme monta kertaa hallituksena olleet siinä tilanteessa, että me olemme joutuneet valitsemaan, kumpaan suuntaan me lähdemme, tietäen sen, niin kuin pääministeri sanoi, että se maksaa, mentiin suuntaan A tai suuntaan B.

Ja kyllä minulla ainakin se iso juttu tässä ovat — totta kai ympäristö on tärkeä, kukaan ei halua sitä pilata — nämä työpaikat. Niin kuin edustaja Ihalainen loistavassa puheenvuorossaan sanoi ja toi esille, tämä on niin iso juttu Kainuulle, että mistä muualta saisi sinne työpaikkoja näin paljon. Tämä merkitsee tälle hallitukselle paljon, mutta ei millä tahansa ehdoilla, kuten ministeri Orpo sanoi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

2.4. Suullinen kysymys Suomen talous- ja työllisyystilanteesta (Antti Kaikkonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 120/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä yksi kysymys, edustaja Kaikkonen.

Keskustelu

17.00 **Antti Kaikkonen kesk:** Arvoisa puhemies! Välillä tuntuu siltä, että keskustelua meillä Suomessa hallitsee kaikinainen pessimismi — eikä muuten vähiten tällä eduskunnan kyselytunnilla. On totta kyllä, että työttömyyttä on Suomessa edelleen liikaa ja että kaikilla ei mene hyvin, mutta yhä enemmän on merkkejä siitä, että Suomen suunta on vihdoin kääntymässä parempaan suuntaan. Tällä hetkellä talous kasvaa ja työttömyys alenee. Esimerkiksi tällä viikolla on saatu myönteisiä uutisia työllistävistä investoinneista niin Kemijärveltä, Pietarsaaresta kuin Uudestakaupungista, jonne lupailaan jopa tuhatta uutta työpaikkaa. Tällaisia uutisia tarvitsemme lisää.

Kysyn pääministeriltä: miten te näette tällä hetkellä Suomen talous- ja työllisyystilanteen, ja mistä nämä hyvät uutiset mielestänne nyt kertovat?

17.01 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta nämä viimeaikaiset uutiset (Hälinää — Puhemies koputtaa) kertovat siitä, että käänne on tapahtunut. Myöskin viimeiset talouskasvuluvut kertovat tällä kolmannella neljänneksellä noin puolentoista prosenttia — 1,4 prosenttia — kasvusta, joka on jo tilanteeseen nähden hyvä luku. Tuolla puolentoista prosenttia kasvutasolla nimittäin työttömyyskin alkaa kääntymään laskuun.

Työtä on paljon. Meillä on positiivisia signaaleja niin Uudestakaupungista, Kemijärveltä kuin muistakin kohteista: Pietarsaaresta on biojalostamoinvestointi, meillä on kolmisenkymmentä biojalostamohanketta tuolla TEMissä käsiteltävänä, ja niin edespäin. Minä uskon, että suomalaisten yritysten ja suomalaisten usko tulevaisuuteen on pikkuhiljaa palautumassa ja tämä rupeaa pikkuhiljaa näkymään meidän työllisyysasteessa (Puhemies koputtaa) ja työttömyyden vähenemisessä. Näitä uutisia toivottavasti tulee lisää tuhat päivässä (Puhemies koputtaa), kaksi parhaassa päivässä — toivottavasti.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2016 vp

Lakialoite LA 93/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 27/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja esittelee ensin tämän asian ohi puhujalistan: edustaja Haatainen.

Keskustelu

17.02 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys lapsilisälain 7 §:n muuttamiseksi, joka liittyy valtioneuvoston säästöpäätöksiin. Kehyspäätöksen mukaan muun muassa kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin ja lapsilisiin tehdään 0,85 prosentin tasasuuruinen vähennys. Tämä yhteensä lapsilisien osalta tuo 11,7 miljoonan säästön menoihin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tämän hallituksen esityksen yhteydessä käsitellyt myös lakialoitteen 93/2016.

Valiokunta kuuli asiantuntijoita tässä, ja valiokunta toteaa, että tällä yksittäisellä esityksellä ei ole varsin suuria vaikutuksia mutta nämä eri leikkauksista tulevat toimenpiteet yhteensä kumuloituvat sitten perheisiin, ja tämä voi sitten yhdessä vaikuttaa niin, että lapsiperheiden asema heikentyy. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että hallituksen eri hallinnonaloilla toteuttamien lasten ja lapsiperheiden asemaan vaikuttavien uudistusten lapsi- ja perhevaikutuksia arvioidaan eduskunnan aiemmin hyväksymien lausumien mukaisesti erillisillä selvityksillä, jotta näistä yhteisvaikutuksista voitaisiin sitten olla täysin tietoisia, kun näitä lakeja säädetään.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 151/2016 sisältyvän lakiehdotuksen ja että lakialoite 93/2016 hylätään. Tästä asiasta äänestettiin. Tätä lakiesitystä esitettiin hylättäväksi, mutta enemmistöpäätöksellä tämä lakiesitys tuli hyväksytyksi, ja mietintöön sisältyy näin ollen kolme vastalauseita.

17.05 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo vastoin pääministeripuolueen aiempia lupauksia leikata lapsilisiä 0,91 prosentilla saavuttaakseen säästöjä julkiseen talouteen. Leikkauksella on lyhyellä aikavälillä keskimäärin vähäinen vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin, mutta pidemmällä aikavälillä hintojen noustessa ehdotettu lapsilisän tason alentaminen yhdessä vuoden 2016 alusta voimaan tulleen lapsilisän indeksidononaisuuden poistamisen kanssa kuitenkin pienentää lapsilisien ostovoimaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan keskeiset lapsiperheille suunnatut tulonsiirrot, kuten lapsilisä, vanhempainpäiväraha ja kotihoidon tuki, ovat jääneet ostovoimaltaan jälkeen yleisestä hintojen ja ansiotulojen noususta. Noin puolessa köyhyysrajan alittavista lapsiperheistä kukaan ei käy ansiotyössä. Kun perheen kokonaistuloista suurin osa

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

koostuu erilaisista tulonsiirroista, on köyhyysriski suuri. Lapsiperheiden köyhyyttä ei pitäisi lisätä.

THL:n Lapsiperheiden hyvinvointi 2014 -tutkimuksen mukaan taloudellinen eriarvoisuus ilmenee lasten arjessa varsinkin kuluttamisen ja toimintamahdollisuuksien eroina. Perheen pienituloisuus saattaa johtaa lasten syrjimiseen, ryhmästä sulkemiseen ja kiusaamiseen. THL:n kohorttitutkimus vuonna 87 syntyneistä, 21-vuotiaaksi asti rekisteriaineistojen avulla seuratuista lapsista kertoo, että jos vanhemmat olivat saaneet pitkään toimeentulotukea, lapsilla lisääntyivät vähäinen koulutus, mielenterveysongelmat, huostaanotot ja pienimuotoinen rikollisuus. Samoin lisääntyi toimeentulo-ongelmien kokeminen aikuisiässä. Lapsuuden olosuhteilla on siten huomattava vaikutus myöhempään hyvinvointiin.

Lapsilisän alentamisen ennakoitaan lisäävän toimeentulotukimenoja tulevaisuudessa. Toimeentulotukiriippuvuuden kasvu nostaisi samalla pienituloisten lapsiperheiden työllistymiskynnystä, koska tuki leikkaantuu pois tulojen kasvaessa.

Arvoisa puhemies! Perusturvan indeksijäädytys ja leikkaukset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijaisuutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Lapsilisän alentamisella on samansuuntainen vaikutus. Perusturvan ja asumistuen indeksijäädytykset ja -leikkaukset sekä lapsilisän alentaminen kasvattavat toimeentulotukimenoja. Pidemmällä aikavälillä kehitys johtaa syyperusteisen perusturvan ja asumistuen merkityksen vähenemiseen ja vastaavasti tarveharkintaisen ja kotitalouskohtaisen toimeentulotuen roolin kasvamiseen toimeentuloturvassa ja asumisen tuissa. Tälläkin päätöksellä olemme siis viemässä suomalaista sosiaaliturvamallia yhä enemmän tarveharkintaiseen suuntaan. Suuri periaatteellinen linjanmuutos on siis kyseessä.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden toimeentuloa on tarkasteltava kokonaisuutena. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on muistutettu, ettei kyseessä ole yksittäinen säästötoimenpide vaan lapsilisän kehityksen kumulatiivisia vaikutuksia on syytä arvioida pidemmällä aikavälillä. Lapsilisän reaaliarvo on laskenut vuodesta 94 saakka, ja sen suhteellinen taso yleiseen tulo- ja palkkatasoon nähden on laskenut huomattavasti enemmän. Vuonna 2011 tehty sitominen indeksiin ei juuri muuttanut tilannetta, kun indeksikorotukset jäädytettiin vuosiksi 2013—2015. Viime hallituskaudella lapsilisää alennettiin 8 prosenttia mutta leikkausta kompensoitiin pieni- ja keskituloisille perheille vuosille 15—17 tehdyllä väliaikaisella verovähennyksellä, joka ikävä kyllä poistuu vuonna 2017. Tällä hallituskaudella lapsilisän indeksisidonnaisuudesta on kokonaan luovuttu, mikä on valitettavaa.

Tulee muistaa, että lapsilisän alkuperäinen tarkoitus oli toimia tulontasauksena lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä. Lapsilisä on universaali, kaikille lapsiperheille maksettava etuus, johon perheen tulot eivät vaikuta. Kun lapsilisä ei enää seuraa sen enempää hinta- kuin tulokehitystään, olisi tarpeen arvioida, miten lapsilisää tulee kehittää ja halutaanko alkuperäisestä tarkoituksesta luopua. Katsomme, kuten asiantuntijakuulemisessakin on käynyt ilmi, että tällaisesta periaatteellisesta muutoksesta olisi käytävä avoin yhteiskunnallinen keskustelu ja tehtävä poliittinen päätös. Lapsilisän vähittäinen näkemyksen mukaan vaikutusarvioinnit ei ole hyväksyttävä toimintatapa.

Me sosialidemokraatit emme voi hyväksyä lapsiperheisiin kohdistuvia eriarvoistavia päätöksiä. Etuusleikkausten lisäksi näitä ovat esimerkiksi koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintamaksujen enimmäismaksujen kaksinkertaistaminen, varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen suurentaminen varhaiskasvatuksessa sekä leikkaukset lasten ja nuorten koulutukseen ja erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Katsomme, ettei lapsiperheisiin kohdistuvia etuus- ja palveluleikkauksia tule tehdä ennen

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kattavaa arviointia. Edellytämme, että hallitus arvioi lapsiperhepolitiikkansa kokonaisuutena, jossa huomioidaan paitsi etuudet ja palvelut myös toimet työn ja perheen yhteensovittamiseksi. Tulemme tekemään lakiehdotukseen hylkyehdotuksen.

17.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Nämä säästöpäätökset ovat luonnollisesti ikäviä, ja näitä ei ole helppo eikä mukava olla puolustamassa. Talous on ollut sellaisessa tilanteessa, että säästöjä on jouduttu tekemään lukuisiin eri paikkoihin. Tässä on kyse lapsilisiin tehtävästä pienestä leikkauksesta, joka tarkoittaa lapsilisään sitä, että ensi vuoden alussa lapsilisä pienenee 0 euroa ja 87 senttiä eli 0,87 euroa ja viidennen lapsen kohdalla sitten tuon vajaan pari euroa.

Mutta pidän itse myönteisenä sitä, että hallitus on vaikeassakin tilanteessa kuitenkin tehnyt sen päätöksen, että tämä yksinhuoltajakorotus, joka on hivenen alle 50 euroa, on jätetty tämän säästön ulkopuolelle. Olen itse ehdottomasti sitä mieltä, että nämä perheet varmasti eniten myös tätä lapsilisää tarvitsevat. Itse uskon, että me selviämme tämän vajaan 90 sentin leikkauksen kanssa nämä vaikeat vuodet eteenpäin.

Haluan aivan loppuun vielä antaa kiitosta hallitukselle: tässä samassa leikkauskohdassa oli esitetty myös rintamalisän leikkaamista vastaavalla 0,85 prosentilla, ja pidän myönteisenä sitä, että eduskunnassa hallituspuolueet ovat päättäneet, että rintamalisään ei tätä leikkausta tehdä. Mutta valitettavasti lapsilisissä tämä pieni leikkaus nyt joudutaan tekemään.

17.12 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lapsilisälain suuruutta koskevaa pykälää. Kyseessä on siis säästölaki. Lapsilisien tasoa ollaan nyt leikkaamassa euromääräisesti.

Suomen lainsäädäntöön lapsilisä tuli vuonna 1948 pohjoismaisen mallin mukaan. Lapsilisän alkuperäinen tarkoitus oli toimia tulontasauksena lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä. Lapsilisä on universaali, kaikille lapsiperheille maksettava etuus, johon perheen tulot eivät vaikuta.

Lapsilisät ovat jatkuva poliittinen kiistanaihe. Ne eivät ole säästyneet leikkauksilta huonoina taloudellisina aikoina. 90-luvun laman aikaan lapsilisät joutuivat leikkuriin, samoin Stubbin hallitus teki leikkauksen lapsilisiin. Silloin keskusta teki välikysymyksen hallituksen lapsilisäleikkauksesta, ja nyt hallitus on leikkaamassa lapsilisiä vielä lisää keskustavetoisessa hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2011 lapsilisät sidottiin indeksiin, mutta pitkäaikainen ilo se ei ollut, kun indeksikorotukset jäädettiin vuosiksi 2013 ja 2015. Tällä hallituskaudella lapsilisän indeksisidonnaisuudesta on luovuttu kokonaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että hintojen noustessa lapsilisät pysyvät ennallaan, niillä saa siis koko ajan vähemmän ja vähemmän tavaroita ja palveluita.

Tämä lapsilisäleikkaus vie lapsilisistä 0,91 prosenttia. Rahassa mitattuna se tekee yhden lapsen perheessä vajaan euron kuukaudessa. Perheen koon kasvaessa euromääräinen vaikutus kasvaa niin, että viisilapsisen perheen saamat lapsilisät tippuvat yhteensä reilut 6 euroa kuukaudessa. Ei niin dramaattisen suuria summia siis, mutta ongelma piilee pitkässä juoksussa. Jo muutaman vuoden aikajänteellä kokonaisvaikutukset rupeavat kasautumaan aivan toiseen tahtiin. Lapsilisän nakertaminen vähittäin ilman vaikutusarviointeja ei ole hyväksyttävää politiikkaa.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei voi millään tavoin hyväksyä tätä Sipilän hallituksen esitystä leikata lapsilisistä ja leikata lapsiperheitä, ja tulemmekin äänestämään SDP:n tekemän hylkäsesityksen puolesta.

17.15 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lapsilisien kokonaisuus on tärkeä osa suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää. Me käytämme julkisia varoja muistaakseni noin 1,4 miljardia siihen, että me tasaamme tuloeroja perheellisten ja perheettömien kotitalouksien välillä.

Jos katsotaan vaikkapa viimeisen viiden vuoden kaaressa, mitä suomalaiselle lapsilisäjärjestelmälle on tapahtunut, niin en usko, että se on tälle poliittiselle järjestelmälle kokonaisuudessaankaan, sen yhdellekään puolueelle, erityisesti kunniaksi. Sen takia hämmästelten sosialidemokraattien ja vasemmistonkin puheita. Kaikki puolueet ovat olleet mukana kehityksessä, jossa ollaan muun muassa lapsilisän indekseissä tehty erittäin poukkoilevaa politiikkaa: Mari Kiviniemen hallituksen aikana päädyttiin siihen, että lapsilisät sidotaan indeksiin, sitten seuraava hallitus päätyi niiden jäädyttämiseen, tämä hallitus päätyi siihen, että poistetaan tämä sidonnaisuus, ja nyt käymme täällä läpi selkeää pientä pudotusta lapsilisiin. Sitten on mainittava, että viime hallitus kokoomuksen johdolla teki selkeästi lapsilisiin myös tasoleikkauksen. Ollaan varmaan väistämättä siinä pisteessä, että ottaen huomioon tämän tulonsiirron merkittävyyden valtion budjetissa ihan tällä tiellä ei ole mielekästä loputtomiin jatkaa, vaan katsotaan lapsilisäjärjestelmää kokonaisuutena. Minä pidän sitä lähtökohtaisesti summana, joka on kestettävissä, joka nyt tehdään niin kuin leikkauksena tähän mutta en tietenkään vähättele sen vaikutusta vaikkapa monilapsisessa pienituloisessa perheessä. Sellaista en sallisi tapahtuvan.

Mutta samanaikaisesti pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että tämän hallituksen lapsi- ja perhepolitiikan painopiste, valinta myös rahallisena lisäsatokseksi kohdistuu lapsiperheiden palvelujärjestelmään, ja jos mietitään sitä kuilua ja polarisaatiota, mikä suomalaisten lapsiperheiden välillä on tapahtunut, niin siihen liittyy erittäin keskeisellä tavalla myös palvelujärjestelmä. Sen takia tämä hallitus päätyi, niin kuin kyselytunnilla kuultiin, lastensuojelua ja koko lapsiperheiden palvelukokonaisuuden painopistettä siirtämään ennalta ehkäisevään suuntaan, siis siihen, että me emme käyttäisi kuntien varoja ja meidän yhteisiä julkisia varojamme loputtomasti huostaanottoihin ja sitä kautta myös erittäin epäinhimillisiin lapsuudentarinoihin vaan auttaisimme perheitä ajoissa. Minusta on aika oleellista, että tätä kokonaisuutta käsitellään pakettina. Kysymys ei ole vain lapsilisäjärjestelmästä ja sen tuomasta toimeentulon lisästä, joka on erityisen merkityksellinen pienituloisille, vaan myös palvelujärjestelmästä ja siellä tapahtuvista välttämättömistä muutoksista. Jos minä todella jossain toivon hallituksen onnistuvan, niin tässä painopisteen muutoksessa, myös siksi, että se ei ole taloudellisesti vähäpätöinen kysymys eikä myöskään inhimillisesti, kun tiedetään lapsuuden vaikutus ihmisen elämään.

Mutta mitä tulee tähän lapsilisäjärjestelmään, niin minusta on oleellista, aina kun tähän liittyvistä lakimuutoksista keskustellaan, palauttaa sen historia mieleen. Sotien jälkeen hyvinvointivaltion rakennusprojektissa tämä päädyttiin muodostamaan etuudeksi, joka on universaali ja yhteinen kaikille riippumatta tulotasosta. Tästä on haluttu pitää kiinni taloudellisestikin vaikeina aikoina, ja vasta viime hallitus oli ensimmäinen, joka teki sen tasoon selkeän leikkauksen. Muutoin olemme keskustelleet näistä indekseistä, joihin liittyen osoitinkin kritiikin tästä lyhytjänteisyydestä, mihin kaikki hallitukset ovat sortuneet.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Minusta lapsiperheiden politiikasta pitää keskustella osana palvelujärjestelmää, ja sitten osa tulee tulonsiirtojen kautta, mutta pitää nähdä se kokonaisuus ja myös se suomalaisten perheiden tarve, joka ei ole pelkästään euromääräinen vaan myös palvelujärjestelmän pirstaleisuuden korjaaminen.

17.19 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Lapsilisän alkuperäinen tarkoitus oli toimia tulontasauksena lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä. Lapsilisä on universaali, kaikille lapsiperheille maksettava etuus, johon perheen tulot eivät vaikuta. Kun lapsilisä ei enää seuraa sen enempää hinta- kuin tulokehitystäkään, olisi tarpeen arvioida, miten lapsilisää tulee kehittää ja halutaanko alkuperäisestä tarkoituksesta luopua tai mitä sille tulevaisuudessa tehdään.

Lapsilisän kehitys ei ole ollut oikeudenmukainen lapsiperheitä kohtaan, aivan kuten edustaja Saarikko äsken totesi ja kertasi sitä historiaa. Viime kaudella hallitus leikkasi lapsilisää mutta samanaikaisesti sitä helpotettiin veronkevennyksellä nimenomaan pienituloisille lapsiperheille, jotta he eivät kärsisi tästä lapsilisän leikkauksesta. Jos lapsilisät olisivat edelleen indeksiin sidottuja, kuten vuonna 2012 voimassa ollut laki edellytti, vuonna 2019 lapsilisä ensimmäisestä lapsesta olisi noin 112 euroa 60 senttiä. Nyt päätettävänä olevan lakiesityksen mukaan se olisi kuitenkin 94 euroa 88 senttiä. Tämä merkitsee tällä ajanjaksolla lähes 16 prosentin alennusta lapsilisien reaalitasoon, sillä indeksitarkistusten perusteena on vain etuuksien ostovoiman säilyttäminen.

Arvoisa herra puhemies! Taidan tulla sinne eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja, voitte tulla tänne, jos on vähänkin enemmän sanottavaa, ilman muuta. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana. — Hallitus on nyt kohdistanut lapsiperheille useita eri leikkauksia ja asiakasmaksukorotuksia. Hallituksen esityksessä ehdotetut heikennykset vaikuttavat eniten heikossa asemassa oleviin perheisiin. Sosiaaliturvan merkitys tulonmuodostuksessa on pienituloisissa perheissä selvästi keskimääräistä suurempi. Etuuksien leikkausten vaikutukset ovat siten suurimmat pienituloisissa perheissä, jotka saavat useaa etuutta yhtä aikaa. Esimerkiksi pienituloisissa perheissä, jotka saavat sekä vanhempainpäivärahaa tai työttömyysetuutta että vammaistukea tai kotihoidon tukea ja vammaistukea, ne heikentävät edelleen jo nyt tiukkaa toimeentuloa. Nyt näiden samojen lapsiperheiden toimeentuloa heikennetään lapsilisän leikkauksella.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 11/2015, joka koski lapsilisän indeksidonnaisuuden lakkauttamista, että hallituksen tulee huolehtia siitä, että jo toteutettujen ja muiden tulevien leikkausten, jotka vaikuttavat perheiden mahdollisuuksiin turvata lapsen hyvinvointi, yhteisvaikutus ei muodostu kohtuuttomaksi. Valiokunta myös totesi, että sosiaali- ja terveysministeriön on seurattava uudistuksen vaikutuksia erityisesti heikoimmassa asemassa olevien perheiden kohdalla. Valitettavaa on, ettei hallitus ole tehnyt nyt lapsivaikutusten arviointia, kuinka lapsilisän ja muut sosiaaliturvan leikkaukset vaikuttavat perheen toimeentuloon ja lasten hyvinvointiin. Tästä syystä tulemme esittämään tämän lain hylkyä.

17.23 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Lapsilisien kohdalla leikkauksen kokonaisuus on 11,7 miljoonaa euroa, vaikka lapsilisät eivät kategorisesti enää edes kuulu in-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

deksisidonnaisiin etuuksiin. On huomattavaa, että hallitus on leikkaamassa lapsilisää kolmella eri tavalla.

Lapsilisien indeksikorotukset lakkautettiin väliaikaisen jäädyttämisen sijasta kokonaan tämän vuoden alussa. Arvion mukaan jo indeksisidonnaisuuden lakkauttaminen leikkaa lapsilisää 4,1 prosenttia vuoteen 2019 mennessä. Leikkaustoimet ovat vahvasti ristiriidassa sen lupauksen kanssa, että lapsilisää ei enää leikata. Lapsilisät sidottiin indeksiin vuonna 2011 ja indeksikorotukset tehtiin vuosina 11 ja 12. Tätä ennen ja tämän jälkeen indeksikorotuksia ei ole tehty, minkä johdosta lapsilisän reaaliarvo on laskenut 30 prosenttia vuodesta 1994.

Vuoden 2015 alusta lapsilisän määriä leikattiin 8,1 prosentilla, mitä kompensoitiin verotuksen lapsivähennyksellä. Vuoden päästä hallitus lakkauttaa myös lapsivähennyksen.

Ja nyt jälleen kerran hallitus on leikkaamassa lapsilisistä. Lapsilisäleikkaus kohdistuu juuri heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Erityisesti vähävaraisten lapsiperheiden arkeen lapsilisäleikkaukset ovat kohtuuttomia. En voi hyväksyä näitä leikkauksia ja olen esittänyt niiden peruuttamista.

Kaiken kaikkiaan kristillisdemokraateille lapsien ja lapsiperheiden hyvinvointi on aina ollut ja tulee aina olemaan ensisijaisen tärkeää, minkä vuoksi ehdotamme, että lakiehdotus hylätään.

17.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Lapsilisien leikkauksilla on lyhyellä aikavälillä suhteellisen pieni vaikutus lapsiperheiden käytössä oleviin tuloihin, mutta pitkällä tähtäyksellä vaikutus kasvaa muun muassa lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisesta johtuen. Lapsi- ja lapsiperheköyhyys kasvavat edelleen, ja pahoin pelkään, että olemme toistamassa 1990-luvun laman hoidossa tekemämme virheet. Silloin säästettiin samalla tavalla lapsista, lapsiperheistä ja heidän palveluistaan, ja niiden säästöjen seuraukset näkyvät THL:n tutkimusten mukaan edelleen tässä päivässä. THL on tutkinut, että silloin köyhyydessä eläneillä lapsilla on tänäkin päivänä enemmän mielenterveysongelmia, pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä, eli seuraukset kestävät vuosikymmenien päähän.

Arvoisa puhemies! Vietämme tällä viikolla lasten oikeuksien viikkoa, ja viikon teemanä ovat yhdenvertaisuus ja osallisuus. Tämä päätös monien samansuuntaisten päätösten kanssa lisää lapsiperheiden ja lasten eriarvoisuutta ja vähentää lasten tasa-arvoisen osallisuuden mahdollisuuksia. Tutkimusten mukaan nimittäin köyhien perheiden lapset eivät voi harrastaa haluamiaan harrastuksia, he eivät osallistu kaverisynttäreille ja heitä jopa kiusataan enemmän.

Arvoisa puhemies! Miksi hallitus ei ole tehnyt päätöstensä yhteisvaikutusten arviointia, vaikka se on useaan kertaan luvannut niitä tehdä? Yksi laki kerrallaan tänne tuotuna ei kyllä kerro koko totuutta. Nyt olisi korkea aika saada kokonaiskuva tilanteesta myös hallituksen arvioimana. Tällä hetkellä näitä tietoja tuottavat monet asiantuntijat, mutta hallitus ei ole kuunnellut näitä asiantuntijoita. Lapsiin panostaminen tulisi aina nähdä investointina, ei koskaan kulueränä.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, aivan kuten edustaja Kiljunen äsken totesi, niin kyllä viime kaudella tehtiin myös lapsilisän heikennyksiä, mutta silloin toteutettiin myöskin lapsivaikutusten kokonaisarviointi, ja kun tämä arvioinnin tulos tuli esille, niin päätettiin kompensoida pienituloisten perheiden menetettyä tuloa veronkevennyksinä. Tämä merkitys on nimenomaan näillä kokonaisvaikutusten arvioinneilla.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

17.28 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Niiden puolueiden edustajat, jotka nyt vastustavat tätä tehtyä esitystä, olivat kaikki viime vaalikaudella tekemässä ensimmäistä lapsilisien leikkausta, mikä kertoo siitä, että tämä on meille kaikille erittäin vaikea ja hankala asia. Kukaan meistä ei oikeasti haluaisi alkaa leikkauksia tekemään, mutta kun nyt tässä tilanteessa valtiontaloudessa ollaan, niin voi melkein jatkaa niitä samoja perusteluja, mitä viime vaalikaudellakin puhuttiin.

Lapsilisät ovat keskustalle erittäin tärkeä asia, ja niihin ei haluta missään nimessä alkaa koskemaan enempää kuin katsotaan, että on ihan pakko tässä tilanteessa. Olennaista meille on kuitenkin se, että lapsilisät kuuluvat kaikille perheille. Kun tällaisia leikkauksia joudutaan tekemään, niin tilanne on kuitenkin se, että meille on tärkeää, että lapsiperheitten tilannetta seurataan ja katsotaan, mitä asioita voidaan tehdä sen eteen, että lapsiperheitten tilanne tulisi paranemaan.

Edustaja Saarikko esitteli hyvin tuossa äskeisessä puheenvuorossansa keskustan suunnitelmia, mitä kaikkea meillä on edessä tämän kanssa. Olennaista tässä on kuitenkin se, että lapsiperheitä pyritään auttamaan tällä hallituskaudella hyvin voimakkaasti ja merkittävästi toimenpiteillä. Itse henkilökohtaisesti katson, että erityisesti lasten huostaanottoasiat on sellainen asia, mihin pitää puuttua todella paljon, ettei näitä tilanteita tule ja että lapset pystyvät olemaan kotonansa mahdollisimman paljon. Haetaan toimenpiteitä ja mahdollisuuksia, miten tuetaan lasten kotona olemista.

17.29 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puheenjohtaja! On totta, niin kuin tässä ovat monet todenneet, että tämä yksittäinen leikkaus lapsilisiin ei tässä kohtaa ole kovin suuri, mutta totta on myös se, että kun lapsilisää ei ole enää sidottu indeksiin, niin kehitys pitkällä aikavälillä on koko ajan laskeva. Kun me tiedämme, että lapsilisillä on suuri merkitys erityisesti pienituloisille perheille ja he saavat usein myös muita etuuksia, ja kun näihin kaikkiin on tehty indeksin jäädyttämisiä tai indeksileikkauksia tai indeksistä poistoja, niin nämä kohdistuvat monet juuri niihin samoihin perheisiin, ja kokonaisvaikutus on merkittävä perheiden arkeen ja tuloihin. Sen takia itse asiassa minua huolestuttavat kaikkein eniten hallituksen esitykset indeksisidonnaisuuden poistoista, indeksien jäädyttämisestä, koska ne aiheuttavat sitä pitkäaikaista köyhyyttä. Ja me tiedämme, että harvoin on niitä taloudellisesti hyviä aikoja, jolloin pystytään tekemään niin suuria tasokorotuksia, että pystyttäisiin ottamaan kiinni sitä kuoppaa, minkä indeksistä poistaminen aiheuttaa.

No, kuten tässä on tullut esille, lapsilisiin on koskettu ennenkin. Se on tietysti niin suuri summa kokonaisuudessaan valtiontaloudesta, että siihen on jouduttu menemään, mutta on hyvä muistaa, että viime kaudella, kun leikkausta tehtiin, tätä kompensoitiin verovähennyksellä pieni- ja keskituloisille. Mielestäni meidän täytyy tehdä niitä kokonaisvaikutusten arvioita juuri sen takia, että me pystymme huomioimaan erilaiset verovähennykset, jotka voidaan sitten suunnata näille pienituloisille perheille, jotka näistä kärsivät eniten.

17.31 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! On toki ikävää, että lapsilisiin joudutaan koskemaan, niin kuin nyt on hallitus ohjelmassaan päättänyt melko lailla kaikki etuudet käydä tarkastelun läpi valtion ja julkisen talouden kuntoon saattamiseksi ja sitä kautta työllisyyden ja elinkeinoelämän nostamiseksi, mikä on välttämätöntä, jotta pitämällä aikavälillä selviämme. Eli tämä esitys on sinänsä ikävä.

Mutta täällä on muisteltu vähän menneitä, ja muistan sieltä 90-luvun puolivälistä, kun silloinen kansanedustaja Liisa Jaakonsaari esitti niin sanotun Liisan listan, jossa oli kym-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

menen kohdetta, ja niissä oli muun muassa lapsilisien verollepano. No, kun täällä tekin muistelitte, edustaja Kiljunen ja erityisesti edustaja Pekonen, näitä vanhoja, niin silloin oli vastuullisena ministerinä vasemmistoliitosta ministeri Huttu-Juntunen, ja muistan hyvin, kun hän melkeinpä itkien esitteli niitä valtavia leikkauksia, jotka tehtiin laman jälkeen siinä vaiheessa, kun ei enää ollut Suomen talous siinä mallissa, että olisi ollut pakko tehdä tällaisia päätöksiä, ja silloin hän niitä joutui eduskunnalle esittelemään. Se oli surullista aikaa.

Viime vaalikaudella 27.3.2014 edellinen hallitus siis päätti kehysriihessään leikata lapsilisiä aika tuntuvasti, 7—8 prosenttia. Nytkin hallitus korjaa pienituloisten asemaa verotusta keventämällä tältä osin, niin kuin täällä on paljon puhetta ollut. Ja edelleen totean, että myös hyvätuloiset saavat lapsilisiä, ja siinä mielessä tämä ongelma, leikkaus siis, ei kohdistu vain pienituloisiin.

17.34 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on esille tullut, aika iso leikkaus tehtiin lapsilisiin sosialidemokraattisen valtiovarainministerin johdolla viime kaudella, ja myös KD-puolue eli kristillisdemokraatit olivat silloin hallituksessa, ja nyt sitten tässä keskustelussa kovin vahvoin sanankääntein ollaan sitä mieltä, että lapsilisiin ei tämä hallitus saisi koskea edes 87 sentillä. SDP:n johdolla KD:n ollessa hallituksessa ja vihreiden ollessa hallituksessa tehtiin huomattavasti suurempi leikkaus, ja vihreät vielä totesivat, että viime kaudella jouduttiin tekemään. Niin joudumme nytenkin. Ei meidän tilanne ole sen parempi tällä hetkellä. Se perintö, mikä tälle hallitukselle viime kaudelta jäi — hallitukselta, jossa itsekkin olimme — ei antanut vielä varaa siihen, että olisimme voineet tehdä tasokorotuksia, emme lapsilisiin emmekä moneen muuhunkaan.

Myös opintotukea on jouduttu uudistamaan ja muuttamaan, ja täytyy muistaa myös se, että kun tässä vähän vanhoja on muisteltu, niin itse asiassa taisi olla niin, että vasemmistoliittolainen kulttuuriministeri, joka vastasi opintotuesta, teki, tietääkseni, historian ensimmäisen leikkauksen myös opintotukeen aikanaan. Eli näin näinä tiukkoina aikoina itse kukin puolue joutuu vastuuta kantamaan, ja siinä mielessä toivoisi sellaista rehellisyyttä, että toimittaisiin samalla tavalla, ollaan sitten hallituksessa tai oppositiossa. Ehkä hivenen voi myös tätä kritiikkiä osoittaa keskustaakin kohtaan, joka viime kaudella välikysymyksen teki vastaavantyyppisessä tilanteessa.

Eli katsotaan hieman pidemmällä aikajänteellä tätä kokonaisuutta. Itse uskon, että työtömyys on kuitenkin monelle pienelle lapsiperheelle se isoin tuska tällä hetkellä. Ja jos me saamme työllisyyden tässä paranemaan, niin meillä on paljon paremmat mahdollisuudet vastata myös (Puhemies koputtaa) näihin haasteisiin.

17.36 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, että olemme kohdelleet useamman vuoden ajan lapsilisän suhteen lapsiperheitä epäoikeudenmukaisesti, kuten äsken tuossa totesin. Ja viime kaudella teimme lapsilisäleikkauksen. Mutta, kuten täällä on todettu jo useampaan kertaan, teimme sitten välittömästi sen jälkeen kylläkin lapsivaikutusten arvioinnin, jonka seurauksena, sosialidemokraattien johdolla, valtiovarainministerin johdolla, tämä leikkaus kompensoitiin pienituloisille lapsiperheille, ja sitä kautta ne vaikutukset eivät olleet samanlaisia lapsiperheille, kuten nyt nämä leikkaukset, joita tämä hallitus toteuttaa, ne eivät kohdistuneet samalla mittasuhteella.

Ja toinen asia. Täytyy kyllä nyt sanoa edustaja Heinosen se, että kun varmasti edustaja Heinonen oli myös keskusteluissa mukana, kun tätä lapsilisäsuunnitelmaa tehtiin eri poliittisissa puolueissa, niin kokoomuksella oli huomattavasti suurempi lapsilisän leikkaustarve

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kuin se, mihin sitten loppujen lopuksi päädyttiin, reiluun 100 miljoonaan euroon. Ja se leikkaustaso määriteltiin sitten sosialidemokraattien esityksen mukaisesti. Mutta lapsilisän leikkaus on aina kipeä leikkaus, kuten täällä on todettu.

Sitten täytyy todeta myös se, kun tässä halutaan nyt muistella viime kautta, että viime kaudella, sosialidemokraattien johdolla, tehtiin lastensuojeluun kehittämisohjelma, jossa oli tänään jo mainitut 54 toimenpide-esitystä, sekä myös erittäin merkittävä sosiaalihuoltolain uudistus, joka vahvisti nimenomaan lapsiperheitten ennalta ehkäiseviä palveluita sekä myös sitten kotiin vietäviä palveluita. (Puhemies koputtaa) Ja kuten täällä on todettu, muun muassa edustaja Saarikon puheenvuorossa, niin näillä uudistuksilla oli erittäin suuri merkitys. Ja nyt täytyy antaa tunnustus kyllä tälle hallitukselle siitä, että niitä uudistuksia, joita viime kaudella sosialidemokraattien johdolla käynnistettiin, nyt olemassa oleva hallitus vie eteenpäin (Puhemies koputtaa) Lape-hankkeen kautta, ja siltä osin täytyy olla tyytyväinen.

17.38 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä oikeasti kovasti ihmettelen sitä perustelua, että jos viime kaudella leikattiin, niin sen perusteella tulee oikeutus leikata nyt lisää. Minä en oikein ymmärrä tätä logiikkaa tässä asiassa, koska eikö silloin pitäisi havahtua, jos on leikattu, että ei nyt enää leikata niiltä, jotka eniten näitä lapsilisiä tarvitsevat? Jos muistellaan vielä sitä viime kautta ja tässä salissa viime kaudella käytyjä keskusteluja, niin muistan erityisesti silloisen kansanedustaja Sipilän kommentin, juuri silloin keskustan esittämän välikysymyskeskustelun yhteydessä, jossa hän totesi hyvin painokkaasti, että lapsilisistä ei saa koskaan leikata, missään tilanteessa, koska emme saa toistaa viime laman virheitä. Tämä ei varmaan ihan suorasanainen lainaus ollut, mutta joka tapauksessa hänen viestinsä oli täällä tällainen. Nyt me olemme sitten toistamassa näitä samoja virheitä. Minun kysymykseni on: eikö meidän pitäisi oppia menneisyydestä? Minä toivonkin, että hallitus tekisi nyt tässä vaiheessa lapsiperheisiin kohdistuvien esitysten kokonaisvaikutusten arvioinnin ja uskaltaisi tehdä korjausliikkeen, jos siinä selkeästi nähdään, että lapsiperheköyhyys kasvaa. Näin tehtiin viime hallituskaudella.

17.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Niin ikävä kuin tämä leikkaus onkin, niin haluan silti korjata oppositiosta usein esitetyn väitteen, että erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta leikattaisiin. Tämähän ei pidä paikkaansa muun muassa siitä syystä, että yksinhuoltajakorotus jää leikkauksen ulkopuolelle ja toimeentulotukeen ei hallitus ole puuttumassa, enkä halua, että puuttuukaan. Näin ollen kaikkein heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta, niin kuin ehdottomasti pitääkin.

On todella surullista, että edellinen hallitus ei kyennyt tekemään tarvittavia muutoksia valtiontalouteen ja taloutemme tulevaisuuteen vaan antoi velkakehityksen ja työttömyyden räjähtää käsiin. Nyt olemme erittäin ikävässä asemassa, kun joudumme näitä sopeutustoimia tekemään. Oppositio puhuu siitä, että lapsiperheköyhyyden ei pitäisi antaa tapahtua, ja olen siitä asiasta täysin samaa mieltä. On tehtävä kaikki sen eteen, että köyhyys ei lisääntyisi. Ainoa todellinen ratkaisu siihen on kuitenkin työllisyyden lisääminen ja työpaikkojen luonti, sillä tulonsiirroilla emme voi loputtomiin elää. En käsitä, miksi valtion talouskehitys on päästetty viimeisen vuosikymmenen aikana tähän tilaan, että näitä hyvinvointivaltiolla kipeitä leikkauksia joudutaan tekemään. Onneksi, kuten mainittua, tämä lapsilisän noin euron kuukausittainen leikkaus lasta kohden ei kuitenkaan suuntaudu samalla tavalla kaikkein köyhimpiin eikä yksinhuoltajiin.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

17.41 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän hallitusohjelman yksi tärkeimmistä asioista on se, että me emme saa ottaa lapsillemme velkaa. Kaikki nämä säästötoimenpiteet, mitä on eri osa-alueilla tullut esille ja mitä joudumme tekemään, lähtevät siitä, että valtion velkaantuminen on saatava pysähtymään, sillä jokainen euro, mitä me otamme velkaa, on meidän lastemme maksettava. Mitä me nyt teemme, niin meidän on saatava tämä siihen tilanteeseen, että meidän lapsillamme olisi tulevaisuudessa mahdollisuus elää täällä maassamme, ja mitä me näillä toimenpiteillä lisäksi hallitusohjelmassa teemme, niin olennaista on se, että pienituloisten asemaa pyritään nyt parantamaan, mutta ennen kaikkea nyt teemme kaikkemme sen eteen, että saisimme työpaikkoja koko yhteiskuntaan. Tänään me saimme hyviä uutisia siitä, millä tavalla on saatu isoja työllistymiskokonaisuuksia eri puolilla Suomea liikkeelle. Meidän on saatava näitä kaikkia toimenpiteitä lisää ja satsattava siihen, että lapsiperheille saataisiin töitä ja sitä kautta apua ja meillä olisi sitten myöskin verotuloja, millä voisimme taata muutkin lapsiperheiden palvelut.

17.42 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edustaja Heinonen totesi ja kaikki tietävät, kristillisdemokraatit ovat olleet hallituksessa viime kaudella, kun lapsilisää on leikattu, mutta niin kuin täällä tuli jo aiemmin esiin, sitä on myös kompensoitu verotuksen lapsilisävähennyksellä silloin.

Mutta se, mikä minusta on tärkeä nähdä, on se, että lapsilisien reaaliarvo on laskenut noin 20 vuodessa sen 30 prosenttia, ja kun reaaliarvo on jo laskenut niin paljon ja kun sitten kuitenkin on jo edeltävillä kausilla leikattu, niin minun mielestäni siinä olisi se viisaus nähdä sekä taaksepäin että eteenpäin, että kun on jo leikattu senkin verran paljon ja kun reaaliarvo on laskenut niinkin paljon, niin sitten ei enää yhtään enempää leikkauksia.

Lapsiperheköyhyys on Suomen niin sanotun hyvinvointivaltion arkipäivää. Meillä on paljon köyhiä lapsiperheitä, ja erityisesti sanoisin opiskelijat, nuoret opiskelijat, joille perheenisäystä on tullut — ja niin kuin me tiedämme, niin lapset Suomessakin olisi hyvä hankkia aikaisemmassa vaiheessa, ja opiskelijanuoret, -perheet, joihin tulee perheenisäystä, ovat kyllä erittäin, erittäin tiukilla, ehkä kaikista köyhimpiä tämän päivän Suomessa. Kristillisdemokraatit ovat esittäneet vaihtoehtobudjetissaan tosin huoltajalisän, niin että kaikki ne opiskelijat, joilla on alaikäisiä huollettavia, voisivat saada 200 euron huoltajalisän kuukausittain. Toivon, että hallitus ottaa tämänkin tyyppisiä kompensatioehtotuksia huomioon.

17.44 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Maijala tuossa kausi puhui siitä, että meidän ei pidä ottaa velkaa lapsillemme ja sen takia pitää tehdä näitä kovia leikkauksia. Mutta kyllä minä haluan taas muistuttaa siitä, että näistä leikkauksista, joita hallitus nyt tekee, syntyy hyvinvointivelkaa meidän lapsillemme, ja se velka on paljon vaikeampi maksaa takaisin kuin se rahallinen velka, joka mahdollisesti näistä nyt sitten jää. Pidän tätä erittäin epäinhimillisenä suuntauksena, että me leikkaamme lapsilta, lapsiperheiltä, kaikista heikoimmilta ja niiltä, jotka eivät voi itseään puolustaa.

Arvoisa puhemies! Haluan myös korjata, ettei jäisi virheellistä tietoa eduskunnan keskusteluasiakirjoihin, että entinen, viime kaudella toiminut, ministeri Arhinmäki ei tehnyt minkäänlaisia leikkausta opintotukeen, päinvastoin: ministeri Arhinmäen aikaan opintotuki sidottiin indeksiin. Se oli ministeri Arhinmäen yksi hieno saavutus.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

17.45 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ettei jää väärä kuva siitä, että edustaja Heinonen olisi sanonut väärin — ymmärsin, että edustaja Pekonen viittasi edustaja Heinoseen, joka nyt on äänessä: En puhunut ministeri Arhinmäestä, en sanonut ministeri Arhinmäki, vaan sanoin vasemmistoliiton opintotuesta vastaava ministeri, ja hän oli ministeri Andersson, joka aikoinaan vuosikymmenten jälkeen ensimmäisenä ministerinä teki merkittävän leikkauksen opintotukeen. Ettei jää väärää kuvaa, niin en syyttänyt ministeri Arhinmäkeä leikkauksesta. Hänen aikanaanhan tehtiin nämä indeksisidonnaisuudet, niin kuin tässä tuotiin esille. Niistä voidaan olla monta mieltä — oliko silloinkaan tällä valtiolla varaa niihin? — mutta halusin tämän nyt oikaista, eli kyse oli ministeri ja kansanedustaja Anderssonista.

17.46 **Toimi Kankaanniemi ps**: Arvoisa herra puhemies! Todellakin Lipposen ykköshalitus silloin 95—99 toteutti melkein sellaisenaan sen kuuluisan Liisan listan, minkä edustaja Jaakonsaari silloin valmisteli, ja se oli kylmää kyytiä kaikille köyhille, ja silloin vasemmistoliitto oli toteuttamassa sitä sosialidemokraattien kanssa, sosialidemokraattien johdolla. Silloin lapsilisätkin olivat kuvioissa mukana, tosin verollepanon muodossa, ja siten kaikkia muita, yhdeksää muuta etuutta köyhiltä heikennettiin. Muun muassa työttömien oikeus pieneen kuukausittaiseen ansiotuloon poistettiin silloin teidän johdostanne — onneksi se nyt on palautettu, se 300 euroa, se on arvokasta monelle vähävaraiselle perheelle.

Mutta tässä nyt ollaan tämän päätöksen kanssa tekemisissä, ja tämä on todellakin valitettavaa, että tällainen, tosiasiaa kyllä äärettömän pieni, leikkaus on lapsilisiin tulossa. Esimerkiksi äärettömän pieni verrattuna siihen, kun viime kaudella 27.3.2014 — jolloin vasemmistoliittokin oli vielä hallituksessa — olitte valmiit leikkaamaan paljon rajummin lapsilisiä. Semmoinen viesti teiltä tuli. Korjasitte sitten kun painetta syntyi eli peruitte päätöksianne, niin kuin nykyistä hallitusta on moitittu. Nykyinen hallitus tekee päätöksiä valtavan paljon ja joitakin peruu, mutta te teitte valtavan vähän, kun ette saaneet aikaiseksi mitään, mutta sitten peruitte tai korjasitte tätä.

Arvoisa puhemies! Pidän kyllä erittäin tärkeänä, että nyt kun selvästi talous on lähtenyt kasvuun ja työllisyys paranee ja niin edelleen, niin lapsiperheitten ja vähävaraisten lapsiperheitten asemaan ensimmäiseksi puututaan (Puhemies koputtaa) ja tartutaan ja palauteaan se niin, että heidän elämäntilanteensa paranee.

17.48 **Anneli Kiljunen sd**: Arvoisa herra puhemies! Vastaan oikeastaan edustaja Mäkelälle: Täällä on kyllä systemaattisesti ollut koko tämän hallituskauden aikana linjaus se, että hallitus perustelee ensisijaisia sosiaaliturvaleykkauksiaan sillä, että ihmiset voivat haakeutua sitten toimeentulotuen piiriin tai voivat kompensoida sitä toimeentuloansa toimeentulotuella.

Tämä on jollakin tavalla semmoinen aivan uudenlainen ilmiö, joka on tullut tämän hallituskauden aikana, kun vielä viime kaudella meidän tavoitteenamme oli se, että me pyrimme vahvistamaan ensisijaisia etuuksia sille tasolle, että ihmisten ei tarvitsisi turvautua toimeentulotukeen. Tavoitteena pitää olla, että ihmisten ensisijainen toimeentulo koostuu työstä ja mahdollisesti sitten erilaisesta sosiaaliturvasta, ja tämän sosiaaliturvan pitää olla sellaisella tasolla, että ihmisten ei tarvitse turvautua toimeentulotukeen. Me tiedämme, että toimeentulotuki sitoo ihmiset hyvin herkästi köyhyyteen ja riippuvaisuuteen sekä myös siten tähän pysyvään sosiaaliturvaan, ja sen takia minun mielestäni olisi ehdottoman tärkeä-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

tä, että me pyrkisimme ennen kaikkea, kuten täällä on kyllä sanottukin, vahvistamaan työllisyyttä mutta myös vahvistamaan ensisijaisia etuuksia sellaiselle tasolle, että ihmisten ei tarvitsisi turvautua toimeentulotukeen.

17.50 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy vastata, kun tämä edustaja Kiljusen puheenvuoro oli niin perusteellisen hämmentävä. Eli kyllä minun mielestäni se on selvää, että SDP vastustaa jokaista leikkausta, menosopeutusta, joka tähän saliin tulee, mutta se on minulle uutta, jos SDP:llä on jotain sitäkin vastaan, että minä perussuomalaisena puolustan niitä ihmisiä, jotka ovat toimeentulotuen varassa. Se on minusta perin kummallista.

17.50 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kerran sanoa, että eihän tämä yksittäinen lapsilisäleikkaus lyhyellä aikavälillä aiheuta missään perheessä katastrofia, mutta tämä indeksisidonnaisuuden poistaminen ja näiden muiden samansuuntaisten leikkausten toteuttaminen kyllä tulevat aiheuttamaan lapsiperheköyhyyden kasvamista meidän yhteiskunnassamme. Ja kun puhutaan tulevaisuudesta, niin kyllä pitäisi huolehtia myös siitä, että ei aiheuteta tätä hyvinvointivelkaa, kuten edustaja Pekonen taisi äsken mainita, seuraaville sukupolville nimenomaan. Nämä monet lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvat säästöt kyllä tulevat, todennäköisesti, tulevaisuudessa tälle yhteiskunnalle todella kalliiksi.

17.51 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tätä hyvinvointivelkaa, tätä asiaa, minä en kyllä allekirjoita ollenkaan, sillä tämä meidän hallitus pyrkii tekemään kaikkensa sen eteen, että lapsiperheitten asema paranisi koko ajan. Ja miten se paranee, niin ennen kaikkea niin, että saadaan lapsiperheille töitä, töitä, töitä ja tuloja eri tavoilla, ja niin lapsiperheitten asema kokonaisuudessaan parantuisi.

Yksi asia on sitten nämä asumistukimuodot. Niitä on kehitetty sillä tavalla, että lapsiperheillä olisi parempi olla, ja myöskin niin, että opiskelijoita tuettaisiin siten, että jos he tekevät lapsia, niin heidän asemansa olisi sellainen, että he pärjäävät eteenpäin.

Nyt sitten vielä, kun Kiljunen puhui tästä toimeentulotuesta, että olisiko se ensisijainen asia: Ei todellakaan ole, vaan me pyrimme siihen, että ensisijainen asia on aina se, että ihmiset pyrkivät saamaan töitä ja heitä yritetään auttaa saamaan töitä. Ja jos ei sitä työtä ole saatavilla, niin sen jälkeen sitten tuetaan heitä, ettei kukaan putoaisi tästä yhteiskunnasta. Elikkä me emme missään nimessä ole aiheuttamassa hyvinvointivelkaa näillä toimenpiteillä.

17.53 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Yhdysvaltain vaalien jälkeen ja brexitin jälkeen on Suomessa esitetty huoli siitä, ollaanko täälläkin siirtymässä totuuden ja faktojen jälkeiseen aikaan. Tämän huolen on esittänyt muun muassa pääministeri Juha Sipilä kolumnissaan.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näyttää siltä, että siihen ollaan siirtymässä, ja sen ovat tekemässä pääministeri Sipilän hallituksessa olevien puolueiden kansanedustajat.

Haluan korjata muutamana täällä esitetyn täysin perättömän väitteen.

Ensinnäkin täällä on annettu ymmärtää, että vasemmistoliitto leikkasi opintotuesta toimiessani opintotuesta vastaavana ministerinä. (Timo Heinonen: Kuka on antanut ymmärtää?) Tämä ei pidä paikkaansa. Päinvastoin toimiessani opintotuesta vastaavana ministeri-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

nä opintotuesta ei leikattu euroakaan, ei leikattu senttiäkään, päinvastoin se sidottiin indeksiin — pitkäaikainen tavoite opiskelijaliikkeellä, ja minä sen ministerinä toteutin. Tiedän, että oli toivomuksia leikata opintotuesta. Pääministeri Katainen selkäni takana valmisteli mallin, jossa opintotukea olisi leikattu ja jossa opintotuesta olisi tehty lainapainotteinen. Kun sain tämän mallin käsiini Kesärannassa, revin sen silloisen pääministeri Kataisen edessä.

No, mutta mitä tämä hallitus on tehnyt? Tämä hallitus ensi töikseen poisti opintotukien indeksisidonnaisuuden ja sen lisäksi nyt on tekemässä ennennäkemättömän leikkauksen opintotukeen, 120 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kankaanniemi väitti, että vasemmistoliitto olisi tehnyt tai hyväksynyt lapsilisäleikkauksia toimiessaan hallituksessa. Tämä väite ei pidä mitään osin paikkaansa. Kehysriihessä 2014 hallitus muutti linjaansa. Hallitus jäädytti lapsilisäindeksejä, samoin kuin työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan liittyviä indeksejä.

Mitä vasemmistoliitto teki? Vasemmistoliitto ilmoitti, että meillä on ollut kaksi keskeistä tavoitetta hallituksessa: perusturvan parantaminen ja tuloerojen kaventaminen. Ja hallitus, niin kauan kuin vasemmistoliitto oli siinä mukana, ei leikannut perusturvasta vaan paransi perusturvaa: 100 euron tasokorotus työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan, indeksi päälle, 20 euroa — lähes 20 prosentin korotus työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan.

Mitä tekee tämä hallitus? Leikkaa työttömiltä, vaikka silloinen puoluejohtaja, nykyinen ministeri Soini sanoi ennen eduskuntavaaleja: "Rehellisyys on perussuomalaisen puolueen tärkein poliittinen periaate. Me emme tule leikkaamaan alle 1 000 euroa kuukaudessa saavilta." Miten nyt kävikään niin, että nimenomaan tämä keskeinen perussuomalaisten vaalilupaus, silloisen puheenjohtajan, nykyisen ministeri Soinin antama lupaus, että alle 1 000 euroa saavilta ei pidä, ei saa, ei voi leikata, on petetty törkeällä tavalla?

Arvoisa puhemies! Tähän samaan liittyy keskustelu, jota käytiin kyselytunnilla ja jossa opetusministeri Grahn-Laasonen väitti, että vuoden 2014 jälkeen museoiden valtionosuuksiin tehdyt leikkaukset, 3,3 miljoonaa, jotka tämä hallitus on tehnyt tänä vuonna ja tekee ensi vuonna, johtuvat silloisesta kulttuuriministeri Arhinmäestä. Myös tämä väite on perätön, ja ministeri Grahn-Laasonen tietää sen hyvin mutta siitä huolimatta käyttää tätä väitettä. Ensinnäkin jokainen hallitus voi jokaisessa budjetissa, jokaisessa kehysriihessä purkaa aikaisemmin tehtyjä, myöhemmin tehtäviä leikkauksia, mutta myöskään minä en ollut hallituksessa ministerinä silloin, kun nämä vietiin budjettiriihessä budjettiin, kysymys oli pääministeri Stubbin hallituksesta.

Arvoisa herra puhemies! Poliitikasta pitää olla eri mieltä, politiikassa pitää olla erilaisia näkemyksiä, politiikassa pitää voida väitellä, käyttää kielikuvia, jotka ovat värikkäitäkin, mutta missä politiikassa pitää pysytellä niin Suomessa, Isossa-Britanniassa kuin Yhdysvalloissa: pitää pyrkiä pysymään totuudessa. Meitä voi kritisoida monesta, mutta perättömiä väitteitä ei pidä esittää, niillä ei pidä pyrkiä luomaan sellaista kuvaa, joka ei pidä paikkaansa. Sen vuoksi palasin saliin korjatakseen niitä väitteitä, joita täällä on esitetty, niitä väitteitä, jotka eivät pidä paikkaansa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on debatin tarve.

17.59 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi varmasti kohtuullista, että edustaja Arhinmäki olisi työpaikalla ja osallistuisi tähän keskusteluun ja tietäisi, mistä täällä puhutaan. Hän antaa täysin väärän kuvan tästä keskustelusta. Tämän

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

voi eduskunnan pöytäkirjasta tarkastaa. Täällä ei ole kukaan väittänyt, että edustaja Arhinmäen aikana olisi opintotukea leikattu. Itse totesin, että vasemmistoliittolaisen ministerin aikana opintotukea leikattiin. Tämä on totuus. Vuonna 1995 opintotuesta vastaava ministeri oli vasemmistoliittolainen Claes Andersson. Hän ensimmäisenä työnään allekirjoitti opintotuen leikkauspäätöksen, ja tähän olen viitannut — tämän voitte kysyä myös siitä edestä ryhmänne puheenjohtajalta, edustaja Pekoselta, joka oli täällä työpaikalla ja osallistui tähän keskusteluun. Tässä salissa (Puhemies koputtaa) tämän keskustelun aikana kukaan ei ole väittänyt, että ministeri Arhinmäki olisi leikannut opintotuesta.

18.00 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkään en väittänyt, että edustaja Arhinmäki (Timo Heinonen: Ei kukaan!) olisi ministerinä leikannut opintotukea. Näin ei tapahtunut. (Paavo Arhinmäki: Kyse oli lapsilisistä!) — Lapsilisistä kun puhutaan, niin te olitte kyllä ministerinä 27.3.2014, kun tehtiin kehyspäätös, jossa lapsilisien leikkauksesta päätettiin, mutta myönnän sen, että 4.4.2014 te ette enää ollut tai olitte viimeistä päivää ministerinä. En tiedä hallituksen sisäisiä kiistoja, että mikä oli se yksittäinen asia, joka teidät ulos johti hallituksesta siinä vaiheessa. Ette toki ole vastuussa sen jälkeen siitä päätöksestä, mitä on toteutettu. — Mutta ministeri Claes Andersson on Suomen historian ensimmäinen ministeri, joka leikkasi opintotuesta. Se on fakta. Ja silloin vasemmistoliitto oli leikkaamassa myös yhdeksästä muusta vähävaraisia koskevas- ta sosiaalietuudesta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Andersson, ja sitten puhujalistaan. (Paavo Arhinmäki: Andersson vai Arhinmäki? — Naurua) — Anteeksi, edustaja Arhinmäki.

18.01 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, edustaja Kankaanniemi, te myönsitte puhuneenne palturia, kun väititte, että me olemme olleet leikkaamassa lapsilisiä. Kuten itsekin totesitte, tämä oli yksi keskeisistä syistä, minkä takia me lähdimme hallituksesta. Ei kai kukaan voi olla vastuussa sellaisesta päätöksestä, jota ei hyväksy, josta ilmoittaa, ettei hyväksy, ja sen vuoksi pääministeri näyttää ovea. Poliitikassa pitää olla sillä tavalla rehellinen, että ei anna ymmärtää sellaista, joka ei pidä paikkaansa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen, kaikki, jotka kuuntelivat sinun puheenvuorosi, kuvittelivat, että viittasit edelliseen vasemmistoliittolaiseen opintotuesta vastaavaan ministeriin. Ehkä te olette trumpinomainen sanankäyttäjät, joka tahallaan vihjailee niin, että ihmiset saavat (Puhemies koputtaa) täysin väärän käsityksen, ja korjaa puheenvuorojaan sitten jälkikäteen, että "enhän minä tätä tarkoittanut, tarkoitin ihan muuta, mitä te kaikki muut kuvittelitte tämän tarkoittaneen".

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, ja nyt menemme puhujalistaan.

18.02 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa herra puhemies! Täällä me nyt opimme historiaa, kun käydään tätä yksityiskohtaisesti läpi, mutta sen sijaan kyllä toivoisin, että ottaisimme oppia historiasta ja ottaisimme oppia niistä leikkauksista, mitä tehtiin perusturvaan 90-luvun laman aikana, että miten ne ovat vaikuttaneet ja näkyvät vielä tänäkin päivänä niissä sen ajan lapsissa siinä, miten heidän elämänpolkuunsa ja menestymistensä ovat hyvin pit-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

källe määrittäneet ne lama-ajan leikkaukset, ja puhutaankin näistä lama-ajan lapsista, jotka vieläkin monet joutuvat elämään tänä päivänä hyvin köyhästi, ja he eivät ole välttämättä työllistyneet. Nyt olisi tärkeää, että opimme näistä virheistä, ja siksi meidän pitäisi huolehtia, ei nyt vain tämän lapsilisän kohdalla vaan laajemminkin, että tähän perusturvan leikkaamiseen ei mennä.

Täällä tuli esiin tämä hyvinvointivelka, mitä nyt ollaan luomassa. Tämän takia olisi erityisen tärkeää, että näistä eri esityksistä tehtäisiin nämä vaikutusarviot. Kun ne tulevat tänne yksi kerrallaan ja valitettavasti esityksissä hallitus ei ole tehnyt kovin kattavia vaikutusarvioita, niin tapahtuu todella niin, että monet leikkaukset kohdistuvat samoihin henkilöihin. Toivon todella, että näitä vaikutusarvioita tehdään ja sitten te korjaatte, hallitus, näitä päätöksiä, jos näyttää siltä, että aiheutetaan tietyille henkilöille aivan kohtuutonta leikkausta.

Sitten haluan vielä kiittää tätä edustaja Kiljusen muistutusta siitä, että toimeentulotuki on viimesijainen, tarkoitettu väliaikaiseksi, ja siksi näitä leikkauksia ei voi perustella sillä, että onhan toimeentulotuki, käyttäkää sitä.

18.05 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! On todella hyvä huomata, että hallituspuolueen jäsenillä on sittenkin olemassa omatunto, ja erittäin hyvä on huomata myöskin se, että myöskin ministereillä tuntuu olevan omatunto. Nimittäin he hyvin usein perustelevat leikkauksia, joita nyt tehdään, sillä, että "teemme sen siksi, koska aikaisemminkin on tehty". Jos ei löydy perusteita leikata, niin täytyy hakea perusteet, jotka eivät kestä yhtään mitään. Minä ihmettelen, että jos köyhältä kansalta on leikattu jo aikaisemmin, niin tämän hallituksen täytyy leikata vielä lisää. Miksi näin? Kenties siksi, että köyhiä on paljon. Meillä on miljoona köyhää, ja jos jokaiselta köyhältä ottaa 5 euroa, niin se on 5 miljoonaa euroa. Köyhiä on paljon enemmän kuin rikkaita. Jos rikkailta ottaa 5 euroa, niin sieltä tulee vain muutama satatuhatta — todella rikkailta, heitä on vähän. Tietenkin se asia menee näin, mutta se on ikävää.

Minun mielestäni ei kannata katsoa taaksepäin muutenkaan vaan kannattaa katsoa eteenpäin ja rakentaa uusiksi tätä maailmaa. Jotta en puhuisi itseäni vastaan kovin paljon, en katso nyt taaksepäin vaan kerron pari sanaa historiasta.

Lapsilisän alku on nimittäin se, että sotien jälkeen lapsilisät tulivat tasoittamaan lapselisten perheiden ja lapsettomien perheiden tuloeroja. Perheet olivat suuria, ja monessa perheessä elättäjä oli jäänyt rintamalle ja tarvittiin leipää lapsille, tarvittiin lämpöä ja vaatteita lapsille. Silloin kavennettiin tuloeroja.

Kehitys on kuitenkin mennyt siihen, että tänä päivänä lapsilisät kasvattavat tuloeroja ja nimenomaan sen takia, että meillä on toimeentulotuki, joka on viimekätinen sosiaaliturvan muoto, ja toimeentulotuki on sellainen, että se ei kestä mitään muuta tulomuotoa perheelle, ei edes lapsilisää, vaan lapsilisät leikkaavat määrällään toimeentulotukea. Korotukset toimeentulotuessa eivät kompensoi sitä.

Tässä käy siten, että viime kädessä lapset elättävät vanhempansa, ja se on käsittämätöntä — näin samaan aikaan, kun esimerkiksi Jyrki Katainen ollessaan pääministerinä sanoi, että "itse asiassa meidän perheemme ei tarvitsisi lapsilisiä lainkaan, me tulisimme kyllä toimeen ilman niitäkin". Ja tänä päivänä lapsilisät todellakin jakautuvat siten, että köyhemmissä perheissä ne menevät siihen, että kotiin ostetaan perunoita ja jauhelihaa ja tomaattia ja kurkkua ja lapsille tietenkin vaatteita. Rikkaammissa perheissä käy niin, että lapsilisära-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

hat laitetaan lapsen tilille ja lapsi saa ne, kun täyttää 18 vuotta. Tämä on se karvas totuus. Siitä ei pääse mihinkään.

Senpä takia haluaisinkin kysyä: joko nyt olisi aika miettiä sitä, voitaisiinko lapsilisistä tehdä tarveharkintaiset (Eeva-Maria Maijala: Ei!) tai ainakin tulorajoitteiset? Kaikki eivät missään nimessä lapsilisiä siihen tilanteeseen tarvitse, mihin ne on tarkoitettu. Lapsilisiä on paremmissa perheissä sellainen tulomuoto, joka on veroton, jonka perhe saa käyttää ihan kuinka haluaa. Köyhimmissä perheissä lapsilisiä katsotaan tuloksi ja se pienentää perheen muuta veronalaista tuloa, kuten toimeentulotukea. Tämä on semmoinen asia, joka on ihan kerta kaikkiaan syytä jokaisen miettiä kohdallaan, mitä se tarkoittaa.

On sanottu, että näin ei voida tehdä sen takia, koska lapsilisiä on viimeinen kaikille suomalaisille lapsille tuleva kädenojennus valtion taholta. Mutta tähän ei pidä paikkaansa. Jokainen lapsi kasvaa, jokainen lapsi tulee aikuiseksi ja kasvaa siitä eteenpäin, tulee vanhukseksi ja jää jopa eläkkeelle — kaikki ne, joille Luoja elinpäiviä suo. Muun muassa eläkkeet ovat sellaisia, jotka tulevat ihan jokaiselle suomalaiselle jonkinlaisessa muodossa tänä päivänä, jollekin isompana, jollekin pienempänä, ja siinä välissä on monta sellaista asiaa, minkä tämä yhteiskunta tarjoaa kaikille, kuten esimerkiksi ilmainen koulutus ja kuten neuvolatoiminta. Lapsilisiä ei suinkaan ole ainoa asia, joka tarjotaan kaikille suomalaisille lapsille kuin manulle illallinen. Me tarjoamme paljon muutakin.

Mutta lapsilisät ovat asia, jota kannattaa miettiä, ja niitä kannattaa kehittää. Meidän pitäisikin pohtia sitä, mikä olisi oikeudenmukainen tapa hoitaa tämä asia. Lapsilisät siis tulivat sitä varten, että ne kaventaisivat tuloeroja, ja tänä päivänä, kun olemme menneet 2000-luvulle, niin kohta — no, ei nyt ihan vielä, mutta ei ole kovin kaukana, kun jo sata vuotta on mennyt sodista, onneksi — sadassa vuodessa lapsilisät ovat muuttuneet tuloeroja laaventaviksi tekijöiksi. Ne kasvattavat tuloeroja. Sen takia meidän täytyy uskaltaa katsoa kehitykseen, että miten kehitys muuttuu, ja toimia sen mukaan siten, että se on oikeudenmukaista ja me tunnemme sen oikeudenmukaiseksi, ja ennen kaikkea siten, että se on oikeudenmukaista suomalaisille lapsille.

18.10 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Tolppanen esitti mielenkiintoisia, varmaankin nyt sosialidemokraattisia ajatuksia (Eduskunnasta: Omia ajatuksia!) ja puhui lapsilisien tarveharkintaisuudesta — se olisi mielenkiintoinen asia. Kuinka valtava byrokratia syntyisi siitä, kun ruvettaisiin näitä ihmisten tuloja, lapsiperheitten tuloja, arvioimaan ja sen pohjalta miettimään, kuka ansaitsee ja minkälaiset tulot otettaisiin huomioon ja miten varallisuus otettaisiin huomioon ja niin edelleen. Siinäpä sitä olisikin urakkaa. Verollepano taas: kun meillä on progressiivinen tuloverotus, niin nämä keski-luokkaiset perheet, työtä tekevät perheet, joutuisivat lapsilisien verotuksen kautta kyllä aika hankalaan tilanteeseen — heidän verotuksensa kiristyisi rankasti. Sinänsä lapsiperheitten osalta on syytä harkita sitä, että köyhimpien lapsiperheiden tasoa yleensä nostettaisiin. Mutta en kyllä katso, että verollepano tai tarveharkintaisuus olisi se ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Tämä hyvinvointivelka on mielenkiintoinen kysymys. En tiedä, minkälainen se on, mikä sen arvo on — vakava asia sinänsä. Mutta se meillä on tiedossa, että kun edellinen hallituskausi päättyi, meillä oli sen alkuun nähden lähes 40 miljardia enemmän julkista velkaa — siis vuonna 15 verrattuna vuoden 2010 loppuun. Lähes 40 miljardia velkaa. Työttömiä oli tullut neljässä vuodessa yli 100 000 lisää, bruttokansantuote aleni 2012, 13 ja 14, kilpailukyky oli varsin heikko ja niin edelleen. Eli meillä oli reaalin velka- ja taluskriisi päällä. Nyt se on saatu korjattua. Ja sitä on korjattu sillä, että julkisiin

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

menoihin on puututtu, on tehty työelämän ja muita kasvupaketteja ja sitten korjataan kiky-sopimusta, ja sitten on (Puhemies koputtaa) muita toimenpiteitä. Tämä on ollut tervettä politiikkaa, joka luo tulevaisuudelle uskoa, ja se näkyy jo tänä päivänä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otetaan lyhyt debatti tähän lapsilisäasiaan liittyen. Edustaja Maijala ja sitten edustaja Tolppanen.

18.13 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä eduskunnassa on todella pitkään puhuttu siitä, kuuluvatko lapsilisät kaikille. Yksinkertaisesti: lapsilisä kuuluu kaikille.

18.13 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä huomaan, että edustaja Kankaanniemi ei ole katsonut eduskunnan sivuja eikä kuunnellut eduskunnan puheita viime kaudella, jolloin hän itse ei täällä ollut. Nimittäin minun mielipiteeni oli täsmälleen samanlainen myös viime kaudella, ja tämä mielipide on henkilökohtainen mielipiteeni. Olen ollut sitä mieltä aina, että lapsilisät voisivat olla tarveharkintaisia ja että enemmän niille, jotka enemmän tarvitsevat. Mutta tällä ei ole mitään tekemistä sen asian kanssa, mikä on sosialidemokraattinen kanta, eikä sillä ollut mitään tekemistä sen kanssa, mikä oli perussuomalaisten kanta. Tosin perussuomalaisten sensuuntainen kanta näkyy tälläkin kaudella erittäin hyvin: he erittäin mielellään unohtavat sen, että köyhä kansa on olemassa ja köyhä kansa tarvitsisi jotakin enemmän. Se oli viime kaudella vielä jonkin verran mukana, mutta tällä kaudella tulee kylmää tuulta pohjoisesta niin, että luissa saakka ja ytimissä saakka tuntuu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Kankaanniemi, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.14 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset eivät ole unohtaneet köyhiä, mutta perusta sille, että me saamme hoidettua tämän maan asiat, on se, että Suomessa tapahtuu muutos, joka näkyy elinkeinoelämän vahvistumisena ja työllisyyden paranemisena, ja sitä kautta saamme lisää verotuloja ja sosiaaliturvamaksuja. Se on ainoa tie, arvoisa vasemmisto. Sosialismin kautta me emme saa tätä maata nousemaan vaan sillä toiminnalla, mitä nyt hallitus tekee: panemalla julkisen talouden kuntoon, parantamalla yritys- ja työelämän kysymyksiä ja tekemällä suuret rakenteelliset uudistukset. Mitään näistä te ette viime kaudella onnistuneet tekemään. Nyt ne ovat menossa eteenpäin, ja me näemme Uudessakaupungissa, Pietarsaassa, Kemijärvellä, Jyväskylässä, Äänekoskella ne tulokset, jotka ovat tämän politiikan ansiota.

18.15 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki otti niin mielenkiintoisella tavalla tuossa yleispoliittisessa avauksessaan esille tämän totuuden jälkeisen ajan, niin että haluan minäkin siitä pari sanaa sanoa.

Mielestäni oppositiopuolueet ovat tässä maassa olleet jo koko hallituskauden ajan siinä totuuden jälkeisessä ajassa. Tieto maamme taloudellisesta tilanteesta on ollut kaikkien oppositiopuolueiden saatavilla, mutta sen tiedon vieroksumisesta on lähestulkoon tullut hyve. Sen näkee näistä varjodjeteista, mitä on esitetty. Kaikkia leikkauksia vastustetaan, ja sieltä löytyy se Sitra, jonka säästöpossun rikkomalla nämä asiat rahoitetaan.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Kuitenkin kaikkein suurin sokea piste tässä opposition totuuden jälkeisessä politiikassa on mielestäni maahanmuutto, jota ilman me emme näistä säästöistä joutuisi näin paljon keskustelemaan. Se tuottaa meille miljardin kulut tänä vuonna. (Eduskunnasta: Se on aika kaukana!) — Kyllä, samasta pussista menevät lapsilisät kuin maahanmuuttokulutkin. — Oppositio on täällä johdonmukaisesti vastustanut kaikkia hallituksen tiukennuksia maahanmuuttopolitiikkaan. Jos ne kyseiset tiukennukset olisi tehty teidän toimestanne edellisillä kausilla, maan vetovoimatekijät maahanmuuttoon olisivat olleet paljon vähäisemmät, näitä leikkauksia ei tarvittaisi näin paljon kuin nyt. Tämä on sitä teidän totuuden jälkeistä politiikkaanne. Vielä muutama päivä sitten tuli sellainen kannanotto 25 kansalaisjärjestöltä, että maan pakolaiskiintiö pitäisi moninkertaistaa. Ymmärtääkseni tässä ovat kyseessä kansalaisjärjestöt, joita rahoitetaan valtion rahalla. Kannassa ovat mukana myöskin kaikki oppositiopuolueet. Mistä te ottaisitte nämä rahat? Te arvostelette täällä jokaista leikkausta, mutta te vaaditte lisää menoja valtiolle aivan jatkuvasti. (Aino-Kaisa Pekonen: Lapsilisä on keskustelussa!)

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, jatkamme keskustelua lapsilisistä.

18.17 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Yritin tuossa vastauspuheenvuoroa saada edustaja Arhinmäen puheenvuoron jälkeen, ja haluan sen verran nyt sanoa, että pöytäkirjaan ei jää väärä kuva siitä: Ennen omaa puheenvuoroani vielä varmistin edustaja, vasemmistoliiton ryhmäpuheenjohtaja Pekoselta teidän hallituksesta poislähtöaikanne. En maininnut vasemmistoliittoa viime kauden opintotukisäästöjen kohdalla — sen voivat pöytäkirjasta kaikki varmistaa — mainitsin kristillisdemokraatit, mainitsin vihreät, sosialidemokraatit mutta en vasemmistoliittoa. En myöskään maininnut ministeri Arhinmäkeä, kun puhuin opintotuen leikkaamisesta ja kerroin siitä, että vuosikymmenten jälkeen ensimmäisen kerran sitä leikkasi vasemmistoliittolainen ministeri, ja näin tapahtui. Tämä on tosiasia, ja oli minusta loukkaavaa, jos edustaja Arhinmäki viittasi minuun näillä sanoillaan, että olen puhunut täällä muunneltua totuutta. Se ei pidä paikkaansa, sillä ministeri Claes Andersson leikkasi vuonna 1995 vuosikymmenten jälkeen ensimmäistä kertaa opintotukea. Tämä on tosiasia, ja halusin tämän nyt vielä pöytäkirjaan oikaista, että ei synny sellaista kuvaa, että olisin täällä puhunut muunneltua totuutta. Toivon, että myös edustaja Arhinmäki niiltä osin oikaisee puheensa. Jos hän viittasi Trump-puheillaan edustaja Kankaanniemeen, niin Kankaanniemiän jo omia puheitaan korjasi, mutta minulla ei ole tarvetta korjata puheitani, sillä puhuin niin kuin asia on.

18.19 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on kieltämättä äkkiä vilkaisten huolestuttavan näköinen, kun lapsilisiä hieman leikataan. Mutta ottaen huomioon nykyisen taloustilanteen ja sen, että lapsilisiä maksetaan kuitenkin vielä ensi vuonna 1 360 miljoonaa euroa, siitä kokonaissummasta noin reippaan 10 miljoonan euron lasku taitaa olla enempi hiusten halkomista kuin sitä, että todellisesta isosta ongelmasta puhutaan.

Se on totta, että jokainen euro, mikä otetaan vähävaraisilta ja heikommilta ihmisiltä pois, on liikaa, mutta pitää muistaa myös se, että jos me emme kannu vastuuta valtiontaloudesta, yhteisestä julkisesta taloudesta, sen lopputulos on sitten sellainen, jossa meiltä ei kysytä enää, mistä te leikkaatte, mitä te teette. Sen jälkeen ollaan huutolaispojan asemassa, joten toivoisin oppositioltakin hieman rakentavampaa otetta siihen, kun valtiontaloutta pannaan

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kuntoon. Meillä on selkeästi niin — niin kuin kyselytunnilla tänään saimme kuulla ja olemme tässä koko viimeisen kahden kuukauden aikana saaneet tietoja — että valtiontalous on saatu pikkuhiljaa kääntymään oikealle, kasvavalle, kestävämmälle pohjalle. Työpaikkoja on ruvennut syntymään. Yhteiskuntamme suurin ongelma, joka lapsiperheisiin nimenomaan iskee, on työttömyys. Se on se todellinen murhenäytelmä, arvoisa puhemies, mikä tässä maassa on menossa.

Suomeen lapsilisät tulivat sodan jälkeen, vuonna 1948 alettiin lapsilisien maksu virallisesti. Tämähän on ollut aina etuus, joka on nimenomaan maksettu lapsiperheille, ja sillä on haluttu tukea lapsiperheiden taloudellista tilannetta. Elikkä tarkoitus on erittäin hyvä ja kannatettava, ja sellaisena tämä tulee pitää. En jaksa ymmärtää niitä puheenvuoroja, että lähdetäisiin sellaiseen tilanteeseen, jossa tuloperusteisesti joiltakin perheiltä lapsilisät poistettaisiin ja sitten sen jälkeen ruvettaisiin miettimään, miten tämä homma tehdään. Siinä mentäisiin semmoiseen karuselliin, jossa ei ole loppua. Aivan karkea yhteiskunnallinen keskustelu. Meillä pitää hoitaa tämä homma niin kuin on tähänkin asti hoidettu, että progressiivisen tuloverotuksen kautta tämä homma tasataan: niiltä, joilla on enemmän, otetaan pois, niiltä, joilla vähemmän, verotetaan tietenkin kevyemmin. Tässä se homman ratkaisu on.

Joku sanoi sitten, että mites pääomatulot, pitäisikö niitä verottaa progressiivisesti. Vaitoitin semmoiseen ajatteluun menosta, koska sehän johtaisi siihen, että maasta pakenee pääoma, täältä häviävät työpaikat. Eivät ne työpaikat minnekään häviä, ne vain siirtyvät sellaisiin maihin, joissa on paremmat olosuhteet tämän asian suhteen. Tällaista kevyttä keskustelua, että heitellään miljardeja sinne tai tänne näkemättä kokonaisuutta ja katsomatta, miten tässä maassa asiat oikeasti ovat, pidän aika kummallisena. Toivoisin, että tässä asiassa vähän sydämen ääntäkin kuultaisiin ja nähtäisiin myös, että kuitenkin Suomessa asiat ovat erittäin hyvin.

Edustaja Tolppanen mainitsi puheenvuorossaan, että meidän tulee katsoa eteenpäin ja muuttaa tätä maailmaa paremmaksi. Lämpimästi sitä kannatan, ja sitä tässä nyt parhaillaan tehdäänkin.

Todellinen lapsiperheiden ja heikkotuloisten, vähätuloisten ihmisten aseman parannuskeino on pistää ja laittaa valtiontalous kuntoon. Hyvinvoiva valtiontalous on köyhien paras ystävä aina. Silloin valtio pystyy, yhteiskunta pystyy velvoitteensa hoitamaan, maksunsa hoitamaan ja myös antamaan täysimääräisinä ne sosiaaliset avut, mitä ihmisille kuuluu. Puheita siitä, että tässä oltaisiin pahansuovasti tekemässä jotakin järjetöntä, pidän harkitsemattomina. Perusteluja en niille jaksa löytää mitenkään, vaikka kuinka yritän etsiä.

Eli toivon, arvoisa herra puhemies, että tämä verotuksella kompensoitu tulomäärä, minä Suomessa palkoista ihmiset maksavat veroja, tämä kompensatio, pidetään yllä ja pidetään huoli siitä, että kaikki heikommat ihmiset saavat oikeudenmukaisen osansa siitä yhteiskunnan tuesta ja saadaan työttömyys kuriin tässä maassa. Se maksaa 5 miljardia euroa. Suomi on tällä hetkellä Euroopan unionin komission tarkkailulistalla siitä, että meidän julkinen taloutemme ei ole kestäväällä pohjalla. Siitä on selkeitä epäilyjä. Vielä huolestuttavampi tieto on tietenkin se, jos nämä kansainväliset luottoluokittajat katsovat meidän taloutemme olevan heikossa kunnossa, ja se johtaa välittömästi koron nousuun. Laskekaapa vaikka yksinkertaisella ruutupaperimatematiikalla, paljonko 105 miljardin euron velassa maksaa prosentin korkoyksikön nousu ja mitä se poistaa Suomen valtion budjetista.

Lapsilisät ovat 1 360 miljoonaa euroa ensi vuonna. Prosentin koronnousu suurin piirtein syö koko tuon lapsilisäpotin kertalaakista pois. Että kun te nousette puhumaan tänne

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

11 miljoonasta, niin miettikää edes hetki. Se tekisi hyvää muuten meille kaikille huomata: arvaa oma tilasi, anna arvo toisellekin.

18.23 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Oppositio on tässä hylkäämisesityksensä perusteluissa sanonut, ettei ole tehty arviointeja — enpä minä muita perusteluja juuri ole kuullutkaan kuin sen, että arvioinnit pitäisi tehdä — mutta sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta tässä mietinnössään on kirjoittanut seuraavalla tavalla: "Hallitusohjelmassa on sitouduttu ottamaan käyttöön päätösten lapsi- ja perhevaikutusten arviointi." Tästä olemme samaa mieltä, mutta kun tässä mietinnössä lukee tämän jälkeen: "Valiokunta pitää myönteisenä, että esityksessä on arvioitu leikkauksen vaikutuksia eri kokoisten lapsiperheiden käytettävissä oleviin tuloihin, köyhyysriskiin, ostovoimaan sekä toimeentulotuen tarpeeseen." Oletteko te huomanneet tätä asiaa, että näin täällä on tehty jo? Lisäksi tässä lukee, että "arviot osoittavat, että lapsilisien ehdotetun tasoisen alentamisen vaikutukset lapsiperheiden pienituloisuusasteeseen sekä suhteelliseen tulonmuodostukseen jäävät erittäin pieniksi ja lapsiperheiden väliset tuloerot kasvavat hyvin vähän".

18.25 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Haluan muistuttaa edustaja Mäkelää, että niillä leikkauksilla, joita hallitus tekee, ei ole mitään tekemistä maahanmuuton kanssa. Nimittäin silloin kun te teitte hallitusohjelmaa, käytiin kiistelyä siitä, onko turva- ja paikkakiintiö 750 vai 1 050. Tämä oli se kysymys maahanmuutosta hallitusohjelmaneuvoittelussa. Mutta samaan aikaan te päätitte leikata muun muassa työttömiltä, eläkeläisiltä, sairailta, lapsiperheiltä ja opiskelijoilta. Nämä päätökset tehtiin ennen kuin näitä turvapaidankahakijoita alkoi tulla Suomeen. Olkaa siis rehellisiä tämän osalta. Ymmärrän kyllä, että jossain Lappeenrannan torilla voivat johonkin joukkoon vielä purra nämä selitykset, mutta faktisesti niillä ei ole mitään tekemistä näiden hallituksen leikkausten kanssa.

Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Heinonen, on hyvä, että se on tullut nyt selväksi, että edustaja Heinonen ei viitannut minuun puheenvuorossaan. Miksi puutuin tähän näin voimakkaasti? Koska niin laajasti tulkittiin, minkä ymmärrän tietysti, jos viittaa 31 vuotta sitten tehtyyn päätökseen ja puhuu vasemmistolaisesta ministeristä ja samaan aikaan kuitenkin edellisessä hallituksessa oli vasemmistolainen ministeri, joka vastasi opintotuesta.

Vuonna 95 itse olin tuore ylioppilas, mutta jos tarkkaan muistetaan sitä aikaa, niin silloin opintotukijärjestelmä ei ollut ollut vuosikymmeniä voimassa, vaan nykyinen opintotukijärjestelmä otettiin muistaakseni vuonna 92 käyttöön, (Toimi Kankaanniemi: 92!) eli ei se ollut ensimmäinen mittava leikkaus vuosikymmeniin, niin kuin sanoitte.

Toinen huomio on se, jos muistan oikein, että silloin tehtiin rakenteellinen uudistus. Siihen aikaan 18—20-vuotiaat... (Puhemies koputtaa) — Tulen jatkamaan puhujapöytästä. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle) — Vuonna 1995 tehtiin sellainen korjaus yhteisen opintotukijärjestelmän isoimpaan epäkohtaan, joka itse asiassa on vieläkin toisen asteen opiskelijoilla, että täysi-ikäiset, 18—20-vuotiaat itsenäisesti asuvat eivät saa toisella asteella täyttä opintotukea vaan vanhempien tulot vaikuttavat siihen. Näin oli vuoteen 95 asti myös korkeakouluopiskelijoilla, ja kun tämän epäkohdan korjaamiseen ei ollut osoiteta lisärahoja, se tehtiin niin, että muistaakseni 40 markkaa pienennettiin silloista opintorahaa ja tästä saatu raha käytettiin siihen, että 18—20-vuotiaat, itsenäisesti asuvat korkeakouluopiskelijat saivat siitä eteenpäin saman opintorahan kuin mitä saivat yli 20-vuotiaat. Painotan, että tämä on vuodelta 95 eli 31 vuoden takaa, jolloin en ollut itse politiikassa mukana, (Toimi

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Kankaanniemi: 21 vuotta!) — 21 vuotta sitten, anteeksi — mutta tämä oli se päätös, joka minun käsittääkseni silloin tehtiin.

Mutta on hyvä, että edustaja Heinonen totesi, että tämä ei liity minuun, ja kuten sanoin, voimakkaasti reagoin sen vuoksi, että niin laajasti kuulijakunta oletti, että tämä viittaus oli minun ministeritoimintaani.

18.29 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan lapsilisien leikkauksesta ja nyt otetaan syömävelkaa, jolla rahoitetaan muun muassa lapsilisiä ja näitä. Jos otetaan velkaa mitä enempi, niin kuin vasemmisto esittää, että velkaa pitää ottaa, ihan silmät ja suut täyteen, niin sehän on lapsilisien todellinen leikkaus, kun lapsien päälle laitetaan velkaa. Minä en kehtaisi niin tehdä. Mitenkä vasemmisto meinaa rahoittaa tämän, muuten kuin velalla? Meidän pitää saada talous kuntoon, niin kuin edustaja Hoskonen puhui tuossa, ja se tapahtuu niin, että liike-elämä saadaan toimimaan. Mutta se ei tule niillä kateusveroilla eikä sosialisoinnilla. Nyt ollaan vapaassa, liikkuvassa maailmassa. Pääomat lähtevät tästä maasta pois silloin, kun aletaan verottamaan ja sosialisimaan ja puhumaan niistä rikkaista. Niin väärin kuin se onkin, niin tämä on vaan käytäntö.

Meidän täytyy tämän maan talousjärjestelmä saada semmoiseen kuntoon, että tänne tulee sijoituksia, ja ne eivät tule verotuksen keskelle eivätkä sosialismin keskelle. Sitä kautta me pystymme rahoittamaan myös näitä lapsilisiä ja sitä, mitä siihen julkiseen puoleen kuuluu. Tämä on se a ja o. Se on sitä toveripopulismia, että mennään torien kulmalle puhumaan, että tuolla on se rikas ja sillä on ja se syö teitä. Mitä enempi meillä on rikkaita tässä maassa, sen enempi täällä on toimeentuloa ja rahoittajia. Köyhä, esimerkiksi minä, on huono rahoittaja. Tyhjästä on huono nyhjäistä.

18.30 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki toi esille, että hallitusohjelmaan sisältyy ikäviä etuusleikkauksia. Tästä asiasta on harvinaisen helppo olla samaa mieltä. Jo silloin kun hallitusohjelmaa laadittiin, maan taloudellinen tilanne oli niin vakava, että tällainen lista todellakin oli pakko laatia — eihän voinut muutakaan.

Mutta siitä olen edustaja Arhinmäen kanssa eri mieltä, ettei maahanmuuton kuluilla ja lapsilisillä ole mitään tekemistä keskenään. Jo vuonna 2014 pelkkä vastaanotto toiminta maksoi 61,9 miljoonaa. Se on aivan eri luokan summa kuin mistä tässä puhutaan. Yksi päätös maksoi noin 1 500 euroa, yksi turvapaikkapäätös. Eli siinä puhutaan 1 500 lapsilisäleikkauksen perumisesta per päätös.

18.31 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Pieni — tai tärkeä — tarkennus vielä.

Pääministeri Ahon hallitus, jossa itse olin ministerinä, toteutti todella tämän opintotuki-uudistuksen: erinomainen uudistus keskellä laman vaikeinta aikaa silloin. Siitä tuli paljon kiitosta opiskelijoilta. Toki siihen jäi semmoisia epäkohtia, joita sitten myöhemmin on korjattu. Ja toisaalta, Ahon hallitus ei leikannut lapsilisiä, vaan lapsilisiä leikkasi Ahon hallituksen jälkeen Lipposen hallitus, jossa olivat sosialidemokraattien lisäksi myös vasemmistoliitto ja vihreät. Näin tapahtui silloin, ja on muistettava, että se ei siis ollut laman aikana, kun lapsilisiä leikattiin, vaan laman jälkeen, kun te ajoitte Suomea niin sanotusti Emu-kuntoon, euro-kuntoon.

Tänä päivänä, kun olemme tässä tilanteessa, että velkaantuminen on valtavan paha ongelma edelleen, vaikka kunnat eivät velkaannu tällä hetkellä, mutta valtio edelleen velkaantuu muun muassa miljardin maahanmuuttokulujen takia, niin nyt on kyllä kysyttävä

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

vasemmistolta, molemmiltakin vasemmistopuolueilta, mitä te vastaisitte EU:n komissiolle, kun se pyytää Suomelta nytkin selvityksiä näiden leikkausten jälkeen siitä, miten Suomi aikoo selvittää tästä taloutensa ahdingosta. Mitä te vastaisitte, kun te vastustatte kaikkia leikkauksia, te vastustatte kaikkia uudistuksia ja te jakaisitte rahaa mittaamattomasti kaikenlaisiin asioihin ihan maailman ääriin asti? Kyllä tämä on sen verran vakava kysymys, että odotan, että tähän tulee vasemmistolta selkeä vastaus. Mikä teidän vastauksenne olisi EU:n komissiolle tässä suhteessa, kun nyt jo (Puhemies koputtaa) joudumme vastaamaan tässä tilanteessa?

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista sekä laeiksi kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 149/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 26/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 26/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.34 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkistuksista vuodelle 2017 sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain ja toimeentulotuesta annetun lain pykälien muuttamisesta. Valiokunta on kuullut asiantuntijoita.

Tässä esityksessähän esitetään: Tämän lakiehdotuksen mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen tämän vuoden, 2016, tasolle ja tämän lisäksi kansaneläkeindeksiä alennettaisiin 0,85 prosentilla. Tämä koskisi siis kansaneläkkeitä, takuueläkettä ja sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin mukaisesti. Näitä etuisuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, rintamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Tämä koskisi myös lääkekorvausten vuotuisia omavastuurajoja. Tähän esitykseen sisältyy myös toimeentulotuesta annetun lain muuttaminen, jonka mukaisesti toimeentulotuen perusosan määrän korottamisella turvataan se, että toimeentulotuen perusosan taso nousee pysyvän lainsäädännön määräämän tasokorotuksen mukaisesti, eli alennus ei koskisi siis sitä.

Valiokunta toteaa, että tämän pysyvän lainsäädännön mukaan kansaneläkeindeksiin si-
dottuja eläkkeitä ja muita etuuksia pitäisi vuonna 2017 eli ensi vuonna korottaa valiokun-
takäsittelyn aikana tarkentuneen laskelman mukaan 0,5 prosenttia. Tämän ehdotuksen ar-
vioidaan vähentävän pysyvän lainsäädännön mukaiseen korotukseen verrattuna vuonna
2017 eläke- ja muita etuusmenoja yhteensä 77,5 miljoonaa euroa. Vaikutus julkiseen talou-
teen on kuitenkin tätä suurempi. Nimittäin kansaneläkeindeksin jäädytys sekä kansaneläke-
keiden alennus vaikuttavat myös eläkkeiden verotukseen, sillä sekä valtion verotuksen että

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen täydet määrät ovat sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tuloraja, jonka ylittämisen jälkeen eläkeläinen joutuu maksamaan tuloveroa, siirtyy näin ollen alemmaksi. Kokonaisuutena on arvioitu, että verotulot kasvavat tämän esityksen johdosta 30 miljoonalla eurolla.

Tämä indeksin alennus koskee myös toimeentulotuen perusosaa. Valiokunnan mielestä on hyvä kuitenkin, että hallitus esittää, että laissa säädettyä toimeentulotuen perusosaa tämän vuoksi korotetaan. Valiokunta hyväksyy tämän indeksijäädytyksen ja alennuksen mutta sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta pitää ongelmallisena, jos syyperusteisen perusturvan ensisijaisuus viimesijaiseen ja tarveharkintaiseen toimeentulotukeen nähden jatkuvasti heikentyy. Heikennykset ovat osaltaan vahvistamassa pienituloisten toimeentulokiriippuvuuden lisääntymistä ja pitkittymistä, mikä helposti syventää kannustinloukkuja ja estää työllistymistä.

Valiokunta ehdottaa myös, että tätä hallituksen esitystä muutettaisiin niin, että rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä sekä veteraanilisä jätetään tämän 0,85 prosentin indeksialennuksen ulkopuolelle sotiemme veteraanien etuuksien suojelemiseksi. Näin ollen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että valiokunta ehdottaa pykälämuutokset eli 1. lakiehdotuksen 1 §:ään lisättäväksi yhden uuden momentin, 2 momentin, jossa säädetään, että rintamalisän, ylimääräisen rintamalisän sekä veteraanilisän vuonna 2017 maksussa oleva määrä vastaa vuoden 2016 määrää seuraavaan tarkistukseen saakka. Näitä ylimääräisen rintamalisän saajia on noin 8 500, ja tarkistuksia tullaan vuonna 2017 tekemään arviolta noin 300.

Tämän hallituksen esityksen käsittelyssä äänestettiin tästä lakiehdotuksesta, mutta hallituksen esitys ja nämä muutetut esitykset tulivat hyväksytyiksi. Näin ollen sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 149/2016 sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen valiokunnan muutosehdotuksien kanssa. Tähän ehdotukseen sisältyy myös kaksi vastalauseetta. — Kiitos.

18.39 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus jatkaa myös vuonna 2017 kylmää leikkauslinjaansa, joka kohdistuu kaikkein kovimmin pienituloisimpien ihmisten arjen toimeentuloon. Hallitus aikoo leikata kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla ja jäädyttää indeksin tämän vuoden tasolle saavuttaakseen säästöjä julkiseen talouteen. Leikkaus kohdistuu siis pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Hallitus antoi jo tänä vuonna etuuksien tason laskea noin 0,4 prosentilla, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle. Lisäksi indeksi tullaan jäädyttämään tälle alemmalle tasolle vuosiksi 2017—2019. Muutokset näkyvät laajasti pienituloisten elämässä. Indeksijäädytys ei koske vain myönnettävien etuuksien tasoa vaan myös monia muita KEL-indeksiin sidottuja euromääriä ja tuloeroja etuuksien määrittelyssä.

Indeksijäädytyksellä ja kansaneläkeindeksin alennuksella on pysyvä, kumulatiivinen vaikutus etuuksien tasoon, sillä indeksin muutosta ei ole tarkoitus myöhemmin hyvittää. Ennusteiden mukainen hintakehitys tulevina vuosina tarkoittaa, että normaalit indeksikorotukset vuodesta 2016 vuoteen 2019 olisivat yhteensä noin 2,8 prosenttia. Esitetty 0,85 prosentin alennus merkitsee siten ennustettuun normaaliin kehitykseen verrattuna noin 3,5 prosentin alennusta etuustasoon. Ehdotettu indeksin alennus laskisi työmarkkinatuen peruspäivärahaa kuukausitasolla reilut 6 euroa vuonna 2017. Erotus pysyvän lainsäädännön mukaiseen indeksitarkistukseen olisi peruspäivärahan osalta arviolta noin 9 euroa. Kan-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

saneläkkeen osalta alennus olisi 5,45 euroa kuukaudessa ja erotus pysyvän lainsäädännön mukaiseen indeksikorotukseen 8,17 euroa.

Leikattavien sosiaaliturvaetuuksien taso on jo valmiiksi alhainen. Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on jo aiemmin huomauttanut Suomea liian alhaisesta sosiaaliturvan vähimmäistasosta. Nyt esitetyt leikkaukset heikentävät sosiaaliturvan vähimmäistasoa edelleen. Leikkausten yhteisvaikutukset ovat huomattavat kotitalouksissa, jotka saavat useaa etuutta. Laskelmien mukaan tuloerot lisääntyvät ja köyhyysaste kasvaa. Leikkausten vaikutusta kaikkein pienituloisimmissa kotitalouksissa lieventää se, ettei indeksileikkaus koske toimeentulotuen perusosaa. Toisaalta on ilmeistä, että leikkaukset lisäävät ja monessa tapauksessa pitkittävät pienituloisten kotitalouksien riippuvuutta toimeentulotuesta. Tämä voi pahentaa tulosisidonnaisiin etuuksiin liittyviä kannustinongelmia.

Perusturvan indeksijäädytys ja -leikkaukset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijaisuutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Perusturvan ja asumistuen indeksijäädytykset ja -leikkaukset sekä lapsilisän alentaminen kasvattavat toimeentulotukimenoja. Pidemmällä aikavälillä kehitys johtaa syyperusteisen perusturvan ja asumistuen merkityksen vähenemiseen ja vastaavasti tarveharkintaisen ja kotitalouskohittaisen toimeentulotuen roolin kasvamiseen toimeentuloturvassa ja asumisen tuissa.

On huomattava, että jälleen vaikutusten arviointi on jäänyt lähinnä opposition, tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen ja eduskunnan tietopalvelun tehtäväksi. Hallituksen esityksessä vaikutusten arviointi ihmisten arjen toimeentuloon on jätetty käytännössä tekemättä.

Kansaneläkeindeksiä pitää seurata hintakehitystä. Edellytämme, että hallitus peruu kohtuuttoman leikkauksen pienimpiin etuuksiin. Ostovoiman turvaava indeksikorotus palautuu suoraan kulutukseen ja turvaa arjen hyvinvointia.

Näillä perusteilla emme hyväksy hallituksen tekemää esitystä ja tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lakiesityksen hylkäämistä.

18.44 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus toteuttaa talousarvioesityksessä kevään kehyspäätöksessä linjaamansa 0,85 prosentin leikkauksen kaikkiin indeksisidonnaisiin etuuksiin. Eli ehdotetaan lakia kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkastuksista, joiden mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästi lainsäädännöstä poiketen vuoden 2016 tasolle, ja tämän lisäksi kansaneläkeindeksiä alennettaisiin sillä 0,85 prosentilla.

Esityksen mukaan muutos koskisi, niin kuin on jo todettu, kansaneläkkeitä, takuueläketä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksiin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskisi myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa.

On huomattava, että hallituksen esittämät toimenpiteet kohdistuvat niihin ihmisiin, jotka ovat jo muutenkin yhteiskunnassa heikommassa asemassa. Tämän lisäksi hallitus kohdistaa myös monia muita leikkaustoimenpiteitä samaan ihmisryhmään, ja katson, että eri toimenpiteiden yhteisvaikutuksesta seuraa kohtuuton ja inhimillisyydenvajetta korostava lopputulos.

En voi hyväksyä näitä hallituksen esittämiä toimenpiteitä ja olen jättänyt ehdotukseen vastalauseen ja esitän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Esitykset hylkäämisestä tulevat sitten toisessa käsittelyssä.

18.46 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tälläkin lakiesityksellä heikennetään kaikkein pienituloisimpien ihmisten arjen toimeentuloa ja lisätään esimerkiksi eläkeläisköyhyyttä. Erityisen huolestuttavaa on se, että indeksijäädytyksellä ja kansaneläkeindeksin alennuksella on pysyvä kumulatiivinen vaikutus etuuksien tasoon, sillä indeksin muutosta ei ole tarkoitus myöhemminkään hyvittää.

Leikattavien sosiaaliturvaetuuksien taso on jo tällä hetkellä valmiiksi alhainen, ja Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komiteahan on jo aiemmin huomauttanut Suomea liian alhaisesta sosiaaliturvan vähimmäistasosta. Nyt nämä leikkaukset heikentävät tätä sosiaaliturvan vähimmäistasoa edelleenkin. Nämä leikkausten yhteisvaikutukset ovat huomattavat erityisesti niissä kotitalouksissa, jotka saavat useaa eri etuutta. Näillä päätöksillä tuloerot lisääntyvät ja köyhyysaste kasvaa edelleenkin. Toisaalta on myöskin ilmeistä se, että nämä leikkaukset lisäävät ja monessa tapauksessa pitkittävät pienituloisten kotitalouksien riippuvuutta toimeentulotuesta.

Jo tällä hetkellä monet eläkeläiset kertovat, että joutuvat valitsemaan ruuan ja lääkkeiden välillä. Tällaisia viestejä ja yhteydenottoja saan lähes viikoittain, ja kun kerron sitten näille ihmisille, että heillä on kyllä oikeus toimeentulotukeen, niin he vastaavat useimmiten minulle, että en mene hakemaan toimeentulotukea, sillä se on niin nöyryyttävää. He mieluummin tinkivät vaikka siitä omasta ravitsemuksestaan tai sitten vaihtoehtoisesti lääkkeitä. Voikin kysyä, miten hallitus voi kohdella Suomen työllään rakentaneita ihmisiä tällä tavalla. Ei taida takuueläkkeen pieni nosto lämmittää näiden ihmisten mieltä.

Tämänkin lakiesityksen kohdalla on todettava, kuten demarien, vihreiden ja vasemmistoliiton vastalauseessakin sanotaan, että vaikutusten arviointi on jäänyt jälleen tekemättä. Näitä vaikutusten arviointeja on kyllä löydettävissä — muun muassa tutkimuslaitokset, kansalaisjärjestöt ja eduskunnan tietopalvelu kyllä ovat osoittaneet tämänkin lakiesityksen eriarvoisuutta ja köyhyyttä lisääväksi — mutta hallitus laiminlyö jatkuvasti lakiesitystensä vaikutusten arvioinnin. Erityisen huolestuttavaa, kuten lapsilisäkeskustelussa kävi esille, on se, että hallitus ei lainkaan arvioi eri lakien yhteisvaikutuksia, ja se aiheuttaa näitä kumulatiivisia seurauksia ja sitä, että samat säästöt kohdistuvat aina, uudestaan ja uudestaan samoihin ihmisiin ja samoihin perheisiin.

18.49 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa herra puhemies! Nämä leikkaukset todella kohdistuvat kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, kaikkein pienituloisimpiin ihmisiin, kuten tässä edellä jo edustajat Kiljunen ja Mäkisalo-Ropponen ovat sanoneet.

Täytyy kyllä hieman hämmästellä tämän hallituksen arvoja. Täällä salissa kyllä toistellaan, kuinka vaikeaa on leikata sieltä ja täältä, aivan kuin tuon edellisen asian käsittelyn yhteydessä, kun lapsilisiä leikattiin, mutta samaan aikaan sama hallitus tekee veronkevennyksiä, joista hyötyvät eniten ne, joilla on suurimmat tulot.

Tämä esitys, mikä on nyt tässä meillä käsittelyssä, koskee kaikkia kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia. Leikkaus kohdistuu kansaneläkkeen, perhe-eläkkeen ja kansaneläkkeen lapsikorotuksen lisäksi muun muassa vammaisetuuksiin, työttömyysturvan peruspäivärahaan, työmarkkinatukeen, sairauspäivärahaan, vanhempainpäivärahaan ja erityishoitorahan vähimmäismääriin, kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksiin, kotihoidon ja yksityisen hoidon tukeen sekä osittaiseen hoitorahaan ja joustavaan hoitorahaan.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Arvoisa puhemies! Minä olen erityisen pahoillani siitä, että hallitus ei tee vaikutusten arviointia esityksiinsä. Minun mielestäni on aivan kestävämpää politiikkaa tehdä esityksiä, saattaa ne voimaan ja katsoa sitten, mitä niistä seuraa.

Puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä tätä hallituksen esitystä ja tulee kannattamaan hylkäysesitystä.

18.51 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys kansaneläkkeen ja muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista on tietenkin osa hallituksen valitsemaa linjaa. Siinä ei ole sen kummempaa kommentoitavaa. Joku linja on pakko valita, ja julkista taloutta on pakko tervehdyttää.

Kun tässä edustaja Mäkisalo-Roposen, samoin myös edustaja Pekosen, puheenvuorossa peräänkuulutettiin näitä vaikuttavuusarvioita, niin onhan täällä, hallitus on totta kai niitä määrällisen verran tehnyt, ja valiokuntakin ottaa kantaa tähän leikkauksen määrään todeten: "Kun otetaan huomioon toimeentulotuen perusosan korotus, lähes kaikilla kotitalouksilla indeksileikkauksesta aiheutuva euromääräinen tulojen menetys vuositasolla on alle 100 euroa ja noin 40 prosentilla muutos tuloissa on korkeintaan 10 euroa suuntaansa. Yli 100 euron menetys aiheutuu 2 prosentille kotitalouksista. Näin esityksen tulonjakovaiikutukset jäävät hyvin pieniksi." Ihan suora lainaus sosiaali- ja terveystalouden valiokunnan mietinnöstä. Eli onhan tätä asiaa pohdittu, niin että tarkoittavatko opposition kansanedustajat, että tähän perustettaisiin 200 uutta virkaa tekemään erilaisia arvioita? Sellaiset ajatukset, että tätä byrokratiaa lisättäisiin tässä taloustilanteessa ja yleensäkin talouden jäykistämiseksi, eivät ole tästä maailmasta, niin että toivoisin, että tässä asiassa myös oppositio pikkuisen eläisi tätä aikaa.

Minkä takia te ette, arvoisat opposition kansanedustajat, tule siihen ajatteluun mukaan, että tällä hetkellä Suomessa pyörii sellainen kustannusautomaatti, johon ei tällä kansakunnalla enää kerta kaikkiaan ole varaa? Ja se nimenomaan perustuu näiden suurten kaupunkien asumiseen ja siinä ympäristössä luotuun kustannusautomaattiin. Asumistukea maksetaan ensi vuoden budjetista lähes 2 miljardia euroa ja toimeentulotukea noin 850 miljoonaa euroa, josta sivistyneiden arvioiden mukaan puolet menee asumiskustannuksiin. Elikä olemme luoneet tällä keskittämisen valtavalla vimalla hirvittävän kustannusautomaatin, joka on näihin indeksileikkauksiin verrattuna jättimäinen. Nämä indeksileikkaukset ovat itikan ininä valtavan myrskyn keskellä verrattuna siihen hätään, tuskaan ja köyhyyteen, mitä tämä valtava asumiskustannusten nousu tässä maassa aiheuttaa.

Ja mitalilla on totta kai toinenkin puoli. Kun kotimaakunnassani tai kotikunnassani yritetään jotakin työpaikkaa jonnekin metsään taikka pellolle saada, niin kyllä Vihreän liiton valittajat ovat siellä ensimmäisenä tekemässä peukalonhangallisen valituksia, jotta ei tuota saa tehdä eikä tätä saa tehdä eikä sitä saa tehdä. Siinä menettää moni nuori perhe työpaikkansa, moni lapsi menettää koulutiensä, ja sen jälkeen, kun tulee tilanne eteen, että ei ole rahaa, niin sitten huudetaan täällä eduskunnassa, kun indeksitarkistuksia tehdään. Palatkaa nyt jo, hyvät ihmiset, tähän maailmaan. Mitä te oikein aiotte? Te näette muutaman kymmenen miljoonan euron leikkauksia ja silmät ummistatte miljardien menoeriltä. Sekö on teidän taloudenpitoanne? Pikkuisen ihmettelen.

Olen monesti miettinyt, olisinko tässä asiassa hiljaa, mutta nyt en enää voi olla. (Laura Huhtasaari: Hyvä!) Jos te kuvittelette, hyvät opposition kansanedustajat, että tämän asian te voitte ikään kuin lakaista maton alle ja olla hiljaa ja toivoa, että joku äänestäjä kuulee sen 77 miljoonan euron yhteisvaikutuksen, mikä tästä indeksistä tulee kokonaan, mikä säästö

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

tulee — 77,5 miljoonaa euroa tulee säästöä — mikä on käytännössä pois näiltä eläkkeensaajilta ja edunsaajilta, tämäkö on teidän mielestänne se maailman isoin juttu? Te ummistatte silmänsä 2 500 miljoonan euron menoilta, ikään kuin ne olisivat itsestäänselvyys. Työttömyys maksaa tässä maassa noin 5 miljardia euroa. Mikä on se hätä, mitä työttömyys aiheuttaa ihmiselle ja perheelle ja etenkin niille perheille, joissa on pieniä lapsia? Samaan aikaan ollaan luomassa aivan jättimäisiä kustannuksia erilaisella ympäristöbyrokratialla. Meillä on siitä esimerkkejä. Voisin luetella kolme tuntia yhteen putkeen, mutta säästän teidät siltä luettelolta. Mutta te itsekkin sen tiedätte, mitä se on.

Elikä keskusteltiin tänään Talvivaarasta, ja tuntui tämänkin salin mielipiteessä, että sekin joutaisi panna kiinni — ja puolitoistatuhatta työtöntä lisää. Juuri saimme kuulla, että Uuteenkaupunkiin syntyy tuhat uutta työpaikkaa. Riemuitkaamme siitä yhdessä, että jotain on tapahtumassa positiiviseen suuntaan. Jos esimerkiksi edustaja Mäkisalo-Ropponen kuvittelee, että valtiolta löytyy jostakin kassa, jolla pystytään etuuksia loputtomiin maksamaan niin, että niillä ei ole mitään vaikutuksia Suomen kansantalouteen ja ennen kaikkea siihen, että olemme velassa kuin tervanvetäjät ja velkoja jonain päivänä vaatii meiltä korkoa, niin jos kolme kansainvälistä luottoluokittajaa pudottaa meidän luokitustamme sillä keinoin, että menetämme yhden prosenttiyksikön — tulee korkoa lisää Suomen lainoille — se on miljardin, vähän yli. Siinä menee kyllä lapsi pesuveiden mukana komeasti. Ja täällä me kiistelemme 77,5 miljoonasta eurosta. On totta, että se on pieniltä, vähäväkisiltä ihmisiltä pois, mutta tässä maassa on kuitenkin sosiaaliturva, jolla kaikille ihmisille mahdollisuus elämiseen annetaan aina, eikä ketään heitetä laidan yli. Kukaan ei jää nälkään, eikä kukaan jää pihalle. Tämä on tärkeää muistaa.

Eli toivon, että oppositio tässäkin asiassa ottaisi lusikan kauniiseen käteen ja tekisi sen suuresti ihaillemani tasavallan presidentti Mauno Koiviston sanonnan mukaan, että "Arvaa oma tilasi, anna arvo toisellekin". Näiden pikkupisaroiden arviointi tässä salissa miljardien mennessä ohi silmien on minun mielestäni hurskastelua, jonka ymmärtäminen on minulle täydellisesti mahdotonta.

18.57 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Näiden päätösten tekeminen ei ole tietenkään helppoa eikä mieluista varmaankaan kenellekään meille. En ollut täällä viime vaalikaudella, mutta löysin täältä tiedon, kuinka ollakaan, että 26.—27.3.2014 eli samassa keuhysriihessä, josta jo äskeisen asian yhteydessä mainitsin — sosialidemokraatit ja vihreät olivat mukana, vasemmistoliitto oli vielä mukana mutta toki irtautui päätöksestä — tehtiin päätös näiden indeksien leikkaamisesta 1,6 prosenttiyksiköstä 0,4:ään eli 1,2 prosenttiyksikön leikkaus silloiseen indeksiin. Se merkitsi arvion mukaan sitä, että 150 miljoonaa eläkeläisiltä pois — samoilta eläkeläisiltä, joita tämä koskee. Tämä nyt leikkaa 77 miljoonaa kaiken kaikkiaan. Eli kaksi vuotta sitten sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto — no, vasemmistoliitto ei silloin, koska se hyppäsi silloin just oppositioon, mutta sosialidemokraatit ja vihreät olivat valmiit leikkaamaan kaikkein pienimmistä eläkkeistä indeksikorotusta 1,2 prosenttiyksikön osuuden pois pysyvästi, ei sitä luvattu korvata koskaan. Se on tänä päivänä eläkeläisköyhyyttä aiheuttanut varmasti, niin kuin silloin Eläkeläiset ry:n puheenjohtaja Kalevi Kivistö kannanotossaan totesi ja totesi vielä, että samalla tuli lääkekorvauksien alkuomavastuu, ja tämä pahensi pieneläkkeitten varassa elävien eläkeläisten tilannetta. Eli valitettavasti nyt tämä hallitus, joka nyt istuu, tekee samaa syntiä kuin edellinen hallitus teki leikatessaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Herra puhemies! Jos sallitaan, niin palaan vielä hiukan kauemmas. Muistan hyvin, kun vuosituhanen vaihteessa sosialidemokraattien johdolla kansaneläkkeen pohjaosa leikattiin pienehköä työeläkettä saavilta. Se leikkaus tehtiin muistaakseni kolmen vuoden aikana indeksikorotusta vastaavalla leikkauksella, koska eläketurvaa ei voi leikata kerralla niin, että se eläke alenisi, joten se hoidettiin tällä tavalla. Ja pysyvästi! Tähän päivään mennessä tuo leikkaus on vienyt miljardeja kaikkein pienituloisimmilta eläkeläisiltä. Se oli Lipposen hallituksen erittäin hyvänä aikana tekemä päätös, pohjaosan leikkaus muistaakseni 120 000:lta kaikkein pienituloisimmalta eläkeläiseltä ja todellakin pysyvästi, ja näin se edelleen jatkuu. Samaan aikaan tietysti työeläkeindeksiä heikennettiin, mutta se on nyt sitten Kimmo Kiljusen hoidossa tällä hetkellä, niin että katsotaan, miten sosialidemokraatit sen sitten hoitavat tässä, kun se tulee ensi vuoden puolella ilmeisesti tänne saliin.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Rinne esitteli sosialidemokraattien vaalivoititteet ja tämän vaalikauden politiikan linjaukset 20. päivä maaliskuuta 2015 eli aika tasan kuukausi ennen viime eduskuntavaaleja. Tuossa esittelyssä hän totesi, että indekseistä leikataan 800 miljoonaa tällä vaalikaudella. No, tietysti kuntien valtionosuuksien indeksileikkaus oli siinä pääasia, mutta kun kuntien valtionosuudet eivät tällä vaalikaudella edes nouse 800 miljoonaan euroon, niin se oli täysin hihasta vedetty summa, ellei siihen olisi otettu mukaan myös eläkeläisten kurittamista kautta linjan ja niin edelleen. Mikä on vaalilupauksen arvo, kun tällaisen 800 miljoonan euron indeksileikkauksen puheenjohtaja Rinne lupasi? Se on valtava summa indekseistä, kun inflaatio on 1 prosentin luokkaa, ehkä hieman alle tällä kaudella. Eli kaikki indeksit olisi leikattu pois kautta linjan. Tämä oli sosialidemokraattien malli tälle vaalikaudelle. Nyt te vastustatte tätä leikkausta niin kuin kaikkia muitakin leikkauksia. Missä on teidän, vasemmisto ja vihreät, vastuunkantonne tässä tilanteessa? Viime kaudella, niin kuin totesin, te lisäsitte julkista velkaa lähes 40 miljardia euroa. Työttömyys kasvoi 112 000 henkilöllä, ihmisellä. Bruttokansantuote aleni kolmena vuonna. Tämän perinnön te annoitte tälle hallitukselle. Nyt on valitettavasti pakko tehdä monenlaisia toimenpiteitä. Onneksi tämä hallitus poiketen teidän ajastanne on esimerkiksi takuueläkettä keran korottanut ja toinen korotuspäätös on jo tehty eli heikoimmassa asemassa olevien asemaa on tällä lailla parannettu. Myös muun muassa Yle-veron poistaminen näiltä kaikkein pienimmän tulon varassa olevilta on terve ja hyvä toimenpide ja ennen kaikkea se, että nyt on saatu pitkän pimeän kauden jälkeen työllisyys paranemaan, yritystoiminta nousuun, ja tätä kautta talous on lähdössä vetoon, jota ei tapahtunut viime vaalikaudella ollenkaan. Päinvastoin te velkaannutitte kunnat. Tällä hetkellä ensi vuoden budjetti esimerkiksi vahvistaa kuntataloutta kokonaisuudessaan 39 miljoonalla eurolla. Ei paljon, mutta se on valtava muutos siihen, mitä oli viime kaudella, kun kunnat velkaantuivat 7 miljardia euroa. (Eduskunnasta: Voi mahoton! — Teuvo Hakkarainen: Kauhea syntilista!)

19.04 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä esitetty leikkaus kohdistuu nyt kaikkein pienituloisimpiin. Se leikkaa etuuksia, kuten kansaneläkettä, takuueläkettä, vammaisten etuuksia, työttömien peruspäivärahaa, työmarkkinatukea, lapsikorotusta, lääkekorvausten omavastuuta, siis kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta.

Edustaja Hoskonen totesi, että tämä on osa hallituksen valitsemaa linjaa. No, niinhän tämä on. Hallituksen linja aiheuttaa sitä, että eriarvoisuus lisääntyy ja köyhyys lisääntyy. (Toimi Kankaanniemi: Kuten viime kaudellakin!)

Erikoisinta nyt tässä edustajana ollessani on ollut se, että täällä tunnutaan kaikkia päätöksiä tai leikkauksia perusteltavan sillä, että joku joskus ennenkin on leikannut. Mutta kun

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

nämä leikkaukset tulevat tähän nykytilanteeseen — esimerkiksi perusturvassa tai koulutusleikkauksia tehtäessä on osittain jo menty liian pitkälle. Koulutuksesta on jo leikattu vaikka kuinka paljon, ja perusturva on jo sillä tasolla, että Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on huomauttanut Suomea liian alhaisesta sosiaaliturvan vähimmäistasosta. Eihän silloin se peruste, että kun joskus ennenkin on leikattu, niin me leikkaamme vielä lisää, ole kyllä kovin kestävä, koska valitettavasti ne leikkaukset tehdään siitä tasosta, missä ne ovat sillä hetkellä, ei siitä, missä ne ovat olleet joskus, jolloin aiemmin on joku leikannut.

No, totta on sekin, mitä täällä on paljon puhuttu, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja on meidän yhteinen etumme, että pystymme nostamaan työllisyysastetta. Kuitenkaan tässä leikkauksessa, joka kohdistuu myös kansaneläkkeeseen, takuueläkkeeseen tai vammaisten etuuksiin, näille ihmisille ei oikeastaan juurikaan ole apua siitä, vaikka työllisyysaste nousisi, koska heidän omiin tuloihinsa se ei vaikuta, koska he eivät ole työelämässä mukana. Toki kyllä toivon, että vammaisten kohdalla me pystyisimme luomaan työpaikkoja myös niille ihmisille, jotka kykenevät tekemään työtä jos eivät kokoaikaisesti niin ainakin osittain.

Sitten täällä on hallituksen puolella kritisoitu sitä, että miksi oppositio aina kritisoi sitä, että vaikutusten arviointeja ei ole tehty. No joo, kyllähän tässäkin lakiesityksessä on tehty jonkunlainen "vaikutusten arviointi", kun sinne on kirjattu, mitä nämä leikkaukset tarkoittavat näille edunsaajille euromääräisesti kuukaudessa ja mitä ne tarkoittavat julkisiin menoihin tai kuntien verotuloihin nähden. Mutta emmehän me sitä tarkoita, vaan me tarkoitamme sitä, että tehtäisiin sellaiset vaikutusten arvioinnit, kun täällä tuodaan laki kerrallaan erilaisia leikkauksia, että kuinka ne kohdistuvat niihin samoihin ihmisiin ja mitä nämä eri suunnista tulevat etuuksien leikkaukset tai muut leikkaukset aiheuttavat kokonaisuudessaan lapsiperheille, eläkeläisille ja työttömille. Tämä on se oleellinen asia, koska jos tänne tuodaan aina yksi laki kerrallaan, niin voi olla, että jonkun kohdalla, niin kuin tuossa edellisessä pykälässä, lapsilisässä, se summa on varsin pieni ja voidaan ajatella, että no, eihän tämä kenenkään arjessa näy, mutta sitten kun nämä leikkaukset kohdistuvat samoille ihmisille montaa kautta, niin silloin on suuri joukko ihmisiä, jotka tippuvat köyhyysrajan alapuolelle, ja nämä erilaiset leikkaukset lisäävät eriarvoisuutta.

Sanotaan, että on taloudellisesti tiukkaa, ei ole rahaa, mutta kuitenkin tämän hallituksen budjettiesityksessä rahaa on ollut kohdentaa hyvätuloisten ja rikkaiden veronalennuksiin. Ne rahat olisivat olleet paljon paremmassa käytössä näille kaikkein vähätuloisimmille ihmisille, joilta nyt leikataan.

19.08 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! Täytyy nyt kehua oman valiokunnan hallituspuolueiden edustajia. Nimittäin tässä mietinnössä, joka on valiokunnassa hyväksytty, todetaan, että "valiokunta pitää sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta ongelmallisena, jos syyperusteisen perusturvan ensisijaisuus viimesijaiseen ja tarveharkintaiseen toimeentulotukeen nähden jatkuvasti heikentyy". "Heikennykset ovat osaltaan vahvistamassa pienituloisten toimeentulokiriippuvuuden lisääntymistä ja pitkittymistä, mikä helposti syventää kannustinloukkuja ja estää työllistymistä." Erittäin hyvää tekstiä. Ja nyt haluan kiinnittää huomiota ihan yli kaikkien puoluerajojen, että näitä etuisuuksien leikkauksia näissä etuuksissa, jotka ovat jo lähtökohtaisesti hyvin alhaisia, kun eri puolilta nirhataan, niin lopputulos on se, että ihmiset tippuvat toimeentulotuelle, ja toimeentulotuki on

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

tukimuoto, jonka on todettu olevan yhteydessä myös pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymiseen ja kasvuun.

Pitkäaikaistyöttömyys maksaa, aivan oikein täällä kannetaan huolta siitä, 8,8 miljardia euroa, ja se on yhteiskunnan suurin ongelma ja häpeäpilkku tällä hetkellä. Mitä tarvitaan? Työtä, työllistämispolitiikkaa. Sitä odotan hallitukselta. Tarvitaan koulutukseen investointeja eikä leikkauksia, ja tarvitaan kulutuskysynnän ylläpitämistä myös näissä pienituloisissa ryhmissä, koska he käyttävät rahan ruokaan ja vaatteisiin täällä. He eivät osta lomaosakeita ulkomailta tai vie sitä Kauko-Aasian matkoille. Eli ei tarvita verohelpotuksia suurituloisille, kuten hallitus nyt tekee.

SDP ei anna lisää rahaa suurituloisille. SDP suuntaisi tätä rahoitusta pienituloisille ja pitäisi kulutuskysyntää yllä. Mutta olemme samaa mieltä: velkaongelmaa haluamme taittaa. Mutta hallitushan ottaa lisää velkaa.

19.10 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä taas jälleen kerran hallitus lisää eriarvoisuutta, ja se on myös monella tapaa hyvin epäoikeudenmukainen. Kuten täällä on todettu, niin hallitus vahvistaa yli 7 000 euroa ansaitsevien ihmisten toimeentuloa erilaisilla helpotuksilla mutta leikkaa kaikkein pienituloisimpien ihmisten toimeentuloa ja sosiaaliturvaa. Ja siltä osin hallitus tulee lisäämään köyhyyttä ja ohjaa ihmisiä toimeentulotuen piiriin, ja sitä kautta tämä pitkäaikaistyöttömyysriski, josta edustaja Haatainenkin äsken totesi, kasvaa ja näiden ihmisten määrä kasvaa. Samalla, kun hallitus tekee näitä päätöksiä, on arvioitu, että näiden ihmisten — tämän kohderyhmän ihmisten, joita koskevaa lakia me nyt käsittelemme — ostovoimaa leikataan jopa 6 prosenttia tämän hallituskauden aikana, ja me tiedämme, että sen vaikutus on erittäin suuri näitten kyseisten ihmisten elämän arkeen. Sen takia tämä ei ole mikään pikkujuttu vaan erittäin iso, myös periaatteellinen, asia.

Toinen asia, joka minua hämmästyttää, on se, että edustaja Hoskonen ja edustaja Kankaanniemi hyökkäsivät meidän kimppuumme sen takia, että me edellytämme vaikutusten arviointeja etukäteen. Siltä osin kuin hallitus tekee päätöksiä me edellytämme tätä vaikutusten arviointia. Minulla oli viime kaudella itselläni suuri kunnia olla mukana valtiovarainministeriön työryhmässä, joka nimenomaan haki sellaisia toimintakäytäntöjä ja prosesseja, joilla pystyttäisiin normaalin budjettivalmistelun yhteydessä tekemään vaikuttavuusarviointeja, jotta hallitus ei tuo sitten meille eduskuntaan huonoa lainsäädäntöä, vaan pikemminkin ne olisivat normaali osa lainsäädäntövalmistelua. Olen todella harmissani siitä, että hallitus ei ole ottanut (Puhemies koputtaa) niitä työmenetelmiä ja prosesseja käyttöön, joita olisi silloin toivottu.

19.13 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on itsekin esimerkiksi hallitusohjelmassa korostanut näiden vaikutus- ja vaikuttavuuden arviointien merkitystä, ja hallitus lupasi tehdä niitä, mutta niitä ei ole sitten toteutettu. Erityisesti juuri näiden lakien yhteisvaikutusten arviointi olisi niin tärkeää tehdä, koska yksittäinen laki ei välttämättä muuta asiaa vielä kovin paljon. Ja edelleenkin minä ihmettelen edustaja Mikkosen tavoin, että mikä järki on perustella tämän hetken leikkauksia sillä, että ennenkin on leikattu. Minä en pysty sitä ymmärtämään, jos esimerkiksi näiden nykyisten leikkausten tiedetään johtavan toimeentulotukiriippuvuuteen.

Edustaja Hoskoselle: Kiitän hyvistä neuvoista. Eli seuraavan kerran, kun pienituloisen eläkeläinen siellä meidän kulmakunnalla soittaa minulle ja kertoo, että rahat eivät riitä ruo-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kaan ja lääkkeisiin, niin minäpä kerron edustaja Hoskosen terveiset hänelle. En nyt ihan täysin saanut kirjatuksi, mitä hän sanoi, mutta minä voin tarkistaa sitten pöytäkirjasta, etten lainaa häntä väärin, mutta minä olin kuulevinani jotain tällaista, että ne terveiset olisivat, että "kun meillä on nyt tällainen kustannusautomaatti, johon meillä nyt ei ole varaa". Ja sitten edustaja Hoskosen jatkoterveiset kuuluivat, että "tämäkö leikkaus on muka maailmanloppu". Kuten edustaja Hoskonen totesi, joidenkin kohdalla tämä voi olla esimerkiksi 100 euroa, ja minä tiedän ihmisiä, joiden kohdalla 100 euroa on oikeasti "maailmanloppu".

19.14 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen yritys nyt selittää sitten mustaa valkoiseksi oli kyllä hyvin mielenkiintoista kuunneltavaa. Tulee jotenkin sellainen kuva, että kun täällä ollaan parhaassa ja käsittelemässä näitä hallituksen leikkauksia, niin jotenkin kummasti se meneekin siihen, että nämäkin olisivat jotenkin opposition syytä tai oppositio olisi ollut vielä pahempi, jos olisi päässyt valtaan, ja täällä käydään läpi opposition vaalipuheita. Kyllä muistuttaisin hallitusta, että kun aletaan teidän vaalipuheitanne läpivalaisemaan, niin siinä ei kyllä kunnian kukko laula — edustaja Kankaanniemi voi jo nyt sitten seuraavassa puheenvuorossa käydä läpi, että kun perussuomalaiset lupasivat, että alle 1 000 euron tuloilla olevilta ihmisiltä ei mitään leikata, niin mites tämä toteutui, tai monet muut vaalilupauksenne, voidaan käydä niitä täällä koko ilta läpi.

Ja siitä nyt vain, arvoisa hallitus, te ette kyllä mihinkään pääse, että tilannehan on se, että tässä nyt kaikista pienituloisimmilta otetaan ja kaikista suurituloisimmille annetaan. Se nyt on tämän kupletin juoni, minkälaisista politiikkaa te olette tekemässä. Hyvin kuvaavaa on se, että samaan aikaan, kun te käytte nyt pienituloisen eläkeläisen kukkarolla, ensi vuonna yli 7 000 euroa kuukaudessa tienaaavat voittavat kaikista eniten. Se ei kyllä millään mittarilla kuulosta kovin oikeudenmukaiselta. Ja nyt sopii, että kun täällä ovat hallituspuolueiden edustajat Kankaanniemi, Hoskonen ja Mäkelä pyytäneet puheenvuoron, niin perustelkaa nyt sitten näille pienituloisille eläkeläisille, minkä takia on oikein, että heiltä nyt leikataan mutta yli seitsemän tonnia kuukaudessa tienaaavalle annetaan lisää. Tämä olisi nyt mukava kyllä kuulla.

19.16 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Nykyinen oppositio on edellinen hallitus, eli ei ole kuin kaksi vuotta aikaa siitä, kun sosialidemokraattinen valtiovarainministeri oli vielä maassa, ja tulokset olivat todella surkeat. Kaikki meni pieleen, melkeinpä voi näin ikävästi sanoa, niin kuin olen tänäänkin moneen kertaan todennut. Mikä oli teidän suurin saavutuksenne? Yhteisöveroa alensitte todella rajusti, ja se johti siihen, että noin 800 miljoonaa euroa vuositasolla valtion verotuloja jäi saamatta — hyvä tai huono — ja sen seurauksena osingot nousivat valtavasti, niin että viime keväänä muun muassa oli kaikkien aikojen parhaat osinkojuhlat. Ja missä niitä juhlittiin? Suurelta osin amerikkalaisissa eläkesäätiöissä. Sinne menivät teidän antamanne verokevennykset, ja sitä laskua nyt osaltaan maksetaan.

Arvoisa puhemies! En nyt muistuta varallisuusveron poistamisesta sen enempää, se on vienyt jo pari miljardia verotuloja valtiolta.

Tämä vaikutusten arviointi: Olen ihan samaa mieltä, että sitä pitää kehittää. Tuolla kunta- ja terveysjaostossa kun olen puheenjohtajana ja oli tällä viikolla, taisi olla, ministeri kuultavana, niin kysyin nimenomaan, että miten te olette paneutunut ja aiotte kehittää tätä eri toimenpiteiden, eri lakien yhteenkatsomista ja niiden vaikutusten arviointia, niin hän sanoi, että se työ on menossa ja että siinä on päästy hyvin eteenpäin. Miksi tätä ei tehty jo

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

viime vaalikaudella? (Tuula Haatainen: Viime vaalikaudella siitä äänestettiin!) Miksi te ette tehneet sitä ajoissa? Nyt sitä tehdään, ja se on tavattoman tärkeää. Me olemme siitä juurikin samaa mieltä. Vaikutusten arviointi on aina tehtävä.

Sitten vielä, mitä tulee tuohon mainitsemaani Yle-veron poistamiseen ja takuueläkkeen nostamiseen, (Puhemies koputtaa) niin kyllä on siihen tuhanteen euroon — no, lähemmäksi — päästy sitä kautta.

19.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Kankaanniemi luetteli demarien suuria saavutuksia muun muassa pääomaveron alennuksissa ja varallisuusveron poistossa ynnä muussa, ja indeksien leikkauksen piti tälle vaalikaudelle täällä olla 800 miljoonaa, niin ehkä Mäkisalo-Ropponenkin ymmärtää, että 77 miljoonan euron leikkaus verrattuna teidän esittämääne 800 miljoonan euron indeksitarkistuksiin antaa vähän mittakaavaa teidän puheidenne uskottavuudesta. En enempää niihin ota kantaa, mutta helppo on mittasuhte katsoa, kun noin kymmenesosasta puhutaan nyt, mitä nyt tehdään ja mitä te olisitte tehneet, jos olisitte vaaleissa pärjänneet.

Ja mitä tulee sitten näihin toimeentulotukiin, niin totta kai yhteiskunnassa ja kunnassa — jokainen ihminen asuu jossakin kunnassa — siitä ihmisestä huolta pidetään. Se on itsensä selvyys. Mutta jos me emme pidä julkisesta taloudesta huolta... Niin kuin nyt edustaja Kankaanniemi aivan äsken, edellisessä puheenvuorossaan, sanoi, kuntien taloustilanne pitkästä pitkästä aikaa lähtee parantumaan, elikkä me olemme tekemässä politiikkaa, jolla kuntien mahdollisuutta toimia parannetaan, ei heikennetä, niin kuin te olette tehneet miljardien edestä. Kumpi on teidän mielestänne parempi vaihtoehto? Kun te, edustaja Mäkisalo-Ropponen, Joensuun torilla näitä totuuskianne lauotte, niin muistakaa nyt kertoa koko totuus. Kyllä se osatotuuden kertominen voi tuntua hyvältä, mutta siinä kyllä jää totuus kertomatta.

Nimittäin kun sitten katsotaan tätä äsken mainitsemaani asiaa, että miten tämä vaikuttaa, kun toimeentulotukea ja asumistukea maksetaan paljon. Se vaikuttaa aivan valtavasti tämän maan tulevaisuuteen. Katsokaa, mikä on ollut Kreikan tie. Ystäväni on Kreikasta kotoisin. Hän kertoi, miten hänen vanhemmiltaan leikattiin eläkkeitä, ei prosenttia, ei 77,5:tä miljoonaa euroa, vaan kaksi kolmasosaa koko valtion eläkkeestä lähti pois. Miksi? Siksi, kun ei pidetty huolta julkisen talouden kestävydestä. Tätäkö te todella haluatte: että meidän julkinen talous joutuu sellaiseen tilaan, että valtio ei pysty enää eläkkeitään maksamaan. Kyllä vastuulliseen politiikkaan kuuluu aina se, niin kuin omankin talouden pitoon, että tulot pyritään pitämään hieman menoja suurempina ja eletään myös sillä keinoin, että pahan päivän varalle sukanvarressa on jotakin.

Tämä on valtion kestävä tie, ja nyt, kun katsomme, niin meillä on noin 30 000 työpaikkaa saatu lisää siitä hetkestä, kun tämä hallitus on ollut ja politiikka alkoi vaikuttaa. Tämähän on ensimmäinen vuosi, jolloin nykyisen hallituksen budjetti on vaikuttamassa oikeasti. Se on tehnyt jo ensimmäisenä vuonna merkittäviä vaikutuksia, ja nyt tulee koko ajan lisää. Kuten eilen kuulimme: se tuhat työpaikkaa autotehtaalle ja biotalouden puolella kuuluu hyvää, telakoilla on kunnon pöhinä päällensä, teitä korjataan, myös alempaa tieverkkoa. Ja monta monta muuta asiaa, luettelo on pitkä. Mutta ei tästäkään pidä olla tyytyväinen eikä kukaan saa olla vahingoniloinen, vaan pitää nähdä se, jotta kuitenkin valo on pikkuhiljaa palaamassa pimeään taloustilanteeseen Suomessa.

Olemme Euroopan unionin tarkkailulistalla, hyvät kollegat, se on vakava juttu. Ja vielä vakavampi juttu on se luottoluokittajien katse, mikä meihin on monta kertaa jo luotu. Yksi

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

luottoluokittajahan totesi, että he palaavat arvioon muistamani mukaan, jos oikein muistan, ensi keväänä. Nehän tietyin määrävälein meidän luottokelpoisuuden tulevat arvioidaan, eikä kovin monta kertaa tarvitse komission meihin huomiota kiinnittää, kun luottoluokittajatkin sen huomioivat. Otatteko te, arvoisat demarikansanedustajat ja vihreät kansanedustajat, sen riskin, mitä tapahtuu sen jälkeen? Se on se Kreikan tie, joka on sitten kammottava tie. Siinä voi mennä eläkkeitä vähän enemmänkin, ja silloinhan valtio ei voi mitään muuta leikata kuin omia menojaan. Ei se voi käydä yksityisen kukkarolla ottamassa sieltä lainaa, niin kuin te otitte Sitran taseesta ja Suomen Pankista. Toisen kukkarolle meneminen on silloin kielletty. Silloin otetaan vain niistä menoista, mitä valtio ottaa, mihin valtio eli eduskunta pystyy päätöksillään vaikuttamaan. Ei siinä vaiheessa voida yksityisen kukkarolle mennä.

Ja jos joku tässä talossa vielä kuvittelee, että verotusta kiristämällä saavutetaan lisäarvoa Suomen kansantalouteen, niin eikö tämä tie ole kuljettu loppuun, hyvät kollegat? Jos joku kuvittelee, että verotusta kiristämällä saadaan tämän maan talous nousemaan: Tehän kokeilitte viime kaudella sitä. Miten siinä oli käydä? Aika huonosti. Kyllä minäkin löytäisin tuolta budjettikirjasta 28 epäkohtaa vaikka heti, mutta pitää katsoa kokonaisuutta aivan kuten omankin talouden hoidossa pakko on joskus tunnustaa, että kun eivät rahat riitä hyviin kenkiin, niin ostetaan sitten vähän halvemmat, mutta niilläkin vain kävellään.

19.23 Jani Mäkelä ps: Kun täällä annettiin väärä todistus perussuomalaisen vaaliohjelmasta, niin korjaan sen väärän todistuksen. Suora lainaus vaaliohjelmasta: "Velkaantuminen taitettava." Ja toinen suora lainaus: "1 000 euron tulot kuussa verovapaasti." Tätä 1 000 euron tulojen verovapautta lähelle ollaan päästy, ei vielä aivan tavoitteeseen, mutta yritys on kuitenkin hyvä ja tavoite on lähellä.

Täällä aiemmin huudeltiin työjärjestyksestä minun verratessani samasta budjetista otettavia maahanmuuton kuluja ja lapsilisiä, niin nyt kyllä ollaan kauempana asiasta, kun puhutaan eläkkeistä ja pitkäaikaistyöttömistä samassa lauseessa. Jos se on sosialidemokraateille epäselvää, eläkeläinen on ansaitulla eläkkeellä. Työtön on työttömänä ja tarvitsee töitä. Mutta toisin kuin SDP, me tarjoamme sentään vaikeiden työllistyville ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuden lähteä eläkkeelle.

Tässä salissa voisi toistaa monissa näissä kohdissa saman puheenvuoron kuin aiemminkin. Valitettavasti en kuitenkaan usko, että oppositio näistä puheenvuoroista viisastuisi. Totean vain uudestaan, että olen syvästi huolissani maamme opposition tilasta. Suomen kansa ansaitsisi sellaisen opposition, joka ei elä totuuden jälkeisessä ajassa vaan tässä ajassa, jossa tieto, joka on saatavilla, otettaisiin myös käyttöön. Me kaikki tiedämme tässä salissa, ja me varmasti ymmärrämme, vaikka me näyttelemmekin ymmärtämätöntä, että maan talous on karmeassa kunnossa. Me olemme rakentaneet hyvinvointivaltion, johon tässä mittakaavassa meillä ei näytä olevan varaa. Jotain täytyy muuttaa. Oppositio laittaa päälle suunnattoman valitusmyrskyn joka kerta, kun vastuulliset puolueet maan parasta ajatellen yrittävät sopeuttaa hyvinvointivaltion menoja tuloihin. Tässäkään ei ole valtavista asioista kyse eikä kaikkein köyhimpien asemaan olla puuttumassa, vaan heistä pidetään huolta.

19.25 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen sanoi, että meillä on pitkä lista niitä lupauksia, mitä emme ole toteuttaneet. Kyllä meillä on nuori historia puolueena, mutta teillä on pitkä historia, ja se lainsäädäntö ja kaikki ne temput, mitä te olette

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

tehneet tuossa historiassa, tulevat nyt meidän syliimme, ja meidän täytyy korjata nämä asiat. Se on sitä vastuullista politiikkaa eikä se, että mennään höpöttämään tuonne torien kulmille.

Seuraavan kerran kun tulee vaalit, toivottavasti sitten ovat sosialidemokraatit tuolla hallitusvastuussa, niin tämä kylmä tosiasia tulee muuten eteen. Ja sen jälkeen menee siltä politiikalta uskottavuus, kun ei voidakaan toteuttaa niitä hirveän hyviä lupauksia, mitä tuolla torien kulmilla tehdään. Kyllä minäkin saatan olla seuraavissa vaaleissa ehdokkaana, eikä näitten listojen kanssa ole mukava mennä. Mutta kun ottaa vastuuta asioista, on pakko tehdä se huonokin päätös.

Tämän sosialidemokraattien varjobudjetin minähän ottaisin käyttöön, jos se niin loistava olisi. Mutta jos sitä yhtään talouspoliittisesti katselee, niin kyllä sen joutaa laittaa ömppiin. Se on juuri niin kuin sanoin, niin kuin harakka tervatulla sillalla: välillä on pyrstö maassa ja välillä nokka, ja se jää keikkumaan siihen, ei tiedä kummalle puolelle tipahtaisi.

19.26 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että eläkeläisillä on tuloja, joilla he voivat elintarvikkeet ja muut tarpeet ostaa. Mutta toinen, erittäin tärkeä asia erityisesti eläkeläisille on se, että heille on palvelut. Viime vaalikaudella ja tässä aikaisempina vuosina erityisesti kuntataloutta on kiristetty ja heikennetty, ja edellinen hallituskausi erityisesti leikkasi niin rajusti, että melkein kaikki kunnat nostivat viime vaalikauden aikana veroprosentteja, korottivat maksuja, koko kuntasektori otti velkaa 7 miljardia, kävivät yt-neuvotteluja, irtisanoivat työntekijöitä ja heikensivät palveluja. Tämä oli se kehitys-suunta viime vaalikaudella. Tämän varmasti edustaja Haatainen pystyy vahvistamaan, kun on ollut Kuntaliitossa katsomassa avainpaikalta. Näin siis tapahtui, että kunnat eivät pystyneet vastaamaan siihen huutoon, mikä niille kuului, vastuun kantamista esimerkiksi vanhuksista.

Nyt tilanne on tästä aivan ratkaisevasti muuttunut. Tämä kirja, niin kuin totesin, vahvistaa kuntataloutta kokonaisuudessaan niin Kuntaliiton kuin ministeriön mukaan 39 miljoonaa. Se on kymmeneen vuoteen varmasti ensimmäinen kerta, kun näin tapahtuu, ja se on merkittävä muutos. Eli tämän takia kunnat eivät velkaannu.

Edelleen: Tänään keskustelimme Kuntaliiton johdon kanssa, ja totesimme, että kolmisenkymmentä kuntaa alentaa ensi vuodelle veroprosenttiaan. Ei ole tapahtunut vuosikymmenen sitäkään, että yksikään kunta olisi alentanut veroprosenttiaan. Eli kuntatalous on nyt vahvistunut tämän hallituksen aikana. Yt-neuvotteluja ei käydä juuri missään, ei ehkä missään. Kriisikuntia ei ole nyt tulossa yhtään. Viime kaudella niitä oli kymmenittäin. Eli tilanne kuntatalouden ja kuntien kannalta on nyt paljon parempi, ja se on eläkeläisten ja vanhusten ja lapsiperheiden kannalta erittäin arvokas asia.

19.29 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä kun puhutaan todella eläkkeistä ja niihin kohdistuvista leikkauksista ja täällä toivottiin nyt tätä suurempaa kuvaa ja sen ymmärtämistä, niin jos en nyt ihan väärin muista — kun täällä aina hallituspuolueet ovat huolissaan tästä velkaantumisesta ja syyttävät oppositiota siitä, että oppositio jotenkin velkaantuttaisi enemmän — jos muistellaan tätä kuluvaa vuotta, niin viime syksynä kun käsiteltiin valtion talousarviota, hallitus esitti, että otetaan 5 miljardia velkaa. No, nyt sitten tämän vuoden aikana täydentävissä talousarvioesityksissä sinne on tullut miljardi lisää, että 6 miljardia meni tänäkin vuonna. Ja te perustelette näitä leikkauksia sillä, että velan tarve vähenee. Tosiasiassahan se velan tarve koko ajan kasvaa. Sekin on syytä tarkentaa, että kun

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

täällä puhutaan esimerkiksi SDP:n vaihtoehtobudjetista, niin siinä otetaan velkaa vähemmän kuin hallitus ottaa. Se olisi syytä nyt kuitenkin ihan rehellisesti täällä hallituspuolueiden edustajienkin tunnustaa.

19.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Kun täällä on peräänkuulutettu talouspolitiikan vaikuttavuutta myös yksittäisten kansalaisten ja perheitten elämäntilanteeseen, niin minulla sattuu olemaan tässä nyt Nordean tammoinen arviointi, jossa arvioidaan vuodesta 2011 vuoteen 2017, miten lainsäädäntömuutokset ovat vaikuttaneet pienituloisuusasteeseen. Käytännössä tämä kuvaus näyttää aivan selkeästi sen, että pienituloisuus on pienentynyt vuoteen 2015 asti mutta pienituloisuus on monella asteella, monella mittarilla kasvanut vuoden 2015 jälkeen, elikkä tämän hallituskauden aikana pienituloisuus on kasvanut tämmöisten valtakunnallisten talousarvioprojektien kautta arvioituna.

Mutta toinen asia, jonka haluan todeta: Täällä puhutaan kuntataloudesta. On myönteistä, jos kuntataloudella menee vähän paremmin, mutta suuri ongelma hallituksella on tällä hetkellä se, että se syventää pienituloisten ihmisten köyhyyttä, nuorten ja pitkäaikaistyöttömien elämäntilannetta, ja sitä kautta se tulee meidän yhteiskunnallemme todella vaikeaksi. Kun täällä peräänkuulutettiin muun muassa pitkäaikaistyöttömyyteen puuttumista, niin olen tasan tarkkaan samaa mieltä, että siihen pitää puuttua, mutta todella surullisena katsoin esimerkiksi sitä, miten näille ihmisille kohdistetut esimerkiksi palkkatuet ensi kaudella pienenevät. Esimerkiksi koko Kaakkois-Suomeen, joka kattaa Kouvolan, Kotkan, Haminan, Lappeenrannan, Imatran, koko sen nurkkakunnan sieltä, meille tulee noin 250 palkkatukihenkilötyövuotta. Pelkästään Lappeenrannassa on tällä hetkellä 150. Mihin ne 50 koko Kaakkois-Suomen näkökulmasta asettuvat? Pelkkä Lappeenranta ja (Puhemies koputtaa) siinä muutama muu kunta ympärillä, minne 160 on sidottu. Elikkä ei hallitus myöskään puutu tähän pitkäaikaistyöttömyyteen tällä hetkellä laisinkaan.

19.32 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Edustaja Joonas Räsäselle totean, että nyt kolmannessa lisäbudjetissa on selvitys siitä ja lisäys nimenomaan näihin maahanmuuton kustannuksiin. Ne ovat lisäbudjetin mukaan viime vuonna ja tänä vuonna tulleitten osalta 820 miljoonaa, ja kun siihen sitten pannaan ne vanhat rasitteet maahanmuutosta, noin 300 miljoonaa, niin tänä vuonna maahanmuutto aiheuttaa valtiolle puhtaasti menoja 1,1 miljardia euroa. Eli miljardiluokan verran tulee valtionvelkaan tästä asiasta, kun edellisellä kaudella ei hoidettu maahanmuuttopolitiikkaa niin kuin nyt on tänä vuonna hoidettu, kiitos perussuomalaisten. Eli se selittää valtion velkaantumisen miljardin verran, ja kun otetaan se huomioon, niin silloin 5 miljardia on se velka, mikä vielä otetaan normaalitytilanteeseen nähden. Te velkaannutte kuntia 7 miljardia, valtiota viime vaalikauden aikana 20 miljardia, soitte valtion kassaa 7 miljardia ja myitte omaisuutta yli 3 miljardilla, ja korjausvelkaakin syntyi viime vaalikaudella miljardin verran, nyt sitäkin lyhennetään. Nyt kunnat eivät velkaannu, valtio velkaantuu huomattavasti hitaammin ja kassaa ei voida syödä, kun se on jo teidän toimestanne syöty. Eli tässä kyllä kertovat nämä luvut sen, kun tarkastellaan nimenomaan julkista velkaa, että tilanne on korjaantunut aivan merkittävästi. Valitettavasti sosialidemokraatit rahoittaisivat muun muassa Sitran syömällä pääomaa — sehän on kertaluonteista menoa, ja sen jälkeen se on tuhottu, jos se syödään — ja muun muassa rahoitusverolla, joka on (Puhemies koputtaa) aika utopistinen vero.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

19.34 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Kankaanniemi kertoi edustaja Räsäselle tästä tilanteesta, minkä takia on Suomen talous tällainen, niin siksi, että olemme joutuneet velkaa ottamaan lisää, maahanmuuttokustannukset ovat siinä yksi osa. Pitää olla rehellinen kuitenkin, ja edustaja Räsäseltä olisin toivonut nuoren miehen hyvällä muistilla kertomusta siitä, miten tässä todellisuudessa on käynyt, mutta tietysti, jos valikoi asioita sieltä sun täältä, niin ainahan pääsee toivottuun lopputulokseen. Ihminenhan on mestari näissä selittelyissä aina. Jokainen meistä sen hallitsee, jos haluaa.

Se asia, mikä tässä on tärkeä huomata, on se, että suunta on kääntynyt. Me emme koskaan pääse työttömyyden hoidossa — emme ikinä — sellaiselle tasolle, että meillä olisi 0 työtöntä. Meillä on rakenteellinen työttömyys. Sivistyneiden tietojen ja arvioiden mukaan noin 100 000 ihmistä ovat semmoisia, jotka ovat todella vaikeasti työllistettäviä. Hallitus totta kai yrittää. Jokainen järkävä ihminen haluaa lähimmäiselle hyvää, se kuuluu kristittyjen perusvelvollisuuksiin, se on ihan kunnia-asia. Ainoa tie eteenpäin on tietysti pyrkiä saamaan työmarkkinat toimimaan, joustavoittaa systeemejä, helpottaa työhön ottamista, ja niin edelleen ja niin edelleen. Saksa on tämän tien kulkenut, ja siellä menee hyvin. En rupea siitä enää luennoimaan, jokainen voi ottaa selvää, mitä Saksa teki. Se oli teidän sosiaalidemokraattien, liittokansleri Gerhard Schröder, joka sen teki. Kiittämättömyys on maailman palkka, hän sai potkut sen jälkeen, kun teki hyvän uudistuksen. Mutta joka tapauksessa samalla tiellä pitää meidänkin nyt kulkea: työtä mahdollisimman monelle, ja sosiaaliturvalla pidetään ihmiset mukana. Ja toivon, että siinä yhteydessä kun työttömyysturvauudistusta tehdään, jotta saadaan työttömiä töihin, niin ihan aidosti tässä maassa keskusteltaisiin siitä, että siitä työttömyyskorvauksesta, minkä ihminen saa, voitaisiin osa käyttää vaikka palkkatukena, tai mikä se nyt onkaan. Tiedän, että siihen liittyy tällaisia de minimis -sääntöjä ynnä muita, jotka rajoittavat tätä tekijää, ja myös ammattiyhdistysliikkeen asenteessa olen huomannut vähän toivomisen varaa sen suhteen. (Välihuuto sosiaalidemokraattien ryhmästä) — En tiedä sitä oikeaa termiä, nimeä, mutta toivoisin, että osa siitä työttömyyskorvauksesta, mitä se ihminen sitten saakaan, käytettäisiin palkkatukeen (Puhemies koputtaa) uuden työpaikan löytymiseksi.

Toivon, että tämä esitys menestyy.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 149/2016 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 28/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 28/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Keskustelu

19.37 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puheenjohtaja! Tämä hallituksen esitys laiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n muuttamisesta koskee eläkkeensaajien asumistukea, johon tehdään säästöesitys, ja tämä säästö ehdotetaan tehtäväksi siten, että hyväksyttävien asumismenojen enimmäismäärät, keskimääräiset asumismenot sekä lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksia koskevat euromäärät pidetään ennallaan vuonna 2017 eli ne jäävät samansuuruisiksi kuin ne ovat olleet vuosina 2015 ja 2016. Tämä esitys vähentää valtion menoja vuositasolla 6,9 miljoonaa euroa.

Pienituloisten eläkeläisten käytettävissä olevaan tuloon vaikuttaa keskeisesti asumiskustannukset ja erityisesti vuokrien taso, joka viime aikoina on noussut suhteellisen nopeasti yleiseen hintakehitykseen verrattuna. Valiokunta toteaaakin mietinnössään, että Tilastokeskuksen vuokraindexin mukaan kuluvan vuoden toisella neljänneksellä vuokrien keskimääräinen nousu oli 2,7 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna.

Valiokunta mietinnössään toteaa myös, että eläkkeensaajan asumistukea sai vuoden 2015 lopussa lähes 200 000 henkilöä ja hyväksyttävien asumismenojen enimmäismäärä ylittyy lähes joka neljännellä tuensaajalla. Tämän eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismenojen korottamatta jättämisen arvioidaan lisäävän vuonna 2017 enimmäisasumismenot ylittävien tuensaajien määrää, ja se lisää toimeentulotuen käyttöä, koska asumismenoja tulee nykyistä enemmän korvattavaksi toimeentulotukena. Samalla asumistuessa hyväksyttävä vuokrataso eriytyy vuokratasosta, joka toimeentulotukea myönnettäessä katsotaan tarpeellisen suuruseksi.

Valiokunta mietinnössään toteaa, että valiokunta katsoo, että esityksen vaikutuksia eläkkeensaajien toimeentuloon ja kokonaistilanteeseen olisi ollut hyvä esityksessä kattavammin arvioida ottaen huomioon muihin etuuksiin samanaikaisesti tehtävät muutokset. Lisäksi olisi ollut syytä arvioida esityksen vaikutukset kuntien menoihin.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 152/2016 sisältyvän lakiehdotuksen. Tästä oli äänestys, eli lakiehdotus esitettiin hylättäväksi, mutta äänestyspäätös piti hallituksen esityksen voimassa. Tähän sisältyy kaksi vastalauseetta. — Kiitos.

19.40 **Anneli Kiljunen sd**: Arvoisa herra puhemies! Hallitus aikoo jälleen heikentää kaikin heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien eläkkeensaajien tilannetta pitämällä eläkkeensaajien asumistuessa enimmäisasumismenot, keskimääräiset asumismenot sekä lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksia koskevat euromäärät ennallaan eli aiemman jäädytyksen vuoksi vuoden 2015 tasolla.

Esityksellään hallitus heikentää ensi vuonna eläkkeensaajan asumistukea noin 3,5 miljoonalla eurolla ja vuositasolla 6,9 miljoonalla eurolla. Pienituloisten eläkeläisten elinoloihin vaikuttaa tuntuvasti vuokrien nousu, joka on viime aikoina jatkunut suhteellisen nopeana yleiseen hintakehitykseen verrattuna. Tilastokeskuksen vuokraindexin mukaan tämän vuoden toisella neljänneksellä vuokrien keskimääräinen nousu oli 2,7 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Eläkkeensaajan asumistukea sai vuoden 2015 lopussa vajaa 200 000 henkilöä. Keskimääräinen tuki oli 222,72 euroa, ja tuensaajien asumismenot olivat keskimäärin 481 euroa. Tuki kattoi keskimäärin 46 prosenttia asumismenoista. Enimmäismäärän ylittää noin 23 prosenttia eli noin 46 300 eläkkeensaajan asumistuen saajaa.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen lisännee edelleen enimmäisasumismenot ylittävien tuensaajien määrää ja toimeentulotukimenoja. Käytännössä eläkkeensaajan asumistukea saavat ihmiset ovat eläkeläisistä heikoimmassa asemassa arjen toimeentuloa ajatellen. Heidän toimeentuloaan heikentävät merkittävästi myös muut hallituksen jo aiemmin tekemät ja ensi vuodelle suunnittelemat etuuksien leikkaukset. Pahimmillaan eläkkeensaajan taloudellisen tilanteen vaikeutuminen ja asumistilanteen epävarmuus heikentävät hyvinvointia ja toimintakykyä ja lisäävät kustannuksia sosiaali- ja terveystaloudessa.

Asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen, vaikka sen pitäisi toimia viimesijaisena apuna. Emme voi hyväksyä sitä, että markkinoilla nousevia asumiskustannuksia yritetään hillitä leikkaamalla asumistuen saajien etuutta. Asuntopolitiikkaa ja asumisen tukijärjestelmiä on kehitettävä suunnitelmallisesti osana kestävästä yhteiskunnasta ja turvattu kohtuuhintainen asuntotuotanto.

Edellyttämme, että hallitus peruu esittämänsä säästöt eläkkeensaajien asumistukeen. Tästä syystä tulemme ehdottamaan toisessa käsittelyssä, että tämä lakiehdotus hylätään.

19.43 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on nyt jo vaikka kuinka mones hallituksen lakiesitys, joka lisää eläkeläisköyhyyttä ja pienituloisten ikäihmisten ahdinkoa. Kun näitä tulee näin peräjälkeen, niin toivottavasti hallitus lopultakin ymmärtäisi, miksi lakiesitysten yhteisvaikutusten arviointi on niin tärkeää tehdä.

No, näiden lakien yhteisvaikutusten arviointien puutteiden lisäksi tässäkin lakiesityksessä myös vaihtoehtokustannukset ovat jääneet kokonaan laskematta. Tämäkin lakiesitys lisää toimeentulotukimenoja, eli hallitus kuvittelee säästävänsä mutta ei huomioi, että nämä säästöt siirtyvät toisaalle, esimerkiksi toimeentulotukimenoihin.

Toisaalta, arvoisa puhemies, tässä lakiesityksessä on eettisesti hyvin arveluttavaa, että markkinoilla nousevia asumiskustannuksia yritetään hillitä leikkaamalla asumistuen saajien etuuksia. Tämän hallituksen keinovalikoimassa on keskeisellä sijalla laittaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat kansalaiset maksamaan mitä moninaisimmat yhteiskunnalliset ongelmat samalla, kun annetaan verohelpotuksia rikkaille. Asumiskustannuksia tulee hillitä, mutta niitä tulee hillitä toisilla keinoilla eli turvaamalla muilla tavoin kohtuullinen asuntotuotanto, ei ottamalla pienituloisten eläkeläisten pienistä tuloista.

19.45 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Valiokunnan käsittelyn vastalauseessa todetaan aivan oikein, että asumistuen keskeinen ongelma on hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. On selvää, että erityisesti kasvukeskuksissa vuokralla asuvien eläkeläisten asumistuen ja markkinavuokrien välillä on olemassa ristiriitaa.

Vetoankin voimakkaasti sosialidemokraatteihin, että vaikuttaisitte puolueen jäsenkirjalla toimiviin ammattiliittotovereihinne liitoissa, että VVO:n kaltainen verottomien osinkojen rosvoisuus loppuisi ja VVO jo ihan perinteiden ja omistajiensa perinteiden takia ottaisi moraalien kauniiseen käteen ja luopuisi vuokrien jatkuvasta korottamisesta ja asumistuella rahastamisesta. Jos suuret toimijat, kuten VVO ja sen yleishyödylliseksi määritellyt omistajat, tinkisivät jonkun vuosittain saamansa verottoman osinkomiljoonan liittoa kohden, niin vuokria voitaisiin alentaa. Joku on laskenut, että jos liitot tyytyisivät 8:nkin prosentin vuosittaiseen hyvään tuottoon, vuokria voitaisiin alentaa jopa sadoilla euroilla per vuokra-asunto. Tämä helpottaisi heti markkinoita, ja kuplalle paisuneet vuokrien markkinahinnat

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

laskisivat. Tämä auttaisi pienipalkkaisia työntekijöitä ja eläkkeensaajia. Ei sekään voi olla kestävä ratkaisu, että valtio vain korottaa asumistukea loputtomasti ja yleishyödyllisten asutussijoittajien verottomat voitot vain kasvavat.

19.46 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Tämä on varmasti sitä edustaja Hoskosen äsken kertomaa osaa hallituksen valitsemasta linjasta, eli leikataan kaikkein pienituloisimmilta ja leikataan eläkeläisiltä asumisesta, joka kuitenkin on kaikkien perusoikeus. Niin kuin tässä on moneen kertaan todettu, nämä monet leikkaukset kohdistuvat nyt samoihin henkilöihin ja tulevat kyllä lisäämään sekä toimeentulotuen käyttöä että köyhyyttä eläkeläisten keskuudessa.

Mutta on toki totta se, että meidän täytyisi pystyä miettimään tätä meidän asumistukijärjestelmäämme. Meiltä puuttuu valtavasti kohtuuhintaisia asuntoja ympäri Suomen. Usein puhutaan, että niitä puuttuu kasvukeskuksista, mutta kyllä niitä puuttuu ihan kaikkialta. Kun alle 15 000 asukkaan kuntien sosiaali- ja terveysjohtajilta kysyttiin, niin kolmasosa heistä totesi, että heidän kunnassaan on pulaa kohtuuhintaisista asunnoista.

Tällä hetkellä asumistukea käyttää 15 prosenttia väestöstä eli yli 800 000 henkeä saa asumistukea ja vuokralla asuvista suomalaisista jo yli 60 prosenttia saa asumistukea jossain muodossa. Meidän täytyy yhteisesti miettiä, kuinka asumistukea voidaan uudistaa niin, että asumistuen kokonaiskustannukset eivät nouse niin kohtuuttomasti, että emme pysty siitä huolehtimaan. Sikäli kyllä suoraan kotitalouksille suunnattu tarveharkintainen asumistuki muotona kohdentuu erittäin hyvin, ja sinänsä se on hyvä tapa asumista tukea, mutta kysymys on siitä, miten me huolehdimme siitä, että kohtuuhintaisia asuntoja on riittävästi kaikille, (Puhemies koputtaa) jotta ylikysynnän vuoksi vuokrat eivät nouse.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 152/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2016 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 16/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 138/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2016 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 19/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 165/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Maahanmuuttovirastosta annetun lain 2 §:n ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 131/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 21/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.50 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksen pihvinähän oli kahden tällä hetkellä sisäministeriön alaisuudessa toimivan valtion vastaanottokeskuksen yhdistäminen Maahanmuuttovirastoon, puhutaan siis Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskuksista. Tämähän oikeastaan on linjassa jo siinä pitkässä kehityksessä, jossa maahanmuuttoon liittyviä asioita, niin toiminnallisia asioita kuin myös erilaisia vastuuasioita, on siirretty Maahanmuuttovirastoon, ja näin virastosta yhä enenevässä määrin tulee kokonaisvaltainen toimija maahanmuuton kentällä, ja tätäkin esitystä voi tältä osin pitää varsin perusteltuna.

Valiokunta on tässä hyvin perustellun mietinnön jälkeen laatinut, ja oikeastaan puuttuisin vain kahteen yksityiskohtaan, mitkä on varmaan syytä tässä tuoda ilmi.

Ensimmäinen liittyy siihen, että — niin kuin kaikissa organisaatiouudistuksissa, kun organisaatioita yhdistetään — on selvää, että kun siellä harmonisoidaan esimerkiksi henkilöstön palkkoja, niin tässä yleensä harmonisointi tapahtuu ylöspäin. Tältä osin tämä noin 50 000 eurolla tulee nostamaan myös sitten kustannuksia, mutta se pystytään Maahanmuuttoviraston budjetin sisällä hoitamaan.

Toinen asia, mihin puuttuisin, on se, että nyt kun sitten näiden vastaanottokeskusten henkilöstö siirtyy Maahanmuuttoviraston alaisuuteen, työsuhteet muuttuvat virkasuhteiksi. Tätä ehkä voi hieman ihmetellä, että onko aina perusteltua, että kaikissa tehtävissä esimerkiksi Maahanmuuttovirastossa on käytössä valtion virkasuhde, vai olisiko ehkä tarkoituksenmukaisempaa tulevaisuudessa, jos siellä voitaisiin myös sitten työsuhteessa toimia. Tällä hetkellä asiantuntijat ovat sitä mieltä, että tämä ainoastaan yhtä palvelussuhdetta käyttämällä onnistuu paremmin, mutta tulevaisuudessa olisi varmaan syytä myös miettiä tätä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 131/2016 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla

Hallituksen esitys HE 168/2016 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 13/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 168/2016 vp sisältyvien 1.-12. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä

Hallituksen esitys HE 109/2016 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 14/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 109/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 194/2016 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 15/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 194/2016 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi

Hallituksen esitys HE 111/2016 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 12/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 12/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.54 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa puhemies! Nuorisolain valmistelu on ollut pitkä prosessi, jossa otettiin mukaan avoimesti Suomen nuorisotyön, -toimen ja nuorisotyöpolitiin-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kan toimijat ja ennen kaikkea nuoret itsensä. Myös nuorisotyön kanssa yhteistyötä tekevien ammattiliittojen aktiivisuutta lain sisällön tuottamisessa täytyy kiittää.

Sivistysvaliokunnan lausunnossa korostuu nuorten kuulemisen tärkeys ja monialaisen yhteistyön tärkeys. Suomalaisia lapsia ja nuoria koskeva palvelujärjestelmä on tällä hetkellä varsin sirpaleinen, ja se vaatii organisointia järkeväksi kokonaisuudeksi, jotta se todella tavoittaisi mahdollisimman monet nuoret. Monialaisella yhteistyöllä on vaikutuksensa myös hyvin tärkeään etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan ja siihen, että nuoret pääsisivät todella tarvitsemiensa palvelujen pariin juuri oikeaan aikaan.

Nuorisolain avulla pyritään osaltaan turvaamaan se, että nuoristamme kasvaa ympäristöä, elämää ja monikulttuurisuutta arvostavia aikuisia.

19.55 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteet ovat hyvät ja erittäin kannatettavat, ja sivistysvaliokunta on tehnyt hyvää työtä mietintöä laatiessaan. Kiitos tästä kuuluu ihan koko valiokunnalle. Erityisen tyytyväinen olen lausumaehdotukseen, joka on yhdessä siellä laadittu ja jossa edellytetään opetus- ja kulttuuriministeriön arvioivan maakuntia ja sote-palveluja koskevien uudistusten vaikutuksia nuorisotyöhön ja varmistavan myös jatkossa nuorisolain tavoitteiden toteutumisen niin kunnan kuin maakuntienkin tasolla. Tämän lausuman hyväksyminen varmistaa asian seurannan seuraavien kriittisten vuosien aikana, kun kuntien toiminnassa tulee tapahtumaan suuria muutoksia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on mietinnössä hyvin kiinnittänyt huomiota myös siihen, että lapsia ja nuoria koskeva palvelujärjestelmä on usein kovin sirpaleinen ja se estää tavoittamasta kaikkia nuoria. Tästä kärsivät erityisesti erityisen paljon apua ja palvelua tarvitsevat nuoret, jotka jäävät helposti palvelujen ulkopuolelle. Tulevien uudistusten myötä haasteet palvelujen integroimiseksi kasvavat edelleen, ja siksi asiaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tämä on hyvin huomioitu myöskin sivistysvaliokunnan mietinnössä.

Arvoisa puhemies! Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat jatkossakin kunnan perustehtäviin ja myös vastuuseen. Olenkin iloinen, että sivistysvaliokunta on tehnyt selkeän kannanoton, että kunta kantaa vastuuta jatkossakin nuorisolain puitteissa ja laajemminkin erityisesti nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi tarkoitetuista toimista, esimerkiksi nuoriso- ja yhteisötakuun toteuttamisesta. Mielestäni tämä on erittäin hyvä linjaus.

19.58 Ilkka Kantola sd: Kunnioitettu herra puhemies! Käsittelyssä on nuorisolaki, jonka kohderyhmänä on 1,8 miljoonaa suomalaista. Mistään täsmäläistä ei siten ole kysymys, vaikka arkijärjellä voisi kuvitella lain nimen siihen viittaavan. Laissa on pitäydytty määritelmässä, jonka mukaan nuoria ovat kaikki alle 30-vuotiaat. Tämä ikärajakysymys herätti jonkin verran keskustelua lakiehdotuksen käsittelyssä, mutta valiokunta ei lähtenyt esittämään tähän muutosta. Ehkä keskustelu joskus taas jatkuu.

Nuorisolain kohderyhmän ollessa kuvatulla tavalla laaja on selvää, että lailla voidaan vaikuttaa erittäin merkittävään osaan yhteiskunnan perustaa. Laki ohjaa kuntien toimintaa ja kunnissa tehtävää nuorisopolitiikkaa, joiden keskeinen tehtävä on antaa lapsille ja nuorille edellytyksiä aktiiviseen kansalaisuuteen ja mahdollisimman täyteen osallisuuteen yhteiskunnassa. Lain kokonaisvaltaisuutta kuvaa hyvin se, että mukaan on otettu säännökset nuorten työpajatoiminnasta, joka on osoittautunut yhdeksi tärkeäksi nivelvaiheen toiminnaksi nuorten siirtyessä osattomuudesta osallisuuteen, osaamattomuudesta osaamiseen, syrjään heitetystä aktiiviseen toimintaan.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Valiokunnan kuulemista asiantuntijoista eräät pitivät valitettavana, että lain tavoitteista on voimassa olevaan lakiin nähden jätetty pois sosiaalinen vahvistaminen. Juuri työpaja-toiminnan ja etsivän nuorisotyön näkökulmista nuoren sosiaalinen vahvistaminen on keskeinen tavoite. Asiantuntijoiden mielestä sosiaalisen vahvistamisen sisällyttäminen tavoitteisiin huomioisi paremmin heikommassa asemassa olevat nuoret sekä arjen elämänhallinnan ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistumisen, jotka nyt jäävät puuttumaan kirjatuista tavoitteista.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan epäsuorasti sosiaaliseen vahvistamiseen tavoitteena, kun siinä puhutaan nuorille suunnatuista toimenpiteistä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa nuori sellaisten palveluiden ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille — kaikki tärkeitä asioita. Ehdotuksen 13 §:ssä todetaan työpajatoiminnan tarkoituksena olevan parantaa nuoren elämänhallintataitoja, edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuuttaan yhteiskunnassa.

Sivistysvaliokunnan tulkinta on, että vaikka sosiaalinen vahvistaminen terminä puuttuu kirjatuista tavoitteista, itse asia sisältyy keskeisenä tavoitteena uuteen nuorisolakiin ja sen tulee olla keskeistä myös kaikessa nuorten parissa tehtävässä työssä. Yksinäisyys, avuttomuus, syrjään ajautuminen, koulutuksen ulkopuolelle putoaminen ja työttömyys ovat kaikki niitä riskejä, joiden torjumiseen tarvitaan lapsen ja nuoren sosiaalista vahvistamista.

Arvoisa puhemies! Jaan vakavan huolen, joka nousi esiin asiantuntijakuulemisessa liittyen vireillä olevaan historiallisen laajaan sote- ja maakuntauudistukseen, johon täällä jo edustaja Mäkisalo-Ropponen viittasi. Me kysymme: Miten tulevat uudistukset tulevat vaikuttamaan omalta osaltaan siihen laajaan kokonaisuuteen, jossa nuorisotyö yhtenä alana pyrkii edistämään nuorten sosiaalista vahvistumista ja osallisuutta? Miten järjestyy kuntien ja tulevien maakuntien viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyö? Miten tapahtuu ohjautuminen palveluihin, jos kokonaisuus jatkossa sirpaloituu? Miten käy koulujen oppilashuollon, kuraattoritoiminnan, terveydenhuollon, jos perustason sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät maakuntien yhtiöihin? Näitä kysymyksiä pohditaan myös muun lainsäädännön yhteydessä. Palvelujen keskittäminen maakuntiin saattaa heikentää nuorten mahdollisuutta tulla kuulluksi. Tästä pitää huolehtia, että nuoret jatkossakin tulevat kuulluksi, vaikka rakenteet muuttuvat.

Varhaiskasvatusta, nuorisotyötä ja perusopetusta voidaan mielestäni pitää osana laajempaa kokonaisuutta, johon kuuluvat myös sosiaali- ja terveyspalvelut. Kaikissa näissä on viime kädessä kysymys voimaannuttamispalveluista, empowerment service. Kansalaisen vahvistumisen ja selviytymisen kannalta olennaista yhteiskunnassa on, että kaikissa voimaannuttamispalveluissa, empowerment service, toimitaan samaan suuntaan. Ratkaisevan tärkeää on, että yhteistyö on saumatonta ja että toimijoiden väliin ei jää aukkoja, joihin yksittäinen kansalainen, nuori, putoaa ja hukkuu.

20.02 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt todella käsitellään merkittävää lakia, joka vaikuttaa 1,8 miljoonaan suomalaiseen, ja vaikka en enää itse olekaan tämän lain soveltamisen piirissä, on paikallaan siitä muutama huomio todeta:

Ehkä ensimmäinen, mihin myös edustaja Mäkisalo-Ropponen ja edustaja Kantola puutuivat, on todella se, että tässä mietinnössä hyvin korostetaan kunnan roolia niin nuoriso-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

työn kuin myös nuorisopolitiikan toimijana. Erittäin keskeistä on se, että vastuu nuorten työllisyydestä ja työttömyyden ehkäisystä hyvin selkeästi kuuluu myös kunnalle. Tästä päästäänkin siihen, että nyt kun todella näitä historiallisia uudistuksia, niin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta kuin maakuntauudistusta, tehdään ja samaan aikaan pohditaan myös tulevaisuuden kuntaa, niin tässä tulevaisuuden kunnan pohtimisessa, missä tämä parlamentaarinen työ on myös käynnissä, olisi syytä nyt ottaa tämä nuorisotakuun ja yhteiskuntatakuun sisällyttäminen paljon voimallisemmin myös kunnan tehtäviin, koska pitkältihän tässä kokonaisuudessa heikoimmat kohdat ovat tulleet siitä, että kukaan ei ole ottanut sitä vetovastuuta paikallisesti nuorten työllisyyspolkujen löytämiseksi, ja se on ensisijaisesti juuri kunnan tehtävä, ja tätä tulee vahvistaa. Tämä sopii myös hyvin siihen pohdintaan, kun laajemminkin olemme käyneet tässä salissa läpi sitä, että kunnan roolia työllistymisessä pitäisi kasvattaa, ja nämä työllistämispalvelutkin tulisi tulevaisuudessa mielestäni siirtää kuntien vastuulle.

Toinen hyvä esimerkki tästä laista, missä tämä parantuu nykytilaan verrattuna, on todella se, että tunnustetaan myös tämä nuorten työpajatoiminta ja se, miten se on menestyksellä toiminnut, ja se ihan laissa otetaan huomioon. Toivon mukaan sitä toimintamallia myös yhä enenevässä määrin kehitetään tulevaisuudessa.

20.05 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Nuorisolain tavoitteena olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Kaikki edellä mainitut tavoitteet ovat hyvin kannatettavia ja tarpeellisiakin ottaen huomioon nuorten nykyään kohtaamat epävarmuudet, eriarvoistumiskehityksen ja nuorten syrjäytymisvaaran. Yhteiskuntamme toimivuuden kannalta onkin ensiarvoisen tärkeää, että nuorista kasvaa vastuuntuntoisia ja aktiivisia kansalaisia.

Hallituksen esitys on perustunut hyvin laajapohjaiseen valmistelutyöhön. Asiantuntija-kuulemisissa kiitosta saivat nuorten kuuleminen, monialaisen yhteistyön edistäminen nuorisotyössä ja tasa-arvon korostus nuorten keskuudessa. Monialaista yhteistyötä voidaan kuitenkin vahvistaa entisestään esimerkiksi viranomaisten, kirkon ja seurakuntien osalta. Kirkko ja seurakunnat ovat huomattavia nuorisotyön toimijoita ja kuntien keskeisimpiä kumppaneita lapsi- ja nuorisotyössä. Esimerkiksi rippikouluun ja isostoimintaan osallistuu vuosittain lukuisia nuoria. Seurakunnilla on myös tärkeä rooli nuorten pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden integroimisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Olisikin syytä ottaa seurakunnat entistä vahvemmin huomioon nuorisolaissa ja yhteistyökumppaneina nuorisotoiminnassa.

Ja muutama seikka näistä pykälistä. Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa: Perustuslakivaliokunta lausui myös tästä asiasta, ja perustuslakivaliokunnan kannan mukaan yhtä sanamuotoakin muutettiin. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentissa lievennetään järjestäjän oikeutta velvoittaa nuori esittämään huumausainetestiä koskeva todistus oikeudeksi pyytää nuorta esittämään todistus. Vastaavasti pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että huumausainetestiä koskevan todistuksen pyytamisestä on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle. Jos alaikäinen nuori on huumausaineiden kanssa tekemisissä, on tärkeää, että myös vanhemmat saavat sen tiedon. Pykälän 3 momenttiin valiokunta ehdottaa lisättäväksi pykälän perusteluja vastaavan selventävän virkkeen, jonka mu-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

kaan, jos nuorten työpajatoiminnan järjestäjä ei saa pyytämäänsä huumausainetestiä koskevaa todistusta ja nuorelle on suunniteltu 1 momentin mukaisia tehtäviä, nuoren valmennussuunnitelmaa ja 13 §:ssä tarkoitettua sopimusta voidaan tarkistaa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi esitettiin lausumaehdotus: opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää maakunta- ja sosiaali- ja terveystieteiden uudistusten vaikutusta nuorisotyöhön sekä varmistaa nuorisolain tavoitteiden toteutumisen.

Kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esitys on hyvä, ja olen erittäin tyytyväinen siitä, että nuorisolaista on tehty todella nuoria palveleva laki. Toivottavasti se myös pystyy vastaamaan nuorten syrjäytymiseen ja eriarvoistumiskehitykseen. — Kiitos.

20.09 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuolla kun aiemmassa puheenvuorossa viitattiin siihen, että tässä laissa pyrittäisiin monikulttuurisuuteen, niin minun piti oikein tarkistaa tämä terminologinen kysymys. Elikkä kyllä se pieni ero tässä lakiesityksessä on, että tässä ei niinkään pyritä monikulttuurisuuteen vaan kulttuurien moninaisuuteen ja kansainvälisyyteen, jotka ovat käsitteinä aivan eri asia kuin monikulttuurisuus, joka on enemmänkin tietyn tyyllisyyden ideologia. Mielestäni on erinomaista, että hallitus johdonmukaisesti tässäkin lakiesityksessä pyrkii eroon siitä, että tätä monikulttuurisuus-termiä käytetään näihin muihin tavoitteisiin.

20.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Nuorisolakikeskustelu on ollut mielenkiintoista, ja isosta asiasta on kyse, nuorten kuulemisesta, myös siitä, että näitä palveluita nuorten keskuudessa pystytään kehittämään entistä paremmiksi tulevaisuudessaakin. Nuorisovaltuustot ovat yksi tällainen keskeinen toimija tässä nuorten kuulemisessa, ja itse pidän välttämättömänä, että lain mukaisesti nyt kaikki kunnat nämä laittavat lain vaatimalla tavalla toimintaan. Maakuntaudistuksen myötä on tulossa myös maakunnalliset nuorisovaltuustot, ja toivottavasti ne saadaan myös omalta osaltaan toimimaan tehokkaasti, niin että myös tässä maakunnallisessa toiminnassa nuorten kuuleminen tulee toteutumaan.

Maakuntaudistus tulee merkittäväällä tavalla uudistamaan myös nuorten palveluita, ja haluan tässä keskustelussa nostaa esille toiveeni siitä, että kun sosiaali- ja terveystieteiden kunnista siirretään maakuntien hoidettavaksi, niin siitä huolimatta nuorten palvelut eli kouluterveydenhoito, koulukuraattorit, koulupsykologit säilyisivät myös jatkossa siellä kuntien vastuulla. Olisi erittäin tärkeää, että tämä yhteys koulun ja kouluterveydenhuollon, kuraattoreiden ja koulupsykologien välillä ei katkeaisi, ja toivon, että tätä sote-uudistusta nyt tehtäessä tämäkin nuorille erittäin tärkeä asia otetaan vielä huomioon.

20.11 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli syyskuussa 42 300. Suuri luku kertoo suomalaisen yhteiskunnan ja politiikan rakenteellisesta välinpitämättömyydestä nuoria kohtaan. Erityisesti nuorten työllisyys on suhdanneherkkää ja työttömyysriski suurempi kuin aikuisväestöllä. Talouden puristuksessa yritykset lopettavat rekrytoinnit ja vähentävät määräaikaista työntekijöitä ja sijaisia, mikä vaikuttaa erityisesti nuoriin. Nuoret itse pitävät ensimmäisen työpaikan saamista kaikkein vaikeimpana, sillä työnantajat haluavat ottaa töihin heitä, joilla on jo työkokemusta.

Kaupungit ja kunnat ovat suuressa roolissa kesätyöntekijöiden palkkaajina. Tämän uudenkin nuorisolain mukaan nuorisotyö ja nuorisopolitiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toi-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

von, että kuntien valtuustot lisäävät talousarvioihinsa vuodelle 2017 määrärahoja 15—25-vuotiaiden nuorten palkkaamiseksi kesätöihin. Erityisesti ensi vuosi on henkisesti tärkeä vuosi, kun juhlimme 100-vuotista Suomea. Juuri ensi vuonna nuoret tarvitsevat superannoksen positiivista erityiskohtelua. Sekä kuntapäättäjien että meidän täällä eduskunnassakin tulee ymmärtää, että pelkät huolestuneet puheet eivät auta nuoria. Sanan pitää muuttua lihaksi, rahaksi. Rakenteellinen välinpitämättömyys vain syvenee, jos toimitaan vain talouden ehdoilla ja liike-elämän logiikan pohjalta. Nuoret kokevat työpaikan saamisen olevan kulttuurisesti hyväksyttävän elämän ehto ja että työllistyminen on saavutus kohti aikuisuutta ja itsenäistymistä. Nuorten elämä on tässä ja nyt. Heitä ei voi vaatia odottamaan viittä vuotta aikojen parantumista.

Arvoisa puhemies! Jokaisella suomalaisella on perustuslaillinen oikeus työhön. Tämä edellyttää julkiselta vallalta toimenpiteitä ihan joka tasolla. Kuntien ja kaupunkien on oltava aktiivisia, sillä ne tarvitsevat nuorten rohkeutta, näkemyksellisyyttä ja uudistusvoimaa. Kunnissa on paljon erilaisia tehtäviä, joihin kesätyöntekijöitä tarvitaan. On puistojen ja alueiden hoitoon liittyvää ulkona tapahtuvaa työtä ja ihmisten kanssa tehtävää työtä päiväkodeissa, vanhusten ja vammaisten palveluasunnoissa sekä vaikka mitä muuta järkevää tekemistä. Nuoret toivovat kesätyöpaikoilta palkan lisäksi perehdyttämistä ja ohjausta. Työyhteisöjen vastuulla on näyttää nuorille esimerkkiä, kuinka tehdään töitä ahkerasti palkkansa eteen. Nuorilta ei saa karista usko työelämän pelisääntöihin ja johdonmukaisuuteen.

Maankuulu edesmennyt mikkeliäinen sotaveteraani Hannes Hynönen sanoi viisaasti: "Ihmisellä pitää olla työ. Jos joutuu joutilaana olemaan, tulee kaikki muu ilkeys mieleen. Siinä menee ihmisnuoret harhaan ja erehtyy tekemään virheitä, joita eivät muuten tekisi." Nämä Hanneksen osuvat sanat toivon eduskunnan ja kaikkien Suomen kuntien muistavan. Nuorten työ nuorentaa Suomen.

Arvoisa puhemies! SDP:n vaihtoehtobudjetissa ehdotetaan, että itsenäisyyden juhlavuoden kunniaksi kaikille nuorille taataan kesätyö ja että itsenäinen Suomen valtio ottaisi aloitteen haastekampanjassa, johon kutsuttaisiin mukaan yritykset, järjestöt ja kaikki Suomen kunnat, ja että ne sitoutuisivat palkkaamaan vähintään kahdeksi viikoksi töihin nuoria. Kaupat ja muut jo ennestään merkittävät kesätyöllistäjät haastetaan lisäämään väkeä 10 prosentilla. Valtio täyttäisi oman velvoitteen 10 miljoonan euron kesäduunirahoituksella mutta myös edistämällä työturvallisuus- ja hygieniapassien saamista ja raivaamalla lainsäädännön esteitä. Lisäksi esitämme vaihtoehtobudjetissamme sitä, että nuoria työllistettäisiin Metsähallituksen luontopalveluiden tehtäviin kansallispuistoihin ja retkeilyalueille 2 miljoonan euron lisämäärärahan turvin. Suomalainen luonto on myös suomalaisten nuorten tulevaisuus. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 111/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 198/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 31/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 198/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Lakialoite laiksi perusopetuslain 6 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 81/2016 vp Tiina Elovaara ps ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

20.18 **Tiina Elovaara ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiusaaminen on vakava ongelma, johon on puututtava paremmin. Kiusaaminen aiheuttaa tuskaa, jota on vaikea kuvailla sanoin. Se vie ihmiseltä arvon ja itseluottamuksen — asiat, joita jokainen tarvitsee elämäänsä peruspilareiksi. Nykyään viimeiseksi ratkaisuksi vaikeissa tilanteissa on nähty oppilaan siirtäminen toiseen kouluun. Lähtijä on uhri. Miksi kiusattu joutuu vaihtamaan koulua? Haluan kyseenalaistaa tätä ajattelua. Se asettaa vaikeassa asemassa olevan uhrin kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa hän pakenee täysin uuteen sosiaaliseen ympäristöön.

Arvoisa rouva puhemies! Laadin lakialoitteen, joka antaa kunnille mahdollisuuden puuttua paremmin ja oikeudenmukaisemmin vakaviin kiusaamistapauksiin kouluissa. Aloite helpottaa kiusaamisella erityisen vakavaa henkistä tai fyysistä haittaa toiselle oppilaalle aiheuttavan oppilaan siirtämistä toiseen kouluun. Tavoitteena on varmistaa paras mahdollinen toteutuminen turvallisesta oppimisympäristöstä. Muutos lähettää viestin, jonka mukaan kiusaamista harjoittava oppilas voi myös olla osapuoli, joka joutuu tarvittaessa vaihtamaan koulua. Tällä viestillä on kiusaamista ennalta ehkäisevä vaikutus, ja se ilmaisee entistä selkeämmin valtiiovallan kantaa kiusaamiseen. Muutoksesta hyötyy myös kiusaaja, kun kiusaamiskierre saadaan kunnolla katkaistua. Nykyiset kurinpitotoimet ovat usein riittämättömiä eivätkä korjaa uhrille aiheutunutta vahinkoa. Kiusattu ei saa riittävää suojaa.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että kiusatun kokemus korjaavista toimista antaa selkeän tunteen arvostuksesta ja kuulumisesta yhteisöön. Se on viesti asian vakavasti ottamisesta ja toimenpiteenä katkaisee trauman kehittymisen. Koulun vaihto antaa kiusaajalle viestin korjata ajattelua, arvoja, asenteita ja käyttäytymistä. Kiusaajan myönteisen tulevaisuuden kannalta toimien selkeys ja tehokkuus voivat olla hyvän elämän edellytys ja tae. Kyse ei ole kurinpitotoimesta. Tätä toimenpidettä sovelletaan myös uhriin. Koulun vaihto

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

on ratkaisutapa, koska sitä voidaan soveltaa sekä kiusatun että kiusaajan kohdalla. Se on oppilaiden välisen konfliktin lopettava toimenpide.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei ole kiusaajia vastaan, tämä on kiusattujen puolesta. Toivon, että lakialoite saa valiokuntakäsittelyssä kannatusta ja siitä seuraa toimenpiteitä kiusattujen auttamiseksi.

20.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olen itse yksi edustaja Elovaaran lakialoitteen yli sadasta allekirjoittajasta, ja asia on erittäin suuri.

Tein itse lakialoitteen, jonka tänään tulen seuraavassa asiakohdassa uusimaan, jo muutama vuosi sitten, ja olen itse siis koulutukseltani opettaja, ja aikanaan tein opettajantyötä niin erityiskoulussa, yläkoulussa kuin alakoulussakin, ja kiusaamisen suhteen pyrin opettajana olemaan mahdollisimman aktiivinen. Muistan, että kun tein tuon lakialoitteen, jonka tänään tulen esittelemään, niin minulle sanottiin, että meillä on muita keinoja ratkaista nämä ongelmat. Sen lakialoitteen tekemisestä on aikaa kulunut, se lakialoite ei ole tullut voimaan, mutta ei meiltä kiusaaminen ole näillä muilla toimenpiteillä loppunut.

Otin muutamia lehtiartikkeleita aivan tästä viime ajoilta.

Tässä on esimerkiksi uutinen marraskuun 15. päivästä tältä vuodelta, "Kiusatun 8-vuotiaan elämä muuttui painajaiseksi — Poikaani potkittiin, lyötiin ja uhkailtiin, kaveritkin kaikkosivat": "Yhtenä iltana nukkumaan mennessä toisella luokalla oleva poikani purskahdi itkuun ja kertoi miettivänsä kouluun tullessa, että toivottavasti kiusaajat eivät ole siellä odottamassa, kuten he olivat olleet odottamassa viikon jokaisena päivänä. Poikaani kytätään koulumatkoilla, odotellaan, milloin tulee kouluun. On heitelty reppua niin, että repussa olleet silmälasit ovat hajonneet. He ovat odottaneet aamulla koulun portilla ja kiusasivat. Eräänä aamuna poika vaatteita pukiessaan kertoi, että joutuu miettimään aina eri reitin, mitä kautta menee kouluun, jotta ne kiusaajat eivät tulisi vastaan. Hän sanoi, että se sattuu, kun he tönivät, ja ne tulee selän takaakin kimppuun ja haukkuvat. Näin äiti muistelee syksyn tapahtumia." Siinä todetaan myös: "Meillä ovat Kiva Koulu -koordinaattorit selvittäneet asiaa syksyn aikana yhteistyössä opettajien, erityisopettajan ja äidin kanssa. Kiusaamista ei ole saatu loppumaan, mutta sitä on selvitetty koko ajan."

Kun sanottiin, että meillä on keinot puuttua näihin tapahtumiin, niin tässä on yksi osoitus siitä, että minunkin sinänsä kannattamallani ja hienolla Kiva Koulu -hankkeella kiusaaminen ei ole loppunut. Kiusaamistapauksen selvittämistä on hankaloittanut tapahtumien sijoittuminen koulun ulkopuolelle. "Hän kertoi, että kiusaajat ovat sanoneet, että jos kerrot tästä, niin sinulle käy tuplasti pahemmin."

Keskusteluun tästä samasta uutisesta otti osaa myös yksi koulukiusaamisen ehkäisyn tienraivaaja, rehtori Jari Andersson, ja hän totesi, että miksi koulu ei saa puuttua kiusaamiseen koulumatkoilla. Ja rehtori Jari Anderssonin hätähuuto kuului: "Järjetöntä, lainsäätäjät eivät tajua kouluelämästä mitään." No, onneksi meitä on sentään kourallinen täällä salissa niitä, jotka tuntuvat ymmärtävän tästä jotain. Mutta olen huolissani siitä, että nämä toimenpiteet eivät ole johtaneet tulokseen. "Koulun henkilökunnalla on lain mukaan velvollisuus ilmoittaa koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta vanhemmille, mutta lain mukaan tapaukseen ei saisi puuttua." Andersson kysyikin, miten voidaan ilmoittaa, kun tapahtumaan ei saa puuttua. "Lasten maailma ei rajoitu siihen koulun piha-alueeseen. Opettajalla ja rehtorilla kuuluisi olla oikeus puuttua koulumatkalla tapahtuviin kiusaamisiin", Andersson jatkoi. "Parhaat asiantuntijat ovat poikkeuksetta opettajat, ne läsnäolevat. Meillä voi olla

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

koulussa vaikka satatuhatta kuraattoria ja psykologia, mutta jos syytä ei poisteta ja hoideetaan vain seurauksia, niin tilanne on ihan järjetön", hän toteaa.

Toisessa tarinassa Maria toteaa, että koulukiusaaminen johti hänen kohdallaan viinaan, viiltelyyn ja väkivaltaan. "Mariaa kiusattiin lähes koko peruskoulun ajan. Henkistä pahaa oloa helpottivat alkoholi ja viiltely. Kolkuteltuaan joitakin kertoja kuoleman portteja Maria päätti muuttaa elämänsä suunnan lopulta. Kerran kamppaamisen myötä Marian jalka vääntyi niin, että hän joutui olemaan pari päivää pois koulusta. Kun kiusaajat vetivät tuolin Marian alta, tämän häntäluu murtui. Mariaa uhkailtiin, hänet suljettiin kokonaan ryhmän ulkopuolelle. Kaikki perheet eivät kuitenkaan edes vaivautuneet paikalle, kun tilannetta selvitettiin. Rikosilmoituksen tekemisestä ei ollut myöskään apua, kiusaajat eivät tunnustaneet tekojaan. Lopulta rehtori ilmoitti vanhemmille, että hänet siirretään toiseen kouluun suorittamaan yläaste loppuun." Eli kiusaamisen uhri siirrettiin toiseen kouluun. Ja niin kuin tässä edellä lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja esille toi ja kysyi, onko oikein — voi vastata, että ei ole. Kiusaaminen eteni entistä pahemmaksi, ja tämä kertoo, kuinka hän kävi terapiassa, ja Maria yritti myös itsemurhaa useaan otteeseen.

Arvoisa puhemies! Tiina Elovaara on tehnyt erinomaisen lakialoitteen siitä, että meillä olisi yksi niin sanottu viimeinen keino, tai minun lakialoitteeni jälkeen toiseksi viimeinen keino ehkä, puuttua näihin tilanteisiin. Itse olen valmis siihen, että tämän lakialoitteen mukaisesti annamme kouluille yhden aika kovan keinon puuttua tähän ongelmaan. Mutta ongelma on niin vakava, että olen itse valmis siihen, että me käytämme pahimmassa tilanteessa myös näitä kovimpia keinoja. Koulukiusaaminen nimittäin voi aiheuttaa koko elämän mittaisia vaikutuksia. Meillä tutkimusten mukaan noin joka kymmenes lapsi kokee jossain vaiheessa koulukiusaamista. Koulukiusaamisen määrittely ei ole ihan helppoa, ja sen takia kannustaisin kaikkia kouluja käymään myös keskustelua siitä, mitä koulukiusaaminen on, käymään sen yhdessä läpi ja tekemään yhteisiä sopimuksia siitä, että tähän me emme sen jälkeen syyllisty. Olen kuullut, että siihenkin on puututtu: että eivät alaikäiset voi tällaisia sopimuksia tehdä. Minun mielestäni pitää voida tehdä.

Anu-Helmi Luukkosen väitöskirjan mukaan esimerkiksi kiusatuilla pojilla on yli kolminkertainen riski ahdistuneisuushäiriöihin. Kiusaaminen yhdistyi myös allergiaan, astmaan ja epilepsiaan. Luukkosen mukaan kiusatuilla tytöillä ja kiusaajatytöillä oli yli kaksinkertainen riski vakaviin itsemurhayrityksiin. Eli kiusatuilla tytöillä mutta myös kiusaajatytöillä on yli kaksinkertainen riski vakaviin itsemurhayrityksiin. Eli kiusaajatkin ovat avun tarpeessa.

Britanniassa tehdyn pitkän seurantatutkimuksen mukaan lapsena koulukiusatuilla oli 50-vuotiaana heikompi terveys ja heillä oli harvemmin elämäkumppani kuin muilla. Lapsena koulukiusattujen koulutus oli brittitutkimuksen mukaan 50-vuotiaana alhaisempi ja heidän muistinsa toimi huonommin kuin muilla.

Miksi me annamme tällaista tapahtua? Se on vakava kysymys, ja siihen pitää puuttua kaikilla mahdollisilla keinoilla.

20.31 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Koulukiusaamista on ollut aikaisemmin, ja sitä on valitettavasti tänä päivänä. Kun lapsi joutuu sietämään kiusaamista vuosia, sen aiheuttamat traumat voivat seurata läpi elämän, vaikuttaa ihmisen tulevaisuuteen negatiivisesti. Miten tämän päivän koulu voi — varsinkin opettajat, ja oppilaatkin — puuttua ja velvoitetaan puuttumaan kiusaamiseen? Haluaisin uskoa, että kiusaaminen loppuu, kun tarpeeksi neuvotellaan, osapuolet kohtaavat ja asiat sovitaan. Se voi onnistua, mutta voi käy-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

dä myös toisin. Aivan kuten edustaja Heinonen äsken esitti, myös koulumatkoilla tapahtuu paljon kiusaamista ja siihen ei oikein koulukaan pysty puuttumaan.

Joskus, kun olen tämän ikäinen jo, nuorena kävin kansakoulun. Meillä oli alakoulussa kolme luokkaa, ykkönen, kakkonen ja kolmonen, kaikki oltiin samassa huoneessa, joka luokalla oli noin vajaa kymmenen oppilasta. Yläkoulussa myös oli monta luokkaa, jotka olivat kaikki samassa talossa ja huoneessa. Keskikoulussa ryhmät olivat suurempia, yli 30:n, ja lukiossa myös. Mutta täytyy sanoa, että olen ollut niin onnellisessa asemassa, että koskaan en ole huomannut koulukiusaamista tämän oman koulumatkani varrella ja kouluaikani varrella. Opettajat olivat todella tiukkoja ja hyviä sen suhteen, että he sallivat asioita, mutta olisivat varmaan heti puuttuneet, ja siihen maailman aikaan oli vähän eri systeemi.

Tänä päivänä opettajilla ei ole kovin suurta mahdollisuutta puuttua koulukiusaamiseen ja vaikka olisikin, niin kaikki opettajat eivät kuitenkaan sitä tee jostain syystä. Se on todella vakavaa, että tänä päivänä koulukiusaamista on niinkin paljon. Meillä on kouluissa kaikkia hyviä systeemejä ja tällaisia teemoja, joilla yritetään estää koulukiusaamista, mitkä ovat osittain olleet tehokkaitakin mutta eivät riittävän. Siksi tarvitaan todella vahvaa asennekasvatusta, ja myös kodit ovat todella merkittävässä asemassa, vanhemmat, että kun se lapsi kouluun lähtee, on saanut määrättyt ohjeet ja sitten ne rajat. Lapsi pitää siitä, että on olemassa rajat, joita ei ylitetä. Kuitenkin koulukiusaamista tapahtuu. Ja tosiaan, jos asennekasvatus ei ole riittävää, niin totta kai on myös olemassa lait, ja jos eivät nekään riitä, niin niitä täytyy tiukentaa.

Edustaja Elovaara on tehnyt erittäin hyvän lakiesityksen, jossa koulukiusaaja siirrettäisiin koulusta toiseen kouluun, niin että se ei aina ole uhri, joka siirretään. Tämä on kannatettava lakiesitys, mutta samalla pitää muistaa myös, että on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että se siirrettävä kiusaaja — jotta se kiusaaminen ei jatkuisi tai jotta häntä ei alettaisi kiusata seuraavassa paikassa — saa avun myös.

Edustajat Elovaara ja Heinonen esittivät monta hyvää pointtia siitä, minkä takia tähän on puututtava todella vahvasti nyt. Se vaikuttaa ihmisen elämään niin vahvasti, ja emme kukaan halua, että koulukiusaus ja -kiusatut lisääntyvät, vaan me haluamme nollatoleranssin, kiusaaminen pitää saada aisoihin. — Kiitos.

20.36 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa, kuten monessa muussakin maassa, koulukiusaaminen on todellakin vaikeasti pois kitkettävä ongelma. Kiusaaminen ei koskaan ole kiusatun syytä. Kiusaaja etsii syyn mistä tahansa, esimerkiksi sukupuolesta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta, ihonväristä, ulkonäöstä, köyhyydestä tai puhetavasta. Koulukiusaaminen ei myöskään koskaan ole vaaratonta. Se aiheuttaa tutkitusti vakavia pitkäaikaisia psykososiaalisia vaikutuksia, pahimmillaan muun muassa itsetuhoajatuksia, ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta. Sillä on aina itsetuntoa heikentävä vaikutus. Kiusaaminen voi laukaista myös sosiaalisilta taidoiltaan epävarmassa ja epävakaassa nuorena ylitsepääsemättömiä vihantunteita ja aiheuttaa vakavia seurauksia, pahimmillaan radikalisoitumisen. Ainoa oikea vaihtoehto on todellakin nollatoleranssi, kuten äskeisessä puheenvuorossakin kuulimme. Vastuu turvallisuudesta asenneilmapiiristä on meillä kaikilla. Nollatoleranssi lähtee liikkeelle puuttumisesta jokaiseen epäasialliseen keskusteluun ja tilanteeseen. Se vaatii meiltä kaikilta uskallusta toimia ja puolustaa toista ihmistä.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Edustaja Elovaaran aloite on erittäin hyvä. Olen itsekin sen allekirjoittanut, ja toivon todella aloitteen muuttuvan käytännön toimiksi.

20.37 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Koulukiusaaminen on äärimmäisen vakava asia. Montako kertaa lapsen mielen pitää kestää kohdata toisen lapsen torjunta, iva, avoin vihamielisyys? Minkälaisiksi muotoutuvat sen pienen ihmisen minäkuva ja koulu- muistot, joka saa päivittäin osakseen pilkantekoa ja syrjimistä? Kiusaamisessa voi käydä niin, että kiusattu alkaa uskoa kiusaajiaan. Kiusattu voi luulla, ettei hänessä ole mitään hyvää ja että on ihan oikeutettua, että häntä kiusataan, varsinkin jos edes aikuiset eivät puutu asiaan. On päivänselvää, että kiusaaminen ei tietenkään johdu siitä, että kiusatussa olisi jotain vikaa. Kiusaaminen ei koskaan sano mitään kiusatusta. Se sanoo ainoastaan kiusaajasta. On tärkeää muistaa, että kiusaaminen on aina väärin eikä sitä pidä sietää. Meidän päättäjien ja viranomaisten tehtävä on varmistaa, että kiusaaminen ei häiritse kenenkään koulunkäyntiä.

Käsillä olevan lakialoitteen keskeinen muutos perusopetuslakiin olisi uusi linjaus, jonka mukaan kiusaaja voidaan siirtää toiseen kouluun. Lakialoite pyrkii helpottamaan kiusaamisellaan erityisen vakavaa henkistä tai fyysistä haittaa toiselle oppilaalle aiheuttavan oppilaan siirtämistä toiseen opetuksen järjestämispaikkaan. Tämä on viesti, että jos todella joudutaan siihen pisteeseen, että jommankumman on vaihdettava koulua, olkoon se kiusaaja. Onhan käsittämätöntä, että jos kiusaamista ei saada muutoin hoidettua kuin radikaalilla oppilaan siirrolla, niin se olisikin uhri, joka lähtisi toiseen kouluun. Tämä ei tietenkään poissulje sitä, että kiusaaja jäisi ilman tukea. Totta kai molemmille on järjestettävä sellaisia toimenpiteitä, joista he hyötyvät. On tärkeää tukea jokaisen lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä yksilöllisesti.

On hyvä muistaa tätä aihetta käsiteltäessä, että kasvatuksen päävastuu on aina vanhemmillä. Olenkin huolissani siitä, onko aikuisen auktoriteetti häviämässä kokonaan. Esimerkkinä se, mitä tapahtui koulussa Janakkalassa: siellä 10-vuotias kuristi 9-vuotiaan tajuttomaksi koulussa. Koulun rehtorin lausunnon mukaan väkivalta on lisääntynyt kouluissa. Jos aikuinen ei pysty valvomaan järjestystä, kaikkien turvallisuus on vaarassa. Miten aikuinen voi puuttua koulukiusaamiseen ilman auktoriteettia? Meidän tulee edellyttää huoltajalta vastuuta lapsen käytöksestä. Yksikin oppilas voi luokassa terrorisoida koko opetusta ja muiden oppilaiden viihtyvyyttä ja turvallisuutta.

Olenkin sitä mieltä, että jos opettaja ei saa oppilasta koulupäivän aikana kuriin, vanhemmat tulisi velvoittaa hakemaan lapsi kotiin. Tein tästä kirjallisen kysymyksen. Näin toimitaan Sveitsissä. Tiedän sen, koska siskoni on siellä opettajana. Jokainen perhe on yksilö, ja jokaisen perheen elämäntilanteet vaihtelevat, ja yhteiskunnan tulee taata yksilöllistä tukea, ja jos vanhemmillä ei ole keinoja, esimerkiksi perhetyöntekijä voisi tukea vanhempaa tässä kaikkein arvokkaimmassa tehtävässä eli lapsen kasvatuksessa.

Täällä edustaja Heinonen otti esiin tämän vakavan tapauksen 8-vuotiaan kiusaamisesta, että hän pelkää mennä kouluun, hän pelkää koulumatkoja, kiusaaminen on jokapäiväistä. Sastamalassa sijaitsevan Sylvään koulun rehtori Jari Andersson on saanut huomautuksia, koska hän on puuttunut koulun ulkopuolella tapahtuvaan kiusaamiseen, mikä on ihan käsittämätöntä. Hän on saanut tapauksista huomautuksia apulaisoikeuskanslerilta asti. On järjetöntä, että jos 8-vuotias tulee rehtorille kertomaan, että häntä kiusataan, niin rehtori vastaa: no, en minä voi siihen puuttua.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Meillähän perusopetuslain mukaan, 29 §:n 7 momentissa sanotaan näin, koulun henkilökunnalla on velvollisuus ilmoittaa tapahtuneesta vanhemmille, mutta tapaukseen ei saa puuttua. Anderssonin mukaan lakipykälää luetaan niin kirjaimellisesti, ettei kukaan enää uskalla käyttää maalaisjärkeä lasten auttamiseksi. Lain aukikirjoittaminen on tehnyt osasta toimijoista vielä varovaisempia, ettei vain tule syytettä, ja aika harva kestää sitä julkista painetta, mikä tapauksista tulee. Tämä palvelee ainoastaan kiusaajaa, tämä antaa vallan ainoastaan kiusaajille. Me tarvitsemme ehdottomasti lisää kurinpitotoimenpiteitä, ja tämä Elovaaran lakialoite on yksi niistä.

Tänään uutisissa: "Koulupoika hakkasi toisen sairaalakuntoon — 30 muuta oppilasta seurasi vieressä ja kuvasi kännyköillä." Miten on mahdollista, että 30 oppilasta kuvaa kännyköillä, kun jotain toista oppilasta hakataan sairaalakuntoon? Mitä meidän ilmapiiriissä on pielessä? Kyllä tässä tapauksessakin pitäisi ottaa kaikki nämä 30 oppilasta ja sanoa, että on ymmärrettävää, että aina ei uskalla mennä väliin, mutta vähintään pitää hakea aikuinen siihen apuun ja pyytää, että aikuinen tulee väliin ja kertoo, mitä täällä tapahtuu. No, yksi rohkea lukiolaisyttö löytyi. Hän oli ikkunasta nähnyt tämän tilanteen ja juossut väliin.

Niin kuin sanoin, me tarvitsemme asennemuutoksen, me tarvitsemme rohkeutta ja me ennen kaikkea tarvitsemme työkaluja opettajille, jotta me voimme toimia tässä meille annetussa arvokkaassa tehtävässä eli kasvatustehtävässämme. Kiitos tästä aloitteesta, kiitos edustaja Heinoselle näistä aloitteista, ja toivottavasti saan itse tähän kirjalliseen kysymykseen vastauksen. Meidän pitää tehdä kunnon paketti, jotta me saamme tämän kuriin, koska tämä kiusaaminen ei ole mikään luonnonilmiö. Siihen voidaan vaikuttaa, siihen voidaan puuttua.

20.44 Tiina Elovaara ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää lämpimästi henkilökohtaisesti niitä edustajia ja puhemiehistöä ja sihteeristöä, jotka olette tähän kellonaikaan täällä, että voimme käsitellä tätä lakialoitetta. Kiitän edustaja Heinosta, Elomaata, Pelkosta ja Huhtasaarta sekä mahdollisesti vielä muita puhujia siitä, että käytätte puheenvuoron tässä asiassa, joka on herättänyt kansalaisliikkeen ympärilleen. Uskallan väittää, että kansalaismielipide tukee aloitetta, ja on ollut sääli huomata julkisista asiantuntijapuheenvuoroista, joita mediasta olen lukenut, että niissä ei ole perehdytty lakialoitteen sisältöön ja konkreettiseen esitykseen. Sanon tämän nyt tässä avoimesti.

On tehtävä selväksi, että aloitteella ei luoda automaattia vaan tuodaan näkyvämmäksi perusopetuslakiin myös se vaihtoehto, että se on kiusaaja, joka tarvittaessa vaihtaa koulua, sillä olemme kaikki sitä mieltä, että nykyinen käytäntö Suomessa on epäoikeudenmukainen. Rivissä pitäisi olla jo useita aikuisia vastaamassa, miksi tilannetta ei ole ratkaistu siinä kohtaa, jos joku lapsi tai nuori joutuu vaihtamaan koulua. Ongelma on erityisesti haja-asutusalueet, joissa vaihtoehtoa koululle läheltä ei löydy, ja toivon, että kunnat ja kaupungit ottaisivat vastuuta kiusatun tilanteesta edes siltä osin, että ne maksaisivat kiusatun koulumatkoista aiheutuvat kustannukset. Olen saanut vanhemmilta ja isovanhemmilta viestejä, että kiusatun lapsen vanhemmat joutuvat maksamaan pitkistä koulumatkoista aiheutuvat kulut. Tämä ei ole oikein.

Haluan myös tuoda esiin, että molemmat tarvitsevat jälkihuoltoa, apua ja tukea, sekä kiusattu että kiusaaja, se on selvää, ja sen lisäksi haluan vielä tuoda esiin, että tutkitusti kouluampujat ovat monesti raa'asti koulukiusattuja. Olenkin huolissani, koska seuraava kouluampumistapaus (Puhemies koputtaa) tapahtuu, ja haluan kiittää avoimesti poliiseja, jotka aivan hiljattain saivat kiinni henkilön, nuoren ihmisen, joka suunnitteli joukkosur-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

maa koulussa. Pelkään, että on vain ajan kysymys, koska seuraava vastaava tapahtuma tulee, ja haluan siksi kiittää niitä edustajakollegoja, jotka ovat antaneet tukensa tälle lakialoitteelle, ja erityisesti teitä, jotka olette täällä keskustelemassa tästä aiheesta. — Kiitos.

20.48 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Elovaaran ja lukuisten muiden edustajien allekirjoittamassa lakialoitteessa puututaan erittäin tärkeään asiaan. Kiusaaminen voi johtaa koko elämän mittaiseen traumaan, josta aiemmat puhujat ovat jo esittäneet tänään koskettavia kuvauksia ja esimerkkejä. Kiusaamiseen tulee ottaa nollatoleranssi kouluissa, kuten täällä on tänään jo usean edustajan suusta todettu.

Tämä lakialoite tähtää siis siihen, että erityisen vakavaa henkistä tai fyysistä haittaa toiselle oppilaalle kiusaamisella aiheuttava oppilas voitaisiin tarvittaessa siirtää toiseen kouluun. Nykyäänhän pääsääntöisesti toiseen kouluun siirretään kiusaamisen uhri, mikä ei mielestäni ole oikein. Lakialoitteen tavoite onkin erittäin kannatettava, ja se antaa samalla oikean viestin siitä, että kiusaamisen uhrin sijaan kiusaamisen lopettamiseen tähtäävät toimenpiteet tulee kohdistaa kiusaajaan. Lakialoite mahdollistaisi toteutuessaan myös sen, että kiusatun olisi nykyistä helpompi toipua kiusaamisesta tutussa ympäristössä, kuten myös tämän lakialoitteen perusteluissa on todettu. On myös tärkeää, että kiusaajan käyttämisen taustalla oleviin syihin puututaan samalla vakavasti.

Arvoisa puhemies! Olen itsekkin allekirjoittanut tämän lakialoitteen, ja toivon sille erittäin menestyksekkästä valiokuntakäsittelyä.

20.49 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Koulukiusaamista voi ajatella niin, että hyväksyisimmekö me vastaavan käytöksen aikuisiin kohdistuen, meihin itseemme kohdistuen, kuin nyt lapsiin voidaan kohdistaa. Emme varmasti hyväksyisi, emmekä siis voi myöskään hyväksyä sitä lapsiin kohdistuen.

Tämä lakialoite, jonka olen itsekkin allekirjoittanut, on kannatettava ja salissa aiemmin kyselyjen perussuomalalaisten vaaliohjelmien mukainen suoraan. Siellä on tavoitteena nollatoleranssi koulukiusaamiselle. Aloitteen merkityksellisyydestä kertoo se, että allekirjoittajia sillä on yli sata, eduskunnan enemmistö. Ja toivonkin tämän tahtotilan kantavan asioiden konkreettiseen muutokseen riippumatta siitä, toteutuuko laki täysin kirjaimellisesti. Tässä asiassa kuitenkin on tärkeintä ja keskeisintä viesti, että kiusaamista ei hyväksytä ja syy kiusaamiseen on kiusaajassa. Vaikka kiusaaja onkin tässä tapauksessa lapsi ja tarvitsee myöskin apua ja suojelua, silti on muistettava, että kiusattu on teon uhri. Lain tulee helpottaa kiusaamisen estämistä, ei suinkaan vaikeuttaa sitä. Meidän lainsäätäjien tehtävänä on säätää sellaisia lakeja, joilla kiusaamista voidaan estää.

20.51 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Olemme käyneet hyvää keskustelua koulukiusaamisesta. Tässä keskustelussa ehkä vähän myös opettajia on syyllistetty. Haluan itse todeta sen ja haluan uskoa niin, että valtaosa opettajistamme haluaa puuttua koulukiusaamiseen ja tekee hyvää työtä koulukiusaamiseen puuttumiseksi. Itse entisenä opettajana tiedän sen, että osaa kiusaamisesta on hyvin vaikea havaita ja tämäntyypisiä tilanteita on, eli nuoret, lapset tekevät sitä kiusaamista sellaisissa paikoissa, että opettaja tai aikuisen silmä ei sitä välttämättä näe. Yksi vaikeimpia, kovimpia on myös sellainen yksin jättämisen, syrjään jättämisen kiusaaminen. Siihen on usein — ainakin itse koin niin opettajana — kaikista vaikeinta puuttua. Millä sait sellaisen mukaan, joka ei luontaisesti siihen porukkaan päässyt?

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Täytyy muistaa, että kiusaaja voi myös olla opettaja, ja pitää muistaa, että myös kiusattu voi olla opettaja. Näihinkin tilanteisiin pitää olla riittävät keinot puuttua, ja haluan myös alleviivata sitä, että lähes kaikissa tilanteissa myös kiusaaja tarvitsee apua, elikkä häntä ei missään tapauksessa saa jättää yksin.

Arvoisa puhemies! Olen arvostanut teidän työtänne erittäin paljon, ja itse toivon, että otatte myös aktiivisen osan nyt näiden yli sadan kansanedustajan allekirjoittamien lakialoitteiden kohdalla. On ollut havaittavissa sitä, että yli sadan kansanedustajan lakialoitteet hautautuvat meillä valiokuntiin saamatta niiden arvoista käsittelyä. Yli puolet Suomen kansan valitsemista kansanedustajista on tämänkin lakialoitteen allekirjoittanut, ja minun mielestäni on oikeus ja kohtuus, että valiokunnat käsittelevät nämä. Pääsäännön pitäisi olla vähintäänkin samanlainen käsittely kuin kansalaisaloitteella. Tämän taustalla on äärimmäisen iso joukko Suomen kansan valitsemia kansanedustajia, ja kun katsomme sitä äänimäärällisesti, niin voimme puhua merkittävästi isommasta joukosta kuin kansalaisaloitteessa, jos katsomme välillisesti sen. Ja toivon, että puhemiesneuvosto käy vakavan keskustelun siitä, että nämä yli sadan allekirjoituksen lakialoitteet tulee käsitellä eduskunnassa niiden ansaitsemalla arvokkuudella ja perusteellisuudella.

20.53 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Koulukiusaamiseen tulee aina puuttua ja huomata, mikä se tilanne on. Kun minä olin pieni alakoululainen, lapsi, muistan todella hyvin, kuinka minua yläluokkalainen poika kiusasi moneen otteeseen: Yhden kerran hän käski minun nuolaista siitä koulun rautaisesta portista ja minä jäin kielestäni siihen kiinni. Kaikennäköistä tämmöistä siinä tapahtui. Mutta siihen kiusaamiseen, siihen ei puuttuttu ollenkaan. No, ei siinä mitään. Aika monta vuotta meni eteenpäin. Sinä vuonna, kun minä tulin tänne eduskuntaan, se mies oli muuten vankilassa. Siinä koulukiusaamisen tilanteessa oli silloin jo nähtävissä, että johonkin se johtaa. Se johti johonkin, ja se tilanne oli lapsesta lähtien nähtävissä, se, että se saattaa johtaa johonkin. No, minä onneksi selvisin siitä hyvin, mutta tämä poika ei selvinnyt siitä omasta roolistaan.

Tästä koulukiusaamisesta: kaikki aloitteet ja asiat, mitä sen kanssa tehdään, ovat erittäin hyviä.

Ja kiitoksia tästä aloitteesta. Olen yksi aloitteen monista allekirjoittajista, ja toivon tälle aloitteelle menestystä.

Aloite antaisi kouluille paremman selkänöjan tarvittaessa kiusaajan siirtämistoimenpiteisiin. Kiusattu ei ole lähtökohtaisesti ansainnut lisärangaistusta koulun vaihtamisesta vielä kaiken muun kärsimänsä lisäksi. Toisaalta kiusaajia voi olla hyvin paljon ja kiusattu on menettänyt luottamuksen myös opettajien kykyyn hoitaa asia, joten aina kiusatulle koulun vaihtaminen ei ole paha asia. Aloitteen tavoite on kuitenkin mahdollistaa paremmin yksi ratkaisuvaihtoehto lisää.

Mielestäni on olennaista muistaa, ja toivoisin tämän aloitteen käsittelyä koskevassa uutisoinnissakin muistettavan, ettei kyse ole kurinpitotoimenpiteestä. Perusopetuslain 36 §:ssä säädetään kurinpitotoimista, joita ovat muun muassa jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen koulusta erottaminen. Kiusaamisesta tultaisiin tietysti jatkossakin rankaisemaan erikseen, mutta kyse olisi ratkaisusta kiusaamisongelman päättämiseksi.

Täytyy myös muistaa, että koulukiusaaminen on siirtynyt yhä laajemmin sähköiseen ympäristöön. Oppilasta ja joskus opettajaakin halventavia viestejä, kuvia ja videoita voidaan jakaa pikaviestiketjuissa tai internetin julkisilla palvelimilla. Fyysinen oppilaitoksen

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

vaihtaminen ei välttämättä tällaiseen kiusaamiseen auta. Hyvän vanhemmuuden ja opettajien auktoriteetin vahvistaminen ovat tärkeitä keinoja myös kiusaamisen ehkäisemiseen.

Kiusaaminen voi jättää elinikäiset arvet. Varmasti moni meistä joko omasta tai jonkun läheisen kokemuksesta tietää, miten pahalta kiusaamistilanteiden muistelukin voi vielä vuosikymmenien jälkeen tuntua. Jos valtiovalta voi omalta osaltaan edistää kiusaamisen torjuntaa, niin silloin on myös velvollisuus toimia siten. Todella toivon, että kiusaamisasioiden parantamiseksi voitaisiin tätäkin kautta viedä asioita eteenpäin.

20.57 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä täällä nosti hyvin esiin meidän aikuisten roolin, ja onkin syytä pohtia ja miettiä, kuinka kitkeä kiusaaminen pois lasten keskuudesta, jos emme onnistu kitkemään sitä pois edes aikuisten keskuudesta. Kuinka voimme vaatia lapsilta kohteliasta käytöstä, erilaisuuden hyväksymistä sekä ihmisarvon kunnioitusta, jos emme itse osaa näyttää esimerkkiä? Jos sallimme aikuisille rasistiset huutelut ja hyökkäykset eri kansalaisuuksia kohtaan, kuinka voimme vaatia lapsiltamme yhtään sen parempaa käytöstä?

Edustaja Maijala nosti äsken esiin sosiaalisen median, ja sosiaalinen media on todella tehnyt kiusaamisen, toisen vähättelyn ja uhkailun entistä helpommaksi. On helppo leikkiä kukkulan kuningasta nimettömänä ja kasvottomana jakelemalla esimerkiksi tappo- ja raiskausuhkauksia.

Aikuisten toiminta perustuu täysin samoille käytösmalleille kuin sen epävarman mutta uhmakkaan oppilaan, joka haluaa näyttää uskallustaan mutta ei uskalla tehdä sitä omilla teoillaan vaan kiusaamalla heikompaansa tai niitä, jotka heikkoja puolustavat. Jokainen vihjaileva ja rasistinen keskustelu ruokkii epätervettä asenneilmapiiriä ja laskee kynnystä kiusaamiselle.

20.58 Tiina Elovaara ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pelkosen puheenvuoro oli puhutteleva ja lähettää myöskin tärkeän viestin meille aikuisille siitä, kuinka käytämme sanojamme, oli se sitten näin livelähetyksessä tai sosiaalisessa mediassa. Meidän tulee aina nähdä toisemme ihmisinä.

Haluan myös kiittää edustaja Heinosta vielä siitä, että nostitte esiin seikan lakialoitteiden käsittelystä, erityisesti silloin, kun ne saavat laajan kannatuksen eli yli 100 kansanedustajan allekirjoituksen. Olen huolissani siitä, miten lakialoitteen jatkokäsittely tapahtuu. Toivon, että valiokunnassa käydään vakava keskustelu aloitteesta, ja jos se ei menesty, niin toivon, että valtioneuvosto ja eduskunta pohtivat esimerkiksi ensi vuoden Suomen satavuotishengessä myöskin tätä teemaa, sillä erityisesti arvoisa puhemies on kannustanut meitä edustajia menemään kouluihin puhumaan lapsille ja nuorille, että käyttäisimme niitä keinoja ja välineitä, joita meillä on. Mutta toivoisin silti, että myös lainsäädännöllisesti tämä asia tulisi kuntoon.

21.00 Harry Harkimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on ongelma laissa. Perusopetuslaki, lain 35 §, ei selkeästi kiellä oppilaita tai opiskelijoita häiritsemästä, kiusaamista tai muuten kohtelemasta epäasiallisesti muita. Laki edellyttää oppilailta pelkästään asiallista käytöstä.

Minulla on aika paljon kokemuksia tästä. Minun kolmea poikaani on kaikkia kiusattu, ja viimeinen on viime vuoden aikana vaihtanut kolme kertaa koulua. Kiusaaja on aina ollut se, joka on ollut syytön, ja minun poikaani on useimmiten syytetty siitä, että hän on aiheut-

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

tanut sen. Jos tämä lakiesitys menee läpi, se ei tietysti muuta sitä mitenkään, koska kiusaajia on aina monta ja monella paikkakunnalla ei ole kuin yksi koulu, eli tämä koulun siirto-kin on vaikeata, mutta toivon kuitenkin, että tälle asialle tehtäisiin jotain. Tiedän, miltä tuntuu, kun poika ei illalla halua mennä nukkumaan vaan istuu sängyssä, ja kun minä kysyn, miksi sinä istut, niin hän sanoo, että minä istun siksi, että kestäisi kauemmin, että tulisi aamu, jotta minun ei tarvitsisi mennä kouluun heti. Että sitä se kiusaaminen on.

21.01 **Tiina Elovaara ps:** Vielä lyhyesti kiitän edustajia siviilirohkeudesta tässä asiassa, siinä, että olemme kuulleet myös henkilökohtaisia kokemuksia heiltä itseltään tai heidän perhepiiristään tästä aiheesta, ja minusta se ansaitsee kiitoksen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

15. Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 22/2016 vp Timo Heinonen kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

21.02 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat!

"Haluan kertoa teille tarinan saadakseni tämän tärkeän asian esiin, mikä vaikuttaa syvästi nuoren ihmisen sosiaaliseen kehitykseen: eli kiusaaminen. Minua alettiin kiusata ensimmäisestä luokasta lähtien, syytä en tiedä, miksi. Olin hyvin ujo ja hiljainen eli kait helppo kiusaamisen kohde. Kiusaaminen oli jokapäiväistä, ja itsetuntoni tallottiin lattianrakoon. Niinkin pienillä lapsilla voi olla raaka käytös toisia kohtaan ja kyky satuttaa henkisesti."

"Minä olin myös periaatteessa ensimmäisen ja toisen luokan ajan koulukiusattu. Oma tilanteeni oli sinänsä hieman erikoinen, että olin pienessä maalaiskoulussa ja kiusaaja oli oma opettaja."

"Siinä mielessä tuo henkinen kiusaaminen, nimittely ja ulkopuolelle jättäminen on minusta vielä pahempaa kuin fyysinen kiusaaminen, koska siitä ei jää mitään ulkoista todistusaineistoa. Jos fyysisesti kiusataan, siitähän jää kuitenkin edes jonkin verran mustelmia ja naarmuja."

"Mua kiusattiin ekasta luokasta lähtien, ja se jatkui lukioon saakka. Kiusaaminen oli henkistä ja fyysistä. Tavaroita pilattiin, varastettiin, piilotettiin."

"Voimia tarinansa kertoneille. Itse en kykene käsittämään sitä julmuutta, mitä toisiin voidaan kohdistaa. Rakas veljeni on koulukiusattuna menettänyt paljon. On hirveän vaikea yrittää näyttää toiselle, että hän on yhtä arvokas kuin kaikki muutkin, vaikka on joutunut koulussa vuosia luulemaan toisin."

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Iltalehdessä lisäksi kirjoitettiin: "Olin koulussa kolmannella luokalla, ja minua kiusattiin jatkuvasti useita kuukausia siitä, kun olin hiukan pyöreä. Opettajat eivät puuttuneet asiaan, vaikka näkivät, mitä tapahtui. Eräs kerta, kun taas tuo kiusaaja alkoi hakata minua, kilahdin. Otin kiusaajaa korvasta kiinni ja pyöritin ympyrää niin kauan. Sain jälki-istuntoa, kuraattorikäyntejä ja rehtorin puhuttelua. Käytösnumero ei ollut hyvä. Kiusaaja ei saanut mitään seurauksia."

"Minut jätettiin pois kaveriporukoista, ei otettu leikkeihin ala-asteella, naurettiin, pilkattiin vaatteista, ei haluttu olla lähelläni. Noin 4 vuotta kestänyt kiusaaminen jatkui vielä josain määrin yläasteella. Ala-asteella jokapäiväinen koulukiusaaminen aiheutti paniikkihäiriön ja masennuksen, joka puhkesi 18-vuotiaana, ja siihen on edelleen kolmekymppisenä menossa lääkitys."

Tässä, arvoisa puhemies, muutamia nettikeskusteluista ja lehdistä keräämiäni tarinoita, kiusattujen kertomia ja kirjoittamia.

Perusopetuslain 29 §:n ja lukiolain 21 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n nojalla oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä velvoittaa kuntia, kouluja, oppilaitoksia huolehtimaan väkivallan ja koulukiusaamisen estämisestä kouluissa ja oppilaitoksissa. Suomen laissa ei kuitenkaan varsinaisesti säädetä koulukiusaamista rikokseksi omana rikosnimikkeenä. Tämä osaltaan on johtanut siihen, että kiusaamista ei aina ajatella rikoksena. Usein oppilaiden ja valitettavasti joidenkin opettajienkin keskuudessa toisen loukkaaminen esimerkiksi sanoin ajatellaan vain huonoksi käytökseksi.

Koulukiusaamisen eri muodot löytyvät kyllä laista, mutta vain muiden rikosten nimillä, kuten "laiton uhkaus", "kiristys", "vapaudenriisto", "kunnianloukkaus", "pakottaminen", "pahoinpitely" ja niin edelleen. Esimerkiksi laissa on säädetty rangaistavaksi teoksi toisen solvaaminen ja herjaaminen. Lisäksi näihin edellä mainittuihin rikoksiin yllyttäminen ja avun antaminenkin ovat rikoksia. Koulukiusaaminen täyttää usein esimerkiksi jonkun edellä mainituista rikosnimikkeistä, ja ne kaikki on Suomen laissa säädetty rangaistaviksi. Laissa on siis säädetty erilaiset koulukiusaamisen muodot rangaistaviksi, mutta lain käytännön toteuttamisessa on puutteita. Varsinaisesti koulukiusaamista omana rikosnimikkeenä laki ei siis kuitenkaan tunne.

Rikosvastuikäraja Suomessa on 15 vuotta. 15 vuotta täyttänyt voidaan siis tuomita rikoksesta myös rangaistukseen. Kiusaaja voi siis saada tuomion, jos hän on 15 vuotta täyttänyt. Jos kiusaamiseen on syyllistynyt useampi kiusaaja, niin heitä kaikkia lain mukaan rangaistaan rikoksenteijöinä, myös yllyttäjä voidaan tuomita rikoksenteijänä.

Alle 15-vuotiaiden kohdalla rikosvastuullisuuden ikäraja ei täyty, joten heidän kohdallaan asia käsitellään kunnan sosiaaliviranomaisten kanssa. Sen sijaan vahingonkorvausvastuulla ei ole ikärajaa, joten myös alle 15-vuotias kiusaaja voidaan tuomita maksamaan vahingonkorvausta kiusaamisen uhrille, jolle on aiheuttanut vahinkoa.

Kun lakiin ei ole kirjattu yksiselitteisesti koulukiusaamista omana rikosnimikkeenä, jää koulukiusaamisen määrittely usein epäselväksi. Itse toimiessani opettajana aloitin aina syksyllä kouluvuoden niin, että yhdessä pohdimme, mitä koulukiusaaminen on, ja määrittelimme yhdessä oppilaiden kanssa sen, mitä koulukiusaaminen on, mitä se tarkoittaa, mitä se merkitsee. Aika yleistä oli se, että nuoret sanoivat, että koulukiusaaminen on jatkuvaa. Se on yksi hyvä peruste siihen, mutta yksi hyvä peruste oli minun mielestäni myös monen nuoren ja lapsen esille nostama ajatus siitä, että kiusaaminen muuttuu koulukiusaamiseksi

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

sen myötä, kun toinen ilmoittaa, että hei, minä en tykkää tästä, lopettakaa. Jos sen jälkeen sama toiminta jatkuu, niin se täyttää koulukiusaamisen merkit.

Eroja on niin oppilaiden, opettajien kuin vanhempienkin keskuudessa siinä, mitä me pidämme kiusaamisena, mitä koulukiusaamisena ja mitä emme. Koulukiusaamiselle on olemassa jo nyt kuitenkin selkeät määritelmät. Koulukiusaaminen on suunniteltua, harkittua toimintaa, jonka tarkoituksena on loukata toista joko henkisesti tai fyysisesti. Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Koulukiusaaminen ei rajoitu myöskään oppilaiden väliin väkivaltaan, vaan myös opettajat saattavat olla osallisina koulukiusaamiseen kiusatuina ja valitettavasti joskus myös kiusaajina. Uhrin tai kiusaajan roolissa lasten ja nuorten keskuudessa monet kokevat satunnaista kiusaamista, mutta varsinaiseksi koulukiusaamiseksi teko on nimettävissä vasta, kun se täyttää nuo koulukiusaamisen tunnusmerkit.

Arvoisa puhemies! Olen jättänyt ensimmäisen kerran tämän lakialoitteen eduskunnan käsittelyyn lokakuussa vuonna 2012. Silloin laki ei edennyt ja minulle sanottiin, että meillä on riittävät keinot puuttua näihin asioihin. No, mitä on tapahtunut? Koulukiusaaminen on jatkunut. Olemme tänään käyneet monivivahteikkaan keskustelun siitä, miten paljon tänäkin päivänä koulukiusaamista on. Eli olen nyt uusinnut tämän lakialoitteeni, jossa rikoslain 21 lukua muutetaan niin, että sinne tehdään uusi 7 b §, joka koskisi koulukiusaamista ja jossa määriteltäisiin näitä periaatteita.

Osa kansanedustajista kysyi 2012 ja myös nyt siitä, että en ole pyytänyt tähän lisää allekirjoituksia. Halusin sen tehdä selväksi nyt tässä myös, että en pyytänyt niitä sen takia, että tämä koulukiusaamisen kriminalisointi on osittain teknisesti ollut vaikea hanke, ja olen halunnut sen nostaa tätä kautta nyt keskusteluun. Mutta minä haluan tällä keskustelulla ja tällä lakialoitteella nostaa tämän vakavan asian aivan uudelle keskustelutasolle. Me tarvitsemme niitä aivan tavallisia pieniä tekoja, me tarvitsemme opettajille lisää mahdollisuuksia ja keinoja puuttua työrauhaongelmiin ja muihin, mutta silloin kun ne eivät riitä, minun mielestäni on hyvä, että on vielä mahdollisuus myös vanhemmilla, kiusatuilla ja muilla puuttua siihen.

Yksi pro gradu -tutkielma koulukiusaamisen kriminalisoinnista valmistui silloin vuonna 2012. Krista Vierimaa teki tämän pro gradun, ja se oli innoittajana osittain, että halusin tehdä tämän kirjauksen myös Suomen lakiin. Krista Vierimaan tutkimuksessa todettiin, että 73 prosenttia kiusaajista kertoi, että he olisivat lopettaneet kiusaamisen, jos se olisi ollut rikos, jos he olisivat selkeästi tienneet, että koulukiusaaminen on rikos.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakialoite herättää nyt täällä salissa uudelleen keskustelua ja keskustelua myös valiokunnassa. Toivon, että se johtaa lopulta siihen, että meillä on tämäkin keino käytettävänä viimeisenä keinona vakavan ongelman korjaamiseksi.

21.13 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Jokaisella oppilaalla, lapsella ja nuorella, on oltava oikeus käydä koulua ilman pelkoa kiusatuksi tulemisesta. Meillä on vuosittain Suomessa aivan liian monia niin sanottuja hiljaisia menetyksiä, kun kiusattu lapsi tai nuori ei enää koe elämäänsä elämisen arvoiseksi. Meillä ei ole varaa menettää yhtäkään nuorta. Nuorten itsetuntoa on suojeltava kaikin mahdollisin tavoin. Kouluilla, vanhemmilla ja meillä päättäjillä on velvollisuus viestittää nuorille, että Suomi on avoin ja suvaitsevainen maa, jonka menestys riippuu koulutuksesta ja kansainvälisyydestä. Opettajille ja kouluille on annettava paremmat edellytykset puuttua kiusaamistilanteisiin. Koulukiusaamiselle ja rasismille tulee olla ehdoton nollatoleranssi kouluissa, kuten jo edellisen lakialoitteen käsittelyn yhteydessä useaan otteeseen salissa kuulumme.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Kannatan lämpimästi myös edustaja Heinosen tekemää aloitetta.

21.14 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen ynnä muiden lakialoite lähtee kiusaamisongelman ratkaisuun siitä tulokulmasta, että kiusaaminen kirjattaisiin rikoslakiin omana rikosnimikkeenä selvin määritelmin, mitä kiusaaminen tarkoittaa. Tämä on siinä mielessä ajatuksena hyvin kannatettavaa, että, kuten mainittiin, monet näistä teoista ovat kriminalisoituja noin periaatteessa jo tällä hetkellä mutta niissä voi monesti tulla ongelmia näytön suhteen, että onko tällaiseen rikokseen syyllistytty. Tulee helposti tuo keskustelu, että oliko kyse vain huonosta käytöksestä vaiko ei. Nyt jos kiusaaminen olisi itsessään kirjattu rikoksena rikoslakiin, niin se olisi selvempää ja siihen olisi ehkä helpompi puuttua.

On totta myös se, että suuri osa näihin tekoihin mahdollisesti syyllistyvistä olisi alle rikosoikeudellisen vastuun alarajan ikävuosiensa puolesta, mutta silti se, että yhteiskunta suhtautuisi näihin tekoihin vakavasti, kenties myös toisi heille sen tietämyksen, että syyllistyi tekoon, joka ei ole oikein vaan joka on väärin. Myös tuo, että opettaja voisi olla uhrina tässä kyseisessä rikoksessa, parantaisi opettajien työturvallisuutta omalta osaltaan.

Hyvää esityksessä on myös se, että tässä on huomioitu joukkotiedotusvälineet. Nykyajan nuoret ja lapset elävät sosiaalisessa mediassa, ja siellä kiusaaminen voi olla hyvin tottaalista, eli jos tällaisia määritelmiä lähdetään tekemään, niin on selvää, että erityisesti tämä sähköinen puoli kiusaamisessa on huomioitava.

Itse kannatan tätä lakialoitetta periaatteen tasolla. Tästä kannattaa poimia ne hyvät ideat ja ajatukset, mitä tästä löytyy. En ole huomannut tätä allekirjoittaa enkä muista, onko pyydettykään, mutta tosiaan kerron tätä aloitetta kannattavani.

21.16 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteen tavoite on oikea, vastustaa kiusaamista ja vaatia koulukiusaajalle rangaistusvastuuta teostaan. Juristina kuitenkin pohdin, minkälaisessa tilanteessa tämä uusi pykälä tulisi sovellettavaksi. Jo nykyisellään tässä lakialoitteessa kiusaamiseksi määriteltävät eri teot on rikoslaisissa säädetty rangaistavaksi kukin omassa pykälässsä ja niistä säädetään monin paikoin ankarampia rangaistuksia kuin lakialoitteessa esitetty sakkorangaistus. Esimerkiksi ehdotettu ensimmäinen kohta määrittelee koulukiusaamisen voivan olla muun muassa ruumiillisen väkivallan tekemistä tai terveyden vahingoittamista. Nämä teot on kuitenkin jo säädetty rikoslain 21 luvun 5, 6 ja 7 §:issä pahoinpitelyksi, jonka perustekomuodosta tuomitaan sakkoon tai enintään vankeuteen 2 vuodeksi. Lievässäkin tekemuodossa on sama rangaistus kuin tässä esitetty eli sakko.

Uuden rikoslain säätäminen voisi antaa toki lainsäätäjältä merkittävän viestin koulukiusaamista vastaan. Siinä tämä on iso asia. Mutta jääkö signaali kuitenkin vähäiseksi, jos sen mukaan ei tulisi juurikaan antamaan tuomioita, koska kyse on alle 15-vuotiaasta henkilöstä lähes aina? Rikosprosessi kun ei muutenkaan ole ensisijainen eikä aina paraskaan tapa kiusaamiseen puuttumiseksi. Järjestelmällistä kiusaamista tapahtuu sitä paitsi muualakin kuin kouluissa, esimerkiksi työpaikoilla. Tosin moni kiusaajahan on myöskin opettaja. Toisaalta koulukiusaaminen, jos osapuolet ovat lapsia tai nuoria, on toki kiusaamisestakin oma vakava erityislajinsa.

Pidän kuitenkin tärkeänä aloitteen tavoitteita ja sitä, että koulukiusaamisen ongelmia nostetaan esiin kaikissa mahdollisissa foorumeissa. Valtiovallalta ei saa tulla sen suhteen koskaan muuta viestiä kuin ehdoton kiusaamisen vastustaminen ja tuomitseminen.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

21.19 **Tiina Elovaara ps:** Arvoisa puhemies! Mielestäni Heinosen aloite mahdollistaa keskustelun tästä aiheesta erinomaisella tavalla. Meidän tulisi saada määriteltyä rajat ihmisten kaltoinkohteluun välittämättä siitä, tapahtuuko se koulun seinien sisällä, koulumatkalla tai muissa ympäristöissä. Siinä mielessä sana "koulukiusaaminen" on hieman ongelmallinen, ja toivon todella, että Heinosen lakiesitys etenee, koska tämä tarkkarajaisempi keskustelu sen osalta, että saamme laajan työkalupakin, jossa on pehmeitä keinoja mutta myös näitä tiukkoja keinoja, on mielestäni tarpeen.

Oli myöskin hyvä, että edustaja Mäkelä toi esiin opettajiin kohdistuvan kiusaamisen. Tämä on yhtä lailla vakava ongelma, ja tässä keskustelussa meidän tuleekin huomioida opettajien jaksaminen ja koulujen resurssit vastata niihin ongelmiin, joita kouluissa kohdetaan, sillä koulut ovat pienimuotoisia yhteiskuntia. Siellä näkyvät kaikki ne ilmiöt, jotka yhteiskunnassa näkyvät yleisestikin ottaen.

Kiitos myös edustaja Maijalalle hyvästä puheenvuorosta.

21.20 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Edustaja Maijala piti hyvän puheenvuoron. Muistaisin, että puhuitte hyvin samalla lailla myös vuonna 2012, ja allekirjoitan hyvin pitkälle näitä kysymyksiä, joita esille toitte. Näyttöongelma on varmasti se, mikä on aivan oleellista myös tässä asiassa nostaa keskusteluun. Sama näyttöongelma on toki siinäkin tapauksessa, että täyttyykö joku muu, jo nyt rikoslakiin kirjattu tapaus taikka rikos. Mutta tämä tutkimus yksin jo osoittaa sen, että kolme neljästä on sanonut, että en olisi kiusannut, jos olisin tiennyt, että koulukiusaaminen on rikos. Se on jo se viesti, mikä meidän pitäisi välittää ja viestittää. En itsekään odota sitä, enkä edes halua, että niitä rangaistuksia... Eivät rangaistukset ole tässä se, mikä on minun suurin innoittajani tämän tekemiseen, vaan se, että koulukiusaaminen loppuisi viestin kautta.

Edustaja Maijala kysyi, missä tilanteessa tätä lakia käytettäisiin. Tätä käytettäisiin viimesijaisena keinona. Kun mikään muu ei ole auttanut, niin kuin puheenvuorossani totesin, niin sitten olisi vielä mahdollisuus, kun koulu on tehnyt kaiken muun mahdollisen, joko koululla, kiusatulla itsellään tai kiusatun vanhemmillä puuttua siihen myös tällä kaikista kovimmalla keinolla. Rikosprosessi, onko se sitten paras tapa hoitaa asiaa, kysyi myös edustaja Maijala. Ei minunkaan mielestäni ole, vaan se on viimesijainen keino, mitä käytetään silloin, kun mikään muu ei auta.

Kun tiedän, että tätä keskustelua myös kuunnellaan, niin haluan lyhyesti käydä läpi tuon pykälän, mikä on uusi, eli rikoslain 21 luvun, "Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista", uusi 7 a §. Siinä kerrotaan tämä koulukiusaaminen:

"Joka kohdistaa toistuvasti toiseen henkilöön jonkin tai joitakin tämän pykälän 2 momentissa mainituista teoista niin, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa, kärsimystä tai pelkoa loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa tai uhkaamaan loukattua, ja nämä teot tapahtuvat kouluympäristössä tai henkilöt tuntevat toisensa koulun kautta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, koulukiusaamisesta sakkoon." Eli jos se täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkit ja siitä on kovempi rangaistus, niin silloin mennään sillä, mutta muussa tapauksessa voidaan käyttää tätä.

"Koulukiusaamisen tekoja ovat:

1) ruumiillisen väkivallan tekeminen toiselle taikka tällaista väkivaltaa tekemättä toisen terveyden vahingoittaminen niin, että aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan,

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

2) valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen toisesta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten kuin aiemmin tässä kohdassa mainitulla tavalla toisen halventaminen,

3) toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan esittäminen oikeudettomasti joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa,

4) toisen pakottaminen oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin,

5) toisen pakottaminen muulla kuin 31 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla uhkauksella luopumaan taloudellisesta edusta, johon rikoksenteijällä tai sillä, jonka puolesta hän toimii, ei ole laillista oikeutta,

6) aseiden nostaminen toista vastaan tai muulla tavoin toisen uhkaaminen rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa,

7) toiselta liikkumavapauden riistäminen oikeudettomasti sulkemalla sisään, sitomalla, kuljettamalla johonkin tai muulla tavoin tai toisen eristäminen tämän ympäristöstä,

8) toisen omaisuuden hävittäminen tai vahingoittaminen oikeudetta tai tietovälineellä tallennetun tiedoston tai muun tallennuksen oikeudeton hävittäminen, turmeleminen, kätkeminen tai salaaminen toisen vahingoittamiseksi,

9) irtaimen omaisuuden anastaminen toisen hallusta,

10) toisen irtaimen omaisuuden taikka kiinteän koneen tai laitteen käyttäminen luvatta,

11) toisen kotirauhan häiritseminen soittamalla puheluita tai lähettämällä matkapuhelimeen viestejä."

Eli tässä nämä on kirjattu, ja tässä lakiesityksen tekemisessä minua on avustanut myös tämä graduntekijä Krista Vierimaa, ja tämän ovat allekirjoittaneet lisäksi siis Hanna Halmeenpää vihreistä, Laura Huhtasaari perussuomalaista, Rami Lehto perussuomalaisista, Ben Zyskowicz kokoomuksesta ja jo entinen kansanedustaja Carl Haglund RKP:stä, ja sen jälkeen myös useat kansanedustajat ovat osoittaneet tukea tälle aloitteelle.

21.26 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen puhe oli väkevä ja vaikuttava, kun hän esitteli tämän lakialoitteen. Se, että kiusaaminen voi olla myös henkistä ja yhtä vahingollista kuin fyysinen kiusaaminen, on todella niin totta ja samalla senkin takia vaarallista, koska sitä ei voi niin helposti toteen näyttää.

Kiitän edustaja Heinosta siitä, että myös hänen lakialoitteensa myötä toimenpiteet nollatoleranssin saamiseksi koulukiusaamisessa nousevat keskusteluun. Meidän koulutusjärjestelmää arvostetaan. Me itse arvostamme sitä tosi korkealle, myös ulkomailla sitä arvostetaan korkealle. Täällä meillä Suomessa meidän pitäisi saada se asia jokaisen ajatuksiin, että ei ole coolia, ei ole siistiä kiusata vaan erittäin arvokasta on arvostaa sitä toista ihmistä. Meidän maamme pystyy pääsemään nollatoleranssiin koulukiusaamisessa.

21.28 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Moni lapsi on nyt sängyssään tällä hetkellä ja odottaa unta. Moni lapsi pelkää tällä hetkellä sängyssään huomista koulupäivää. Meillä on vastuu näistä lapsista. Toivottavasti nämä puheet saadaan jollakin tavalla myöskin käytännön teoiksi ja voimme auttaa näitä lapsia selviämään, ettei heidän tarvitse jälleen huomenillalla omassa sängyssään itkeskellen pelätä seuraavaa koulupäivää.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

Kiitokset Elovaaralle ja Heinoselle näiden aloitteiden tekemisestä. Ei muuta kuin miettimään lisää vastaavia toimenpiteitä asian korjaamiseksi.

21.28 **Tiina Elovaara ps:** Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että tässä tuotiin esiin lain tarkempia sisältöjä ja mitä kaikkea kiusaaminen voi pitää sisällään. Tuon vielä viimeisenä seikkana esiin sen, että elämme muuttuvassa maailmassa, jossa matkapuhelimien rinnalle on tullut paljon muitakin välineitä, joita käytämme, ja verkossa tapahtuva kiusaaminen on uusi muoto. Uskon, että tulemme vielä tarvitsemaan mahdollisesti myös lainsäädännön tarkastelua siltä osin, miten suojelemme ihmisiä, lapsia ja nuoria erityisesti, tämäntyyppisiltä kiusaamisen muodoilta, kun viestiminen ja julkinen häpäisy on entistä helpompaa ja mahdollisempaa. Tämä lienee yksi tulevista haasteistamme.

21.30 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen ynnä muiden lakialoite koulukiusaamisen säätämiseksi rikoslaissa määritellyksi rikokseksi täydentää erittäin hyvin tänään salissa illalla käytyä keskustelua kiusaamisesta. On tietysti sääli, että salissa on tähän aikaan enää vain kourallinen edustajia, kun käsittelemme tätä tärkeää aihetta.

Tässä lakialoitteessa on erityisen positiivista sen selväräjaisuus. Edustaja Heinonen kävi edellisessä puheenvuorossaan läpi kiusaamisen määritelmiä yksityiskohtaisesti — kiitos hänelle siitä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite antaa vakavan viestin kiusaamista harjoittaville yksilöille. Meidän tulee pitää huolta siitä, että yhteiskunta ja lainsäätäjät osoittavat, että koulukiusaaminen on, ja sitä pidetään hyvin, hyvin tuomittavana asiana ja me täällä eduskunnassa puutummme jatkossakin vakavasti tähän yhteiskunnallisesti valitettavasti melko vähänkin käsiteltyyn asiaan.

Pidän tätä lakialoitetta erittäin hyvänä, ja kiitänkin edustaja Heinosta asian tuomisesta eduskuntakäsittelyyn.

21.31 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Haluan myös omalta osaltani kiittää tänään erityisesti edustaja Elovaaraa, joka on ansiokkaasti tehnyt työtä koulukiusaamisen kitkemiseksi suomalaisesta yhteiskunnasta, mutta myös kaikkia teitä edustajakollegoita, jotka olette tähän keskusteluun tänään osallistuneet.

Minun oma selkeä tahtoni on se, että yhteiskunnan viesti on yksiselitteisen selkeä, että kiusaamista ei hyväksytä, siihen puututaan ja siihen on riittävät keinot puuttua. Me olemme tänään kuulleet muun muassa edustajakollegoilta puheenvuoroja, joissa on kerrottu omakohtaisiakin kokemuksia kiusaamisesta. Se, että odottaa, ettei nukahtaisi, että yö ei kuuluisi, sen takia että seuraava aamu ei tulisi niin nopeasti, on viesti, joka lähestulkoon saa silmäkulman nytkin kostumaan. Toivon, että yhdenkään lapsen ei tulevaisuudessa tarvitsisi kokea sitä julminta koulukiusaamista, mitä valitettavasti huomennakin meidän kouluisamme tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille tästä keskustelusta. Toivon, että valiokuntakäsittelyssä nämä lakialoitteet saavat yhtä hyvän ja perusteellisen käsittelyn.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 116/2016 vp

16. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 221/2016 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 4-5/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Lisätalousarvioaloitteet lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

21.33 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Nyt oli näköjään ollut nopea sormi. Tässä käsittelyssä on kolmas lisätalousarvio, ja toki minulla intoa vielä riittäisi keskustella taloudesta, mutta täällä ei ole yhtään opposition edustajaa paikalla. Olisi tietysti ollut kiva, että lisätalousarvion käsittelyn kohdalla esimerkiksi sosialidemokraatit olisivat olleet paikalla, mutta kun ei täällä ole kuin hallituspuolueen edustajia, niin taidan minäkin tyytyä vain tällaiseen lyhyeen toteamukseen, että onneksi nyt taloudessa on hiuksenhienoa parannusta näkyvissä. Eli pieni käänne on tapahtunut, ja toivotaan, että se vahvistuu myös alkavana vuonna. Meillä vielä tässä loppuvuonna tulee varmasti niitä keskusteluja, kun täällä oppositiokin on työpaikalla hommissa, joten jatketaan keskustelua silloin. Nyt ei muuta kuin hyvää yötä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Lisätalousarvioaloitteet LTA 4 ja 5/2016 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 18.11.2016 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola